

ANALIZA SYTUACJI NA RYNKU PRACY W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM W 2014 ROKU

Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
Wydział Informacji Statystycznej i Analiz
Rzeszów, ul. Langiewicza 15

Publikacja bezpłatna.
Przedruk opracowania w całości lub części oraz wykorzystanie danych dozwolone jest wyłącznie z podaniem źródła.

Spis treści

WSTĘP	4
1. WYBRANE CZYNNIKI WARUNKUJĄCE WIELKOŚĆ BEZROBOCIA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM	5
1.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	5
1.2. WYBRANE WSKAŹNIKI OPISUJĄCE POZIOM ROZWOJU GOSPODARCZEGO	16
1.3. STAN ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	21
1.4. AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA I STRUKTURA ZATRUDNIENIA.....	31
2. BEZROBOTNI NA RYNKU PRACY	35
2.1. BEZROBOTNI Z PRAWEM DO ZASIŁKU.....	40
2.2. BEZROBOTNI ZAMIESZKALI NA WSI	42
2.3. BEZROBOTNI WEDŁUG PŁCI	44
2.4. BEZROBOTNI WEDŁUG WIEKU.....	46
2.5. BEZROBOTNI WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA	47
2.6. BEZROBOTNI WEDŁUG POLSKIEJ KLASYFIKACJI DZIAŁALNOŚCI.....	48
2.7. BEZROBOTNI WEDŁUG ZAWODÓW	49
2.8. BEZROBOTNI WEDŁUG STAŻU PRACY.....	52
2.9. BEZROBOTNI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY.....	53
2.10. BEZROBOTNI BĘDĄCY W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY.....	54
3. POZOSTAŁE GRUPY UJMOWANE W STATYSTYKACH URZĘDÓW PRACY	56
4. WOLNE MIEJSCA PRACY I AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ	56
5. WYDATKI Z FUNDUSZU PRACY NA AKTYWNE FORMY PROMOCJI ZATRUDNIENIA	66
6. ZWOLNIENIA Z PRZYCZYN NIEDOTYCZĄCYCH PRACOWNIKÓW.....	68
PODSUMOWANIE.....	70
ANEKS STATYSTYCZNY.....	75

WSTĘP

Prezentowane Państwu opracowanie zawiera charakterystykę ogólnych zjawisk i tendencji związanych z rynkiem pracy i poziomem bezrobocia rejestrowanego w województwie podkarpackim w 2014 r. Informacje zamieszczone w publikacji mogą okazać się użyteczne podczas definiowania aktualnych kierunków promocji zatrudnienia i oddziałując na rynek pracy przyczyniać się do trafniejszej diagnozy pozostawania bez stałego zatrudnienia, bierności zawodowej i skuteczniejszego łagodzenia negatywnych skutków bezrobocia. Są także trwałym komponentem działań podejmowanych przez urzędy pracy oraz organizacje pożytku publicznego na rzecz rozwoju rynku pracy i nowych form promocji zatrudnienia, w celu efektywniejszego wykorzystania sił i środków do realizacji zadań i programów promujących wzrost efektywności zatrudnienia.

W niniejszym opracowaniu wykorzystano dane statystyczne zawarte w obowiązującej sprawozdawczości rynku pracy z zakresu programu badań statystyki publicznej dotyczącej rynku pracy i bezrobocia. Były to głównie następujące zestawienia danych:

- MPiPS-01 – podstawowe sprawozdanie o rynku pracy za okres 2014 r. w tym również:
- Załącznik nr1 do sprawozdania o rynku pracy MPiPS-01 – Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy,
- Załącznik nr 2 do sprawozdania MPiPS-01 Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy, poszukujący pracy oraz wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej,
- Załącznik nr 3 do sprawozdania MPiPS-01 Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności,
- Załącznik nr 4 do sprawozdania MPiPS-01 Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, szkolenie bezrobotnych i poszukujących pracy oraz staż i przygotowanie zawodowe dorosłych,
- MPiPS-02 – sprawozdanie o dochodach i wydatkach realizowanych w ramach Funduszu Pracy.

Celem odpowiedniego uporządkowania danych zastanych i zaprezentowania tematyki związanej z rynkiem pracy i bezrobociem na tle zjawisk na regionalnym rynku pracy wykorzystano również Biuletyny Statystyczne Województwa Podkarpackiego, Roczniki Statystyczne, a także i inne dostępne informacje lub publikacje w postaci druków zwartych wydawanych przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie oraz Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

1. Wybrane czynniki warunkujące wielkość bezrobocia w województwie podkarpackim

Na aktualną sytuację na rynku pracy w województwie podkarpackim miało wpływ szereg czynników obserwowanych na ogólnokrajowym rynku pracy i oddziałujących jednocześnie na rynki regionalne. Głównymi determinantami były następujące procesy:

- zmiany w strukturze demograficznej ludności województwa,
- aktualna pozycja województwa podkarpackiego na gospodarczej mapie kraju,
- struktura gospodarowania i przekrój zatrudnienia w zakładach pracy na Podkarpaciu.

1.1. Sytuacja demograficzna

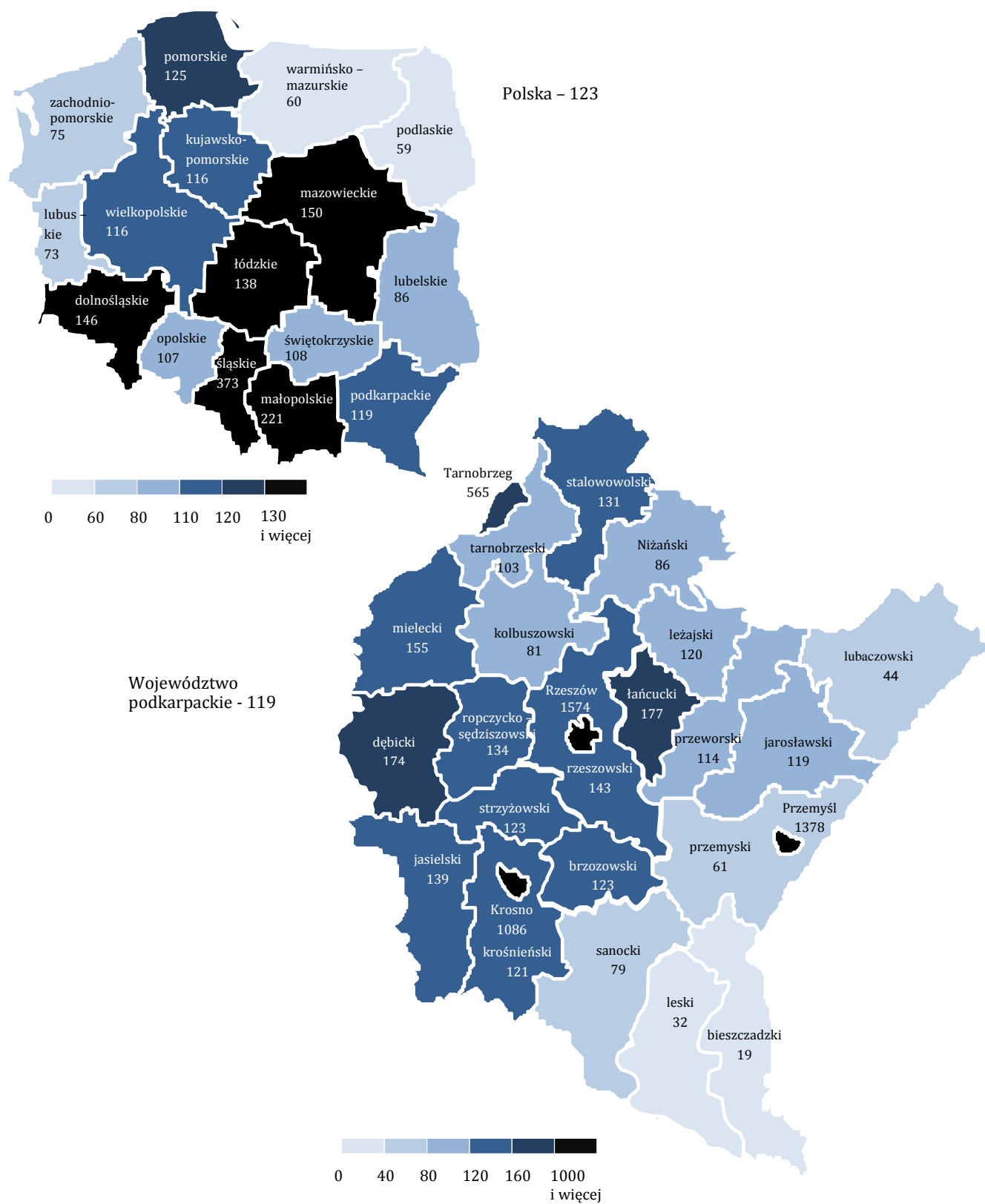
Na koniec 2013 r. liczba ludności w województwie podkarpackim wynosiła 2 129 294 tj. o 657 osób mniej niż wg stanu na 31.12.2012 r. – 2 129 951. Podobnie jak w latach wcześniejszych, udział procentowy w ogólnej liczbie ludności w Polsce obejmował 5,5 % populacji całego kraju. W tym zakresie nie odnotowano znaczniejszych zmian od 2008 roku¹.

Średnia gęstość zaludnienia w województwie podkarpackim wynosiła 119 osób na 1 kilometr kwadratowy, a w kraju 123 osoby (w 2012 roku w województwie również 119 osób/km², a w kraju 123 osoby). Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne w poszczególnych powiatach i przyjmował wartości od najwyższego w Rzeszowie – 1 574 osób/km² i w Przemyśle 1 378 (w 2012 r. odpowiednio: 1 564 i 1 392 osób/km²) do najniższego w powiatach: bieszczadzkim (19) i leskim (32) osoby/km² (w 2012 roku odpowiednio: 20 i 32 os./km²)².

¹ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych moduł ludność, BDL Warszawa 2015 r.

² Gęstość zaludnienia – jest wskaźnikiem stosowanym do statystycznego opisu cech demograficznych ludności mieszkającej na danym obszarze. Jest to liczba ludności w przeliczeniu na jeden kilometr kwadratowy.

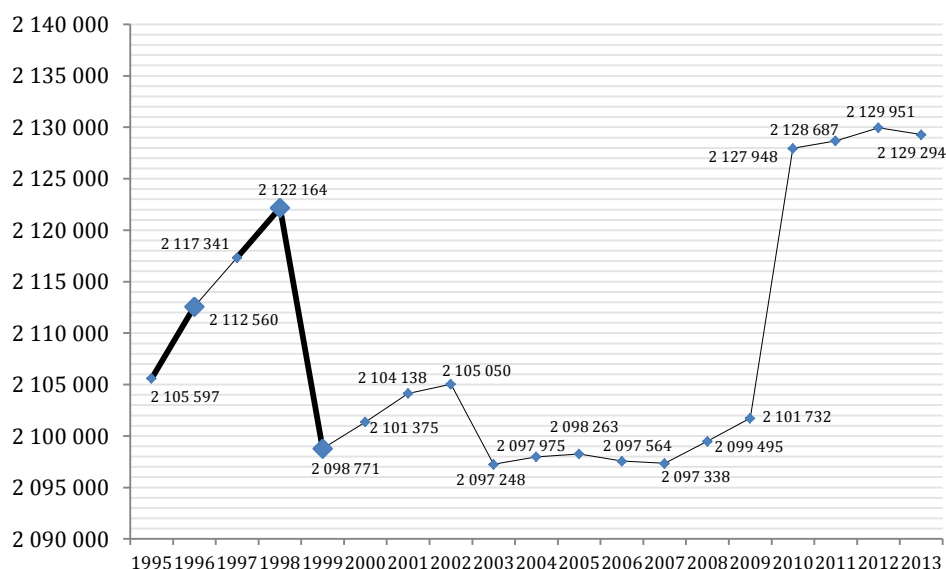
Mapa 1. Ludność przypadająca na 1 km² /tzw. gęstość zaludnienia/. Porównanie kraj a województwo podkarpackie. Dane za 2013 r.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, BDL Warszawa 2015 r.

Ze względu na liczbę ludności /w porównaniu do innych województw w kraju/ województwo podkarpackie zajęło 9 miejsce (w 2012 roku była to również 9 lokata). Najbardziej zaludnionymi regionami województwa były: Rzeszów (183 108), powiaty rzeszowski (165 835), mielecki (136 403) i dębicki (135 165). Łącznie trzy ww. powiaty i miasto na prawach powiatu to 29,1 % ogółu populacji w województwie (w 2012 r. – 29 %). W okresie 2013 roku liczba ludności w województwie zmniejszyła się o 657 osób³. Dla porównania w 2012 roku ludność zwiększyła się o 1 264 osoby, w 2011 roku wzrosła o 739 osób, a w 2010 r. zwiększyła się o 26 216 osób⁴. W kraju liczba ludności zmniejszyła się o 37,6 tys.⁵ (w 2012 r. o 5,1 tys., w 2011 o 8,6 tys., a w 2010 r. o 32,7 tys. osób)⁶.

Wykres 1. Nominalne zmiany w liczbie ludności w latach 1995-2013
/w liczbach bezwzględnych/

Źródło: Opracowanie na podstawie danych liczbowych zawartych w Banku Danych Lokalnych.

Warto zasignalizować, że województwo podkarpackie w 2013 roku zajęło 4 miejsce w kraju (licząc od wartości najwyższej) w porównaniu wartości liczbowej przyrostu naturalnego w województwach (w 2012 r. –5 lokata). W 3 województwach odnotowano wyższy przyrost naturalny jak w województwie podkarpackim, w 1 niższy, a w 11 odnotowano ujemne saldo przyrostu naturalnego⁷.

³ Obliczenia na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, grupa stan ludności i ruch naturalny, podgrupa ludność według grup wieku i płci, BDL Warszawa 2015 r.

⁴ Dane dotyczą liczby ludności ujętej ogółem, bez przeliczenia na jednostkę przestrzenną lub fluktuację w założonym okresie. Źródło: „Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2013 roku”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Opracowanie Sygnałne, Maj 2014 r.

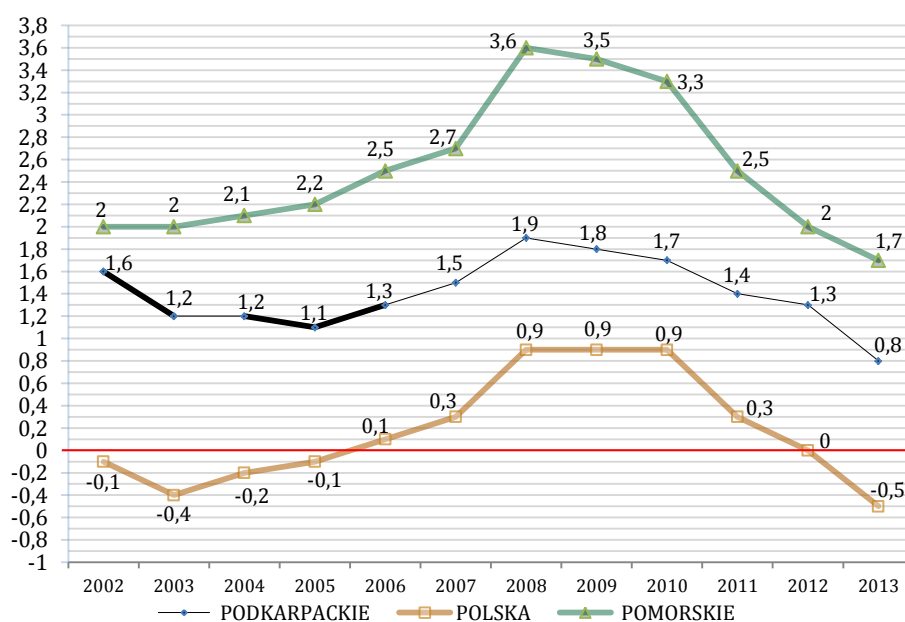
⁵ Obliczenia na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, grupa stan ludności i ruch naturalny, podgrupa ludność według grup wieku i płci, BDL Warszawa 2015 r.

⁶ Dane dotyczą liczby ludności ujętej ogółem, bez przeliczenia na jednostkę przestrzenną lub fluktuację w założonym okresie. Źródło: „Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2013 r.”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Opracowanie Sygnałne, Maj 2014 r.

⁷ Dane opracowane na podstawie bilansów ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy w oparciu o dane z narodowego spisu powszechnego z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym ludności i migracjami, różnicy między liczbą zameldowanych

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Podkarpacia w okresie 2013 roku wskaźnik ten wyniósł +0,8 ‰ i znacznie odbiegał od wartości dla kraju tj. minus 0,5 ‰. W porównaniu do 2012 roku (+1,3 ‰) analizowany wskaźnik dla województwa podkarpackiego zmniejszył się o 0,5 ‰. W Polsce odnotowano również spadek przyrostu naturalnego (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) z 0,0 ‰ w 2012 roku do minus 0,5 ‰ w 2013 roku (tj. spadek o 0,5 ‰)⁸.

Wykres 2. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2002-2013 /w promilach/⁹

Źródło: Opracowanie na podstawie danych liczbowych zawartych w Banku Danych Lokalnych.

Poziom rozwój społeczno-demograficzny można mierzyć również współczynnikami urbanizacji. Wskaźnik opisujący te zagadnienia i jednocześnie dostępny w zasobach internetowych GUS został zdefiniowany jako udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w powierzchni ogółem. Dla Polski ww. odsetek w 2013 r. wynosił 5,2 % (2012 r. – 5,1 %), a dla województwa podkarpackiego 4,5 % (2012 r. – 4,4 %)¹⁰. W tym samym okresie w województwie podkarpackim w granicach administracyjnych 51 miast¹¹ mieszkało 41,25 % ludności, co stanowiło najniższą wartość w porównaniu międzywojewódzkim¹². Również struktura ludności nie różnicuje się od kilku lat w podziale na płeć.

na pobyt stały a liczbą osób faktycznie mieszkających, rejestrów PESEL, sprawozdań urzędów stanu cywilnego i sądów wojewódzkich. Źródło: Dane i definicja dostępna na stronie internetowej GUS pod adresem: <http://www.stat.gov.pl/>, kategoria ludność, grupa urodzenia i zgony, BDL Warszawa 2015 r.

⁸ Przyrost naturalny jest różnicą pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w badanym okresie czasu. Źródło: Dane i definicja dostępne na stronie internetowej GUS pod adresem: <http://www.stat.gov.pl/>.

⁹ Dane zawarte na wykresie dotyczą województwa podkarpackiego i porównawczo Polski oraz województwa pomorskiego, które odnotowuje od 2003 r. w kraju najwyższy wśród województw w kraju przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

¹⁰ Źródło: Dane zawarte w Banku Danych Lokalnych GUS, grupa dane roczne, podział terytorialny, powierzchnia geodezyjna kraju (dane GUGIK), podgrupa udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w powierzchni ogółem, BDL Warszawa 2015 r.

¹¹ Źródło: Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju TERYT, stan w dniu 01.01.2015 r. <http://www.stat.gov.pl/>, GUS w Warszawie, Warszawa 2015 r.

¹² Dane zawarte na stronie: <http://stat.gov.pl/> Bank Danych Lokalnych. BDL, Warszawa 2015 r.

Jak wynika z danych GUS nastąpiła nieznaczna przewaga kobiet w ogólnej strukturze ludności w województwie, które w 2013 r. stanowiły 51,0 % tj. ponad ½ ogólnej liczby mieszkańców województwa (w 2012 r. również 51,0 %)¹³. W 2013 roku współczynnik feminizacji na terenie województwa został określony przez GUS jako 104 (kraj 107), co określało, iż na każde 100 mężczyzn przypadało o cztery kobiety więcej. Od 2010 roku nie zmieniła się wartość tego wskaźnika zarówno dla Polski jak i dla województwa podkarpackiego i w 2012 roku wskaźnik ten wynosił 104 na Podkarpaciu, a w Polsce 107 (tak samo jak w 2010 i 2011 roku)¹⁴.

Podkarpacie jest regionem stosunkowo młodym, o czym świadczy niższa jak dla Polski mediana wieku mieszkańców. Analizowany wskaźnik posiada tendencję wzrostową. W 2002 r. dla ludności ogółem w województwie podkarpackim wynosił on 33,6 lat, w 2008 – 35,8 lat, w 2009 – 36,1 lat, w 2010 – 36,5 lat, a w 2011 – 36,9 lat. W 2012 roku – 37,3 lat (dla kobiet 38,8 lat i dla mężczyzn 35,9 lat). W 2013 roku przyjął wartość 37,7 lat, co oznaczało, że wiek ten osiągnęła połowa ludności województwa. Dla kobiet wynosił 39,3 lat, a dla mężczyzn – 36,3 lat¹⁵.

Tabela 1. Wiek środkowy ludności. Polska - województwo podkarpackie
/w latach/.

Kategorie Statystyczne	okresy	Polska	Województwo podkarpackie
	1	2	3
Ogółem	2008	37,5	35,8
	2009	37,7	36,1
	2010	38,0	36,5
	2011	38,4	36,9
	2012	38,7	37,3
	2013	39,1	37,7
Kobiety	2008	39,6	37,5
	2009	39,8	37,8
	2010	39,9	38,0
	2011	40,2	38,4
	2012	40,5	38,8
	2013	40,9	39,3
Mężczyźni	2008	35,6	34,2
	2009	35,9	34,5
	2010	36,3	35,0
	2011	36,7	35,4
	2012	37,0	35,9
	2013	37,4	36,3

Źródło: Na podstawie danych liczbowych zawartych w: 1) Halina Dmochowska (red.) Rocznik demograficzny 2014 r. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014 r., s.67, s.158. /w zakresie danych za 2013 r./
2) Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2012

¹³ Dane opracowane na podstawie bilansów stanu i struktury ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy w oparciu o narodowy spis powszechny, z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym i migracjami, różnicy między liczbą zameldowanych na pobyt stały a liczbą osób faktycznie mieszkających, rejestrów PESEL, sprawozdań urzędów stanu cywilnego i sądów wojewódzkich. Źródło: Bank Danych Lokalnych, BDL Warszawa 2015 r.

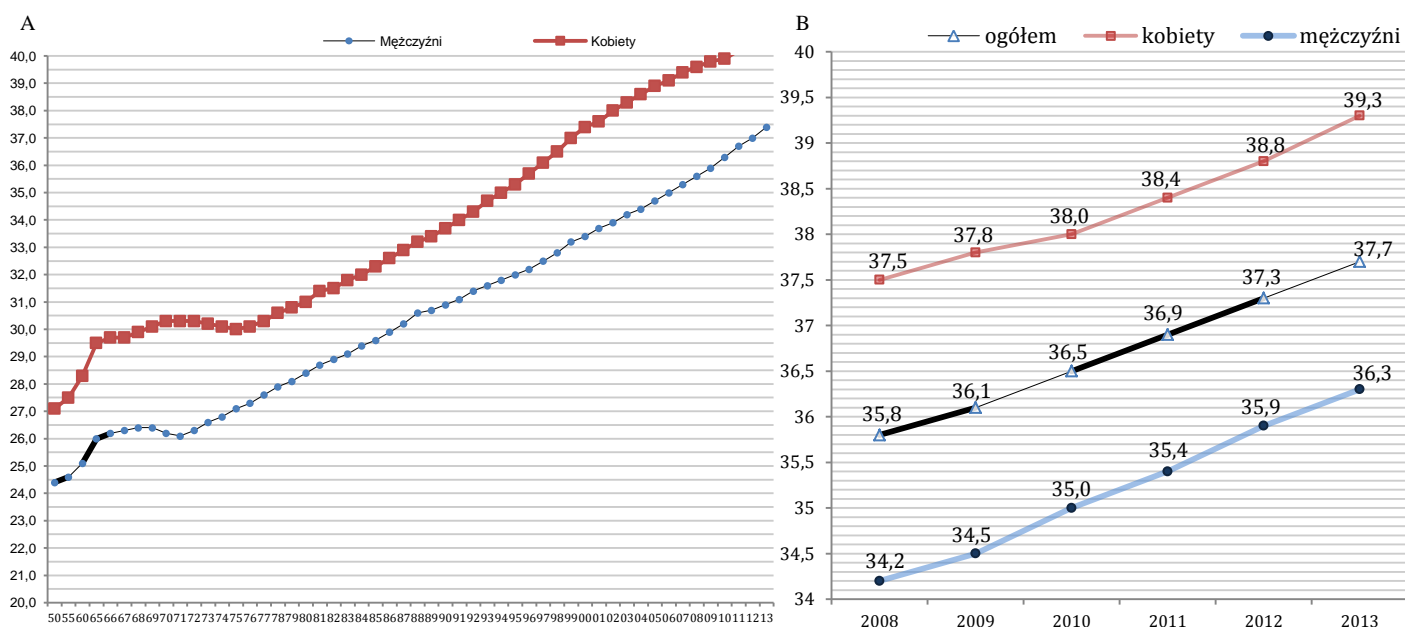
¹⁴ Źródło: Dane zawarte na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl> zakładka Bank Danych Lokalnych, kategoria – ludność, grupa – stan ludności i ruch naturalny, podgrupa – wskaźniki modułu gminnego, BDL Warszawa 2015 r.

¹⁵ Halina Dmochowska (red.) Prace merytoryczne, Departament Badań Demograficznych – Monika Bielska, Agnieszka Chmielewska, Mariusz Chmielewski, Małgorzata Cierniak-Piotrowska, Aleksandra Daniłowska, Anna Daszkowska, Piotr Filip, Grzegorz Gudaszewski, Paweł Kaczorowski, Zofia Kostrzewa, Longina Rutkowska, Magdalena Urbanowicz, Małgorzata Waligórska, Anna Wysocka, Agnieszka Znajewska pod kierunkiem Doroty Szałtys i Joanny Stańczak Rocznik demograficzny 2014 r. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014 rok, s. 158.

roku. Rzeszów maj 2013 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2013 r., s.2.
 3) Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2011 roku. Rzeszów maj 2012 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2012 r., s.2.
 4) Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2010 roku. Rzeszów maj 2011 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2011 r., s.2.
 5) Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2009 roku. Rzeszów maj 2010 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2010 r., s.2.

Dla porównania w okresie 2009 r. w województwie podkarpackim mediana wieku w grupie kobiet wyniosła 37,8 lat, a w grupie mężczyzn 34,5 lat. W 2010 r. odpowiednio: 38,2 i 34,9 lat. Natomiast w Polsce w 2009 roku – 37,7 lat ogółem (kobiety 39,8 i mężczyźni 35,9 lat). W 2010 r. wiek ten był wyższy i wynosił już 38,0 lat (kobiety 40,0 i mężczyźni 36,2 lat)¹⁶.

Wykres 3. Mediana wieku ludności, a/ Polska 1950-2013, b/ woj. podkarpackie 2008-2013

Źródło: Opracowanie na podstawie danych zawartych w Rocznikach Demograficznych GUS.

¹⁶ Mediana wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości np. zamieszkującej określone terytorium. Wartość mediany wyznacza granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła. Źródło definicji: <http://www.stat.gov.pl>, GUS w Warszawie, Pojęcia stosowane w badaniach statystycznych statystyki publicznej. Jeśli wartość mediany rośnie, oznacza to, że dana populacja starzeje się, jeśli zaś mediana się zmniejsza, świadczy to o tym, iż dana społeczność posiada więcej ludzi w młodym wieku. Źródło: prof. dr hab. Izidor Sobczak (red.), dr hab. prof. SGH Zbigniew Strzelecki, dr Maciej Duszczyk, dr Andrzej Gałązka, dr Irena Kowalska, dr hab. prof. UE Jolanta Kurkiewicz, dr hab. prof. UE Ireneusz Kuropka, dr Alina Potrykowska, mgr Joanna Napierała „Sytuacja demograficzna Polski raport 2010-2011, Warszawa 2011, s.34.

Pozostałe źródła informacji to: 1) Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2013 roku. Rzeszów maj 2014 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014 r. opracowania sygnałne, 2) Halina Dmochowska (red.) Rocznik demograficzny 2014 r. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014 r. (Roczniki demograficzne za lata 2013 r., 2012 r., 2011 r., 2010 r., 2009 r., 2008 r., 2007 r. 3) Joanna Stańczak „Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski do 2013 roku, notatka informacyjna, materiał opracowany na konferencję prasową w dniu 30 stycznia 2014 r.”, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014 r. oraz 4) „Podstawowe informacje o sytuacji demograficznej Polski w 2012 r.”, notatka informacyjna materiał na konferencję prasową w dniu 29.01.2013 r. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2013 r. Dane dot. mediany wieku ludności w Polsce dla 2013 r. Dyrektor Ewa Kamińska – Gawryluk opracowanie publikacji: Wiesława Kamińska i Katarzyna Zakrzewska „Ludność ruch naturalny i migracje w województwie podlaskim w 2013 roku”, Białystok 2014 r. s.3. Rozkład według płci za Rocznikiem demograficznym, s. 10-11.

Według stanu w dniu 31. XII. 2013 r. ponad ½ (58,8 %) ludności województwa podkarpackiego zamieszkuje na wsi (1 250 997 osób). Mniej niż ½ ludności tj. 41,1 % skupiała się w miastach – 878 297 osób. Dla porównania w końcu 2012 roku na wsi mieszkało 1 249 225 osób – 58,7 % ludności województwa i w miastach 880 726 osób – 41,3 % ludności województwa¹⁷.

Tabela 2. Ludność według miejsca zamieszkania. Polska – województwo podkarpackie (w końcu 2013 roku).

Powiaty	Ludność /ogółem/	z kolumny 2 w tym:	
		na wsi	w mieście
1	2	3	4
Polska**	38 495 659	15 237 750	23 257 909
Województwo podkarpackie*	2 129 294	1 250 997	878 297
bieszczadzki	22 204	12 759	9 445
brzozowski	66 334	58 784	7 550
dębicki	135 165	80 801	54 364
jarosławski	122 130	73 740	48 390
jasielski	115 388	77 578	37 810
kolbuszowski	62 751	53 422	9 329
krośnieński	111 883	98 427	13 456
leski	26 783	21 154	5 629
leżajski	69 977	49 437	20 540
lubaczowski	57 057	37 402	19 655
łańcucki	79 866	61 792	18 074
mielecki	136 403	70 516	65 887
niżański	67 521	43 707	23 814
przemyski	74 225	74 225	0
przeworski	79 262	58 068	21 194
ropczycko-sędziszowski	73 551	50 376	23 175
rzeszowski	165 835	137 808	28 027
sanocki	96 096	51 987	44 109
stalowowolski	108 664	44 972	63 692
strzyżowski	62 095	53 128	8 967
tarnobrzeski	53 918	40 914	13 004
Krosno	47 223	0	47 223
Przemyśl	63 638	0	63 638
Rzeszów	183 108	0	183 108
Tarnobrzeg	48 217	0	48 217

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Regionalnych <http://www.stat.gov.pl>
BDL Warszawa 2015 r.

¹⁷ Dane zawarte na stronie: <http://stat.gov.pl/> GUS, Bank Danych Lokalnych. Dane roczne, ludność, stan ludności i prognozy, ludność według funkcjonalnych grup wieku, płci oraz lokalizacji terytorialnej, BDL Warszawa 2015 r.

W okresie 2013 r. mieszkańcy miast byli również tak jak w 2012 r. średnio o 2 lata starsi od mieszkańców na wsi. W czasie ostatnich lat obserwuje się zmiany świadczące o stopniowym starzeniu się społeczeństwa. Zmiany takie zachodzą również w Polsce, gdzie są jednakże mniej nasilone jak w przypadku wieku społeczeństw państw europejskich. Pomimo, iż województwo podkarpackie jest regionem stosunkowo młodym, następują podobne procesy jak w Polsce jednakże o mniejszej intensywności. W ogólnej liczbie ludności województwa podkarpackiego zaznacza się zmniejszanie się udziału dzieci i młodzieży do 17 lat tj. osób w wieku przedprodukcyjnym i jednocześnie następuje wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (tj. mężczyźni 65 lat i więcej oraz kobiety 60 lat i powyżej)¹⁸.

Według danych pochodzących z badań demograficznych realizowanych przez urzędy statystyczne odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym obniżył się z 30,5 % w 1995 r. do 19,1 % w 2013 r. Jednocześnie wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym z 13,3 % do 17,2 % w 2013 r. Zwiększył się również, co warto odnotować udział ludności w wieku produkcyjnym z 56,2 % w roku 1995 do 63,7 % dla 2013 r. Zmiany w strukturze ludności według wieku zawiera tabela nr 3.

Tabela 3. Zmiany w strukturze ludności według wieku w województwie podkarpackim (w %).

Wiek ludności							
a – ludność w wieku przedprodukcyjnym 14 lat i mniej	1995 /100 %/	2000	2005	2010	2012	2013	wzrost/ spadek w okresie 1995 – 2013 r. 1995=100%
b – ludność w wieku przedprodukcyjnym 17 lat i mniej							
1	2	3	4	5	6	7	8
(wariant A) *							
przedprodukcyjny	25,2	21,8	18,1	15,9	15,7	15,5	- 9,7 %
produkcyjny	61,5	63,9	67,1	68,1	67,5	67,3	+ 5,8%
poprodukcyjny	13,3	14,3	14,9	16,0	16,7	17,2	+ 3,9 %
(wariant B) **							
przedprodukcyjny	30,5	27,5	23,1	19,9	19,5	19,1	- 11,4 %
produkcyjny	56,2	58,2	62,0	64,1	63,8	63,7	+ 7,5 %
poprodukcyjny	13,3	14,3	14,9	16,0	16,7	17,2	+ 3,9 %
Ogółem ***	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	---

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Bank danych lokalnych
<http://www.stat.gov.pl> zakładka BDL, ludność, stan ludności i prognozy, Warszawa 2015 r.
 oraz Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2014, GUS Warszawa 2014 r.

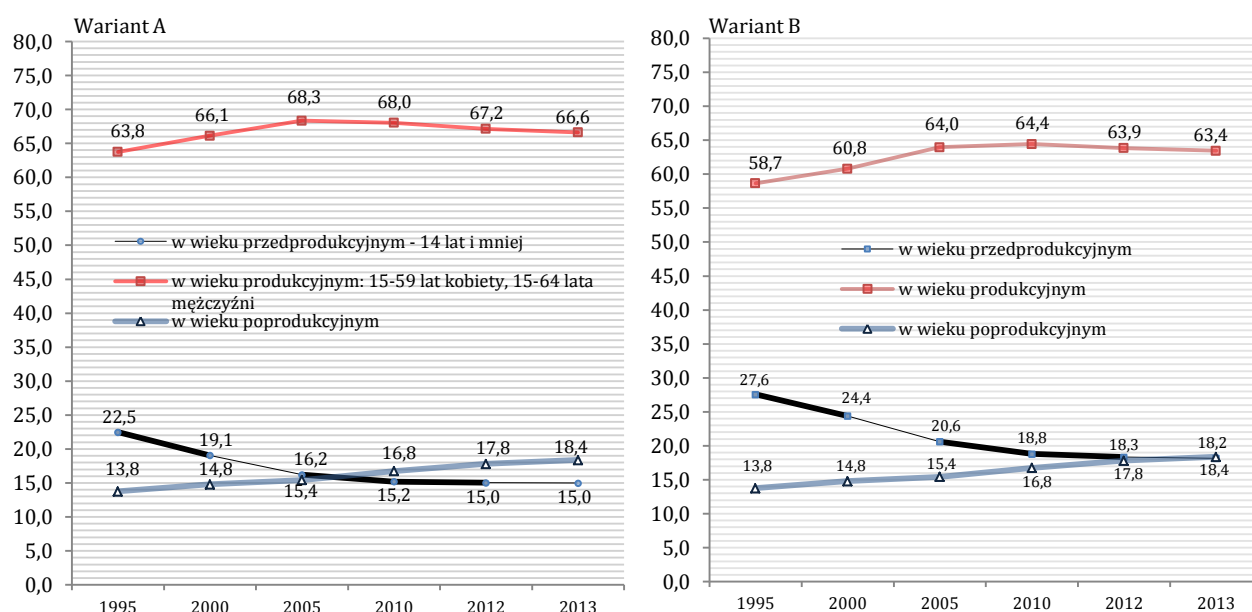
¹⁸ Halina Dmochowska (red.) Rocznik demograficzny 2014 r. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014 r. oraz „Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim 2013 r. i 2012 r.”, Rzeszów maj 2014 r. i maj 2013 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014 r., 2013 r. Źródłem danych są dwa opracowania sygnałne Urzędu Statystycznego w Rzeszowie.

*W wariancie A za ludność w wieku przedprodukcyjnym uważa się osoby w wieku do 14 lat lub niższym. Opcja ta jest przyjmowana w badaniu LFS (Labour Force Survey), który w Polsce jest realizowany od maja 1992 r. w ramach Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności. Za wiek produkcyjny przyjęto dla kobiet od 15 do 59 lat oraz dla mężczyzn od 15 do 64 lat. Według definicji przyjmowanej przez Eurostat granice dla wieku przedprodukcyjnego są takie same tj. 0-14 lat. Natomiast za ludność w wieku produkcyjnym przyjmuje się osoby będące w wieku 15-64 lat bez względu na płeć respondentów biorących udział w badaniu. Źródło: GUS w Warszawie.

**W wariancie B przyjęto przedziały stosowane w badaniach demograficznych tj. wiek przedprodukcyjny 0-17 lat dla kobiet i mężczyzn, wiek produkcyjny – 18-64 lat mężczyźni i 18-59 kobiety, wiek poprodukcyjny 65 lat i więcej mężczyźni i 60 lat i więcej kobiety. Źródło: GUS w Warszawie.

***Za ogółem przyjęto sumę osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym tj. ogólną liczbę ludności w województwie. Odsetki nie zawsze sumują się do 100,0 z powodu zastosowania elektronicznej metody obliczania. Dopuszczalne różnice wynikające z zaokrąglania wartości procentowych to przedział od 0,1 do 0,2 %.

Wykres 4. Polska. Ludność w wieku nieprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w 1995, 2000, 2005, 2010, 2012 i 2013 roku /w % do ogółem ludności/.

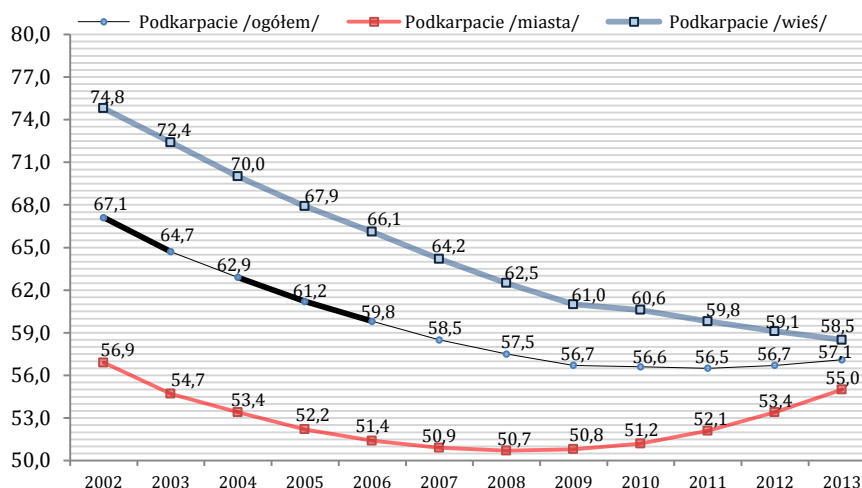

Źródło: Opracowanie na podstawie danych liczbowych zawartych w Banku Danych Lokalnych.

Wskaźnik obciążenia demograficznego. Na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2013 roku przypadało w województwie podkarpackim 57,1 osób w wieku nieprodukcyjnym (czyli zarówno w wieku przed – jak i poprodukcyjnym). W 2012 r. odpowiednio 56,7 osób. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2013 r. dla miast wynosił 55,0 oraz dla wsi 58,5 osób (w 2012 roku dla miast wynosił 53,4 a dla wsi 59,1)¹⁹.

¹⁹ Źródło: Źródło: bank danych lokalnych, kategoria – ludność, grupa – stan ludności i prognozy, podgrupa – wskaźnik obciążenia demograficznego, dodatkowe agregaty: miasto – wieś, BDL Warszawa 2015 r. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest to stosunek liczby osób w wieku, gdy są one nieaktywne lub biernie zawodowo, czyli w wieku nie-produkcyjnym (liczba dzieci w wieku 0-14 lat, liczba osób w wieku 60 lub 65 lat i więcej) na 100 osób będących w wieku produkcyjnym (liczba osób w wieku 15 - 59 kobiety lub 15-64 lat mężczyźni). W przypadku krajowych badań demograficznych stosuje się przedziały wieku, które określa wariant B podziału ludności ogółem na wiek: nieprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny zawarty w tabeli nr 3).

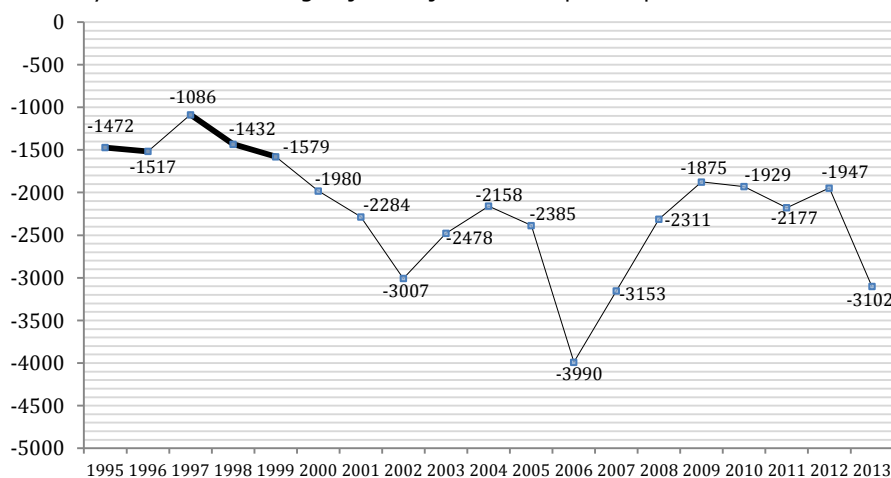
Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego, 2002–2013 r. /ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym/.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych liczbowych zawartych w Banku Danych Lokalnych.

Obok przyrostu naturalnego kolejnym czynnikiem kształtującym liczbę ludności są migracje na pobyt stały lub czasowy. Od kilkunastu lat odnotowujemy w naszym województwie ujemne saldo migracji na pobyt stały. W wyniku ww. procesu zmniejsza się liczba ludności w województwie podkarpackim. W 2004 r. z tego powodu liczba ludności zmniejszyła się o 2 158 osób, w 2005 roku o 2 385 osób, w 2006 r. o 3 990 osób, w 2007 r. o 3 153 osoby, a w 2008 roku o 2 311 osób. W 2009 roku liczba ludności zmniejszyła się o 1 875, a w 2010 r. o 1 929, w 2011 r. o 2 177, a w 2012 r. – o 1 947 osób. W 2013 r. liczba ludności zmalała o 3 102 osób (co w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniosło minus 1,5 ‰ (w kraju wskaźnik ten posiadał również wartość ujemną i przyjął wartość minus 0,5 ‰)²⁰.

Wykres 6. Saldo migracji w województwie podkarpackim 1995–2013 r.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych liczbowych zawartych w Banku Danych Lokalnych.

²⁰ BDL zawiera dane na temat salda migracji wewnętrznych i zagranicznych. Saldo migracji prezentowane jest w przeliczeniu na 1000 ludności, co oznacza przyrost lub ubytek ludności danej jednostki administracyjnej kraju z powodu migracji przypadający na 1000 mieszkańców tej jednostki (według stanu na połowę badanego okresu). Źródło: GUS, <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/definicje-pojec/2259,pojecie.html>.

Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego w ciągu roku przekroczyła liczbę osób zameldowanych na pobyt stały w tym samym okresie. W konsekwencji w 2013 r. liczba mieszkańców województwa w wyniku przemieszczenia się ludności na pobyt stały (zarówno w kraju jak i za granicę) zmniejszyła się o 3 102 osoby ogółem (w tym 1 858 kobiet i 1 244 mężczyzn)²¹.

Tabela 4. Migracje ludności na pobyt stały. Dane dla województwa podkarpackiego w przekroju powiatowym, por. Polska (w okresie 2013 roku).

Powiaty	Saldo migracji na 1000 ludności /w ‰/	Saldo migracji Wewnętrznych /w liczbach bezwzględnych/	Saldo migracji zagranicznych /w liczbach bezwzględnych/
1	2	3	4
Polska	-0,5	0	-19 904
Województwo podkarpackie	-1,5	-2 273	-829
bieszczadzki	-5,3	-111	-6
brzozowski	-3,8	-220	-35
dębicki	-2,4	-211	-109
jarosławski	-2,6	-285	-32
jasielski	-2,5	-212	-81
kolbuszowski	-1,2	-71	-5
krośnieński	-0,3	-27	-5
leski	-1,6	-49	6
leżajski	-3,8	-206	-61
lubaczowski	-3,5	-180	-22
łańcucki	0,5	35	3
mielecki	-1,7	-191	-37
niżański	-2,2	-103	-47
przemyski	-0,5	-24	-10
przeworski	-1,6	-132	6
ropczycko- sędziszowski	0,4	35	-8
rzeszowski	4,3	716	-1
sanocki	-3,1	-246	-51
stałowowolski	-3,6	-277	-110
strzyżowski	-2,6	-108	-53
tarnobrzeski	-2,1	-94	-19
Krosno	-3,6	-151	-19
Przemyśl	-6,1	-375	-16
Rzeszów	2,1	482	-94
Tarnobrzeg	-6,0	-268	-23

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Regionalnych <http://www.stat.gov.pl>
BDL Warszawa 2015 r.

²¹ Źródło: Bank danych lokalnych, kategoria – ludność, grupa – migracje wewnętrzne i zagraniczne, podgrupa – migracje na pobyt stały gminne wg płci typu i kierunku, kierunki migracji, płeć, lata, BDL Warszawa 2015 r. oraz migracje na pobyt stały między powiatowe i zagraniczne według ekonomicznych grup wieku, BDL Warszawa 2015 r.

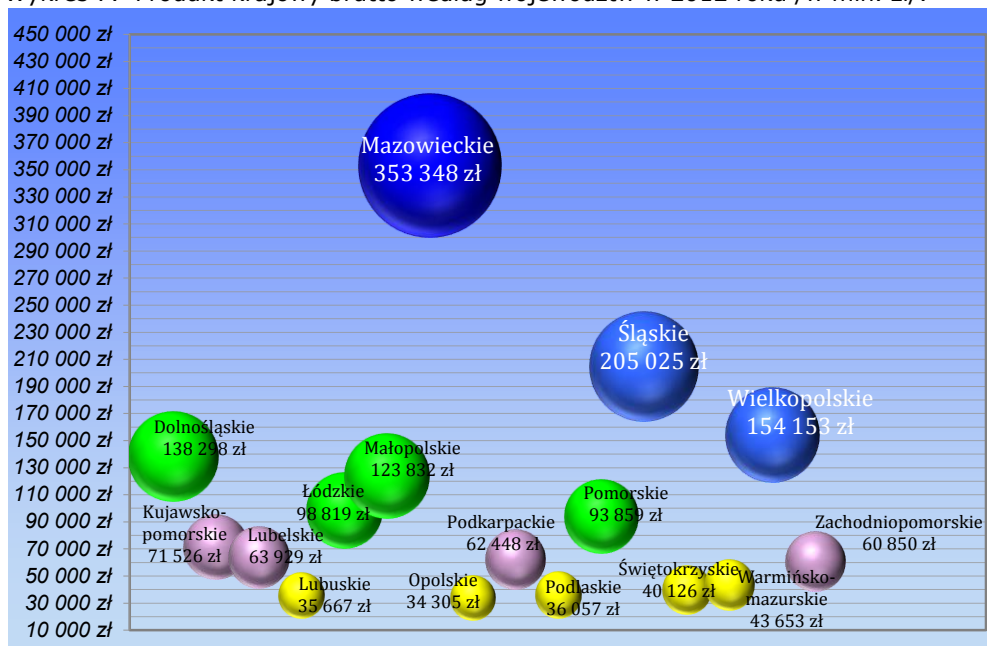
Z miast ubyło 3 504 osoby (w tym 2 892 w wyniku migracji wewnętrznych i zagranicznych 612 tj. w przeliczeniu na 1000 ludności ogółem minus 4,0 ‰). Liczba ludności na wsi wzrosła o 402 osoby (w tym o 619 osób z powodu migracji wewnętrznych i ubyło 217 osób za granicę tj. w przeliczeniu na 1000 ludności plus 0,3 ‰)²².

1.2. Wybrane wskaźniki opisujące poziom rozwoju gospodarczego

Poziom rozwoju gospodarczego opisuje się między innymi syntetycznymi wskaźnikami aktywności gospodarczej takimi jak: **wartość produktu krajowego brutto (PKB)**²³ i **wartość dodana brutto (WDB)**²⁴.

W województwie podkarpackim w 2013 r. mieszkało ok. 5,5 % ludności Polski (od kilku lat na tym samym procentowym poziomie)²⁵. **Produkt krajowy brutto** wytworzony na terenie tego województwa w 2012 roku obejmował 3,9 % całego produktu wytworzonego w kraju, co stanowiło 10 miejsce w Polsce. Warto odnotować, że od 2008 do 2011 r. była to 11 pozycja na tle kraju)²⁶.

Wykres 7. Produkt krajowy brutto według województw w 2012 roku /w mln. zł/.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych liczbowych zawartych w publikacji „Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2012 r.”, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2014 rok, s. 58-70.

²² Źródło: bank danych lokalnych, kategoria – ludność, grupa – migracje wewnętrzne i zagraniczne, podgrupa – migracje na pobyt stały gminne wg płci, typu i kierunku, BDL Warszawa 2015 r.

²³ Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotację do produktów. Produkt Krajowy Brutto jest liczony w cenach rynkowych. Definicja: Marek Cierpień-Wolan (red.) Dorota Jasiukiewicz, Teresa Krzemińska, Paweł Markocki, Irena Polak, Anna Tworek-Ptak, Jadwiga Uchman, Elżbieta Wojnar, Józef Wojtak, Barbara Błachut (sek.), „Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2013”, US w Rzeszowie Rzeszów 2013 rok, s.388.

²⁴ Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Stanowi różnicę między produkcją globalną, a zużyciem pośrednim i jest wyrażona w cenach bazowych.

²⁵ Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2013 roku. Rzeszów maj 2014 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014 r. oraz BDL Warszawa 2015 r.

²⁶ Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2012 roku. Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2014 r.

W przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2012 r. produkt krajowy brutto w województwie podkarpackim był najniższy w kraju – 16 miejsce i stanowił 70,0 % produktu przypadającego na jednego mieszkańca Polski, podczas gdy w województwie mazowieckim – 159,2 % tj. o 59,2 % więcej niż średnio w Polsce (100 % = 41 934 zł).

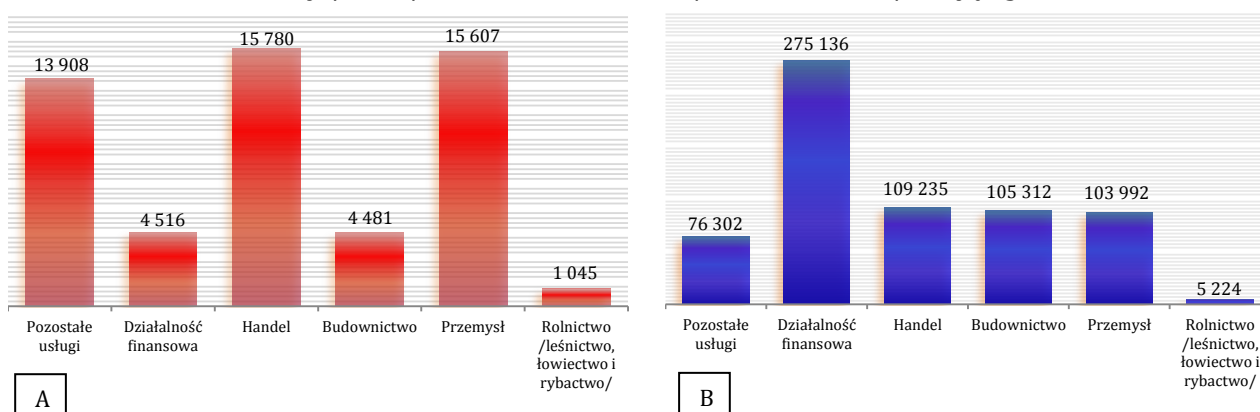
Tabela 5. Produkt Krajowy Brutto w województwie podkarpackim 2012 r. (w porównaniu do lat poprzednich).

Wyszczególnienie	2000	2010	2011	2012
1	2	3	4	5
Ogółem (mln zł)	28 514	52 512	57 028	62 448
Polska = 100	3,8	3,7	3,7	3,9
Lokata	11	11	11	10
na 1 mieszkańca (zł)	13 574	24 973	26 801	29 333
Polska = 100	69,8	67,3	67,6	70,0
Lokata	15	16	16	16

Źródło: Dorota Doniec (red.) oraz zespół w składzie: Natalia Baron, Aleksandra Bartoń, Agnieszka Borówka, Ewa Byrczek, Elżbieta Dmoch, Anna Holeczek, Barbara Hachuła, Iwona Jaźwińska, Barbara Krawczyk, Grażyna Kwiatkowska, Łukasz Łopato, Agnieszka Matys, Katarzyna Owsiany, Małgorzata Piotrowska, Renata Porębska, Alina Szerba, Aleksandra Szczotka, Małgorzata Szczygieł, konsultacja dyrektor Departamentu Rachunków Narodowych GUS Maria Jeznach opracowanie „Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2012 roku. Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2014 rok, str. 58-70.

W 2012 r. wartość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosła 29 333 zł²⁷. **Wartość dodana brutto** ogółem w przeliczeniu na 1 osobę pracującą wyniosła w 2012 r. dla województwa podkarpackiego 75 211 zł (w kraju 103 022 zł) tj. 73,0 % średniej krajowej (w 2011 r. 72,9 %), co stanowiło podobnie jak w roku poprzednim 15 lokatę w porównaniu wojewódzkim²⁸.

Wykres 8. Wartość dodana brutto 2012 r. według rodzajów działalności (ceny bieżące) woj. podkarpackie a/ w mln zł, b/ w przeliczeniu na 1 pracującego, w zł.*

²⁷ Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2012 r., Główny Urząd Statystyczny w Warszawie oraz Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2014 rok, s.60.

²⁸ Wartość dodana brutto (ang. *Value added, gross*) – wartość wyrobów i usług wytworzonych przez krajowe podmioty gospodarcze, pomniejszona o koszty związane z wytworzeniem tych dóbr i usług. Wartość dodana brutto opisuje przyrost wartości dóbr w badanym okresie. Do działalności usługowej zaliczamy: handel i naprawy, hotele i restauracje, transport, gospodarkę magazynową i łączność oraz pośrednictwo finansowe, obsługę nieruchomości i firm a także pozostałą działalność usługową. Jako odrębne sektory: przemysł (budownictwo) oraz rolnictwo (leśnictwo, łowiectwo i rybactwo). „Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2012 r.” Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2014 rok, s. 60-72.

Źródło: Na podstawie danych liczbowych zawartych w publikacji „Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2012 roku”, Urząd Statystyczny w Katowicach Katowice 2014 rok, s. 60-72.

* Dane zaprezentowano w podziale na sektory gospodarki. Do sektora usług można zaliczyć handel i naprawy pojazdów samochodowych, transport i gospodarkę magazynową, zakwaterowanie i gastronomię oraz informację i komunikację; a także działalność finansową i ubezpieczeniową i obsługę rynku nieruchomości wraz z kategorią „pozostałe usługi”. Do sektora przemysłu wliczono budownictwo i przetwórstwo przemysłowe. Do sektora rolnictwa zaliczono w zestawieniu leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

* Legenda: Sekcje Polskiej Klasyfikacji Działalności /PKD/

A	ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO (A)
B	GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE (B)
C	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE (C)
D	WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO URZĄDZEŃ KLIMATYZACYJNYCH (D)
E	DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ (E)
F	BUDOWNICTWO (F)
G	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE (G)
H	TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA (H)
I	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI (I)
J	INFORMACJA I KOMUNIKACJA (J)
K	DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA (K)
L	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI (L)
M	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA (M)
N	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA (N)
O	ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE (O)
P	EDUKACJA (P)
Q	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA (Q)
R	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ (R)
S	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA (S)

Strukturę wartości dodanej brutto ogółem w mln. zł według głównych działów gospodarki narodowej i specyfiki produkcji prowadzonej przez zakłady zarówno sektora publicznego jak i prywatnego prezentujemy na podstawie danych GUS. W 2012 r. w województwie podkarpackim w zakresie wartości wyrobów i usług wytworzonych przez firmy (pomniejszonej o koszty ich wytworzenia) dominowała działalność usługowa (w tym handel, naprawy samochodów, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia oraz działalność finansowo – ubezpieczeniowa i pozostałe usługi) jak również przetwórstwo przemysłowe klasyfikowane jako „przemysł”²⁹.

Znaczną część produkcji dóbr i usług na Podkarpaciu obejmowało przetwórstwo przemysłowe i budownictwo. W porównaniu między wojewódzkim to odpowiednio: 9-ta³⁰ i 10-ta³¹ lokata licząc od wartości najwyższej – najkorzystniejszej, w stosunku do wartości

²⁹ W zakresie rejestrowanej wartości nowo wytworzonych dóbr i usług. Znaczny udział usług definiuje nowoczesność gospodarki. Jest to cecha charakterystyczna współczesnych gospodarek wysoko rozwiniętych.

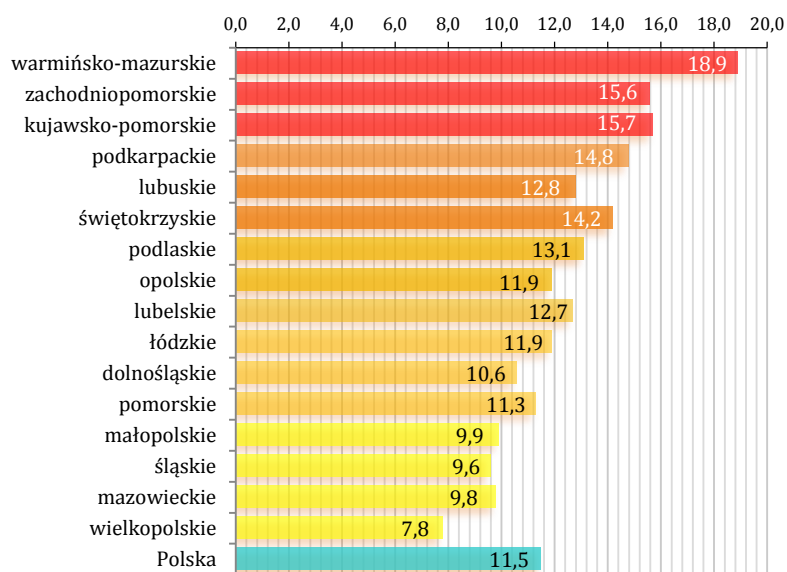
³⁰ Dla sektora przemysłu łącznie z budownictwem (w mln. zł).

³¹ Dla budownictwa (w mln. zł.).

wskaźnika w innych województwach. Najmniejsza wartość w mln. zł dotyczyła wartości dodanej brutto w rolnictwie (ujmowanego łącznie z leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) tj. 16 lokata³².

Oceniając regionalny poziom rozwoju gospodarczego uwzględnia się także zwykle wielkość stopy bezrobocia. Wskaźnik ten w województwie podkarpackim w porównaniu do innych województw w kraju jest wysoki, co świadczy o znacznym udziale bezrobotnych w stosunku do ludności aktywnej zawodowo.

Wykres 9. Poziom stopy bezrobocia rejestrowanego w kraju.
Stan na 31. 12. 2014 r. (w %)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS w Warszawie, BDL W-wa 2015 r.

Sortując stopę bezrobocia od wartości najwyższej do najniższej według stanu na koniec 2014 roku odnotowujemy na Podkarpaciu 13 pozycję w kraju – 14,8 %³³, co świadczy o wysokiej wartości omawianego wskaźnika, ponieważ tylko w trzech województwach w kraju tj. kujawsko – pomorskim (15,7 %), zachodniopomorskim (15,6 %) i warmińsko – mazurskim (18,9 %) była wyższa niż na Podkarpaciu.

W województwie podkarpackim występuje także większe jak w innych regionach kraju bezrobocie ukryte, które dotyczy głównie terenów wiejskich lub obszarów w nieznacznym stopniu zurbanizowanych, w tym również regionów przygranicznych. Pomimo wszystkich mocnych i słabych stron tego syntetycznego wskaźnika rynku pracy jakim jest stopa bezrobocia, za pomocą tylko jednej wartości czy wskaźnika nie jest właściwa realizacja

³² Dla sektora rolnictwa łącznie z leśnictwem, łowiectwem i rybactwem (w mln. zł).

³³ Najniższą stopę bezrobocia rejestrowanego na poziomie województw (NUTS-2) według stanu na koniec grudnia 2014 roku odnotowano w województwie wielkopolskim tj. 7,8 %.

statystycznego opisu sytuacji na lokalnym rynku pracy. W celu pełniejszej analizy stopnia zaawansowania rozwoju gospodarczego województwa można uwzględnić wskaźniki odnoszące się do materialnego i cywilizacyjnego rozwoju społeczno – gospodarczego. W tym celu ujmujemy warunki życia mieszkańców określone bardziej różnorodnymi i nie mniej ścisłymi jak stopa bezrobocia wskaźnikami dotyczącymi poziomu życia oraz wartości charakterystyk trudniejszej do zmierzenia metodami ilościowymi – jakości życia w województwie. Podejście do tych zjawisk zależy w głównej mierze od rodzaju statystyk zamieszczonych w opracowaniu.

Poniżej główne wskaźniki publikowane przez GUS (dochody ludności, sytuacja mieszkaniowa, sieć handlowa, edukacja i kształcenie, dostęp do kultury, ochrona zdrowia, transport i komunikacja). Pod względem większości z nich województwo podkarpackie zajmuje stosunkowo niską pozycję w kraju. Dotyczy to również istotnych problemów społecznych, w tym niskich dochodów mieszkańców, które to w rezultacie powodują obniżenie poziomu życia i ponadto osłabiają stymulującą rolę związaną z poziomem popytu na towary i usługi w regionie, co stanowi czynnik rozwoju społeczno – gospodarczego w województwie i przeciwdziałania możliwej dekoniunkturze.

Tabela 6. Wybrane wskaźniki materialnych i cywilizacyjnych warunków życia w województwie podkarpackim.

Grupy wskaźników	Oznaczenie	Wskaźniki	Polska	Województwo	Lokata
1	2	3	4	5	6
Dochody	1a	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ogółem (zł) w gospodarce narodowej [w 2013 r.]	3 877,43	3 282,69	14
	1b	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) [w 2013 r.]	100,0	84,70	14
	1c	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń (zł) [2013]	1 921,25	1600,77	16
Zasoby mieszkaniowe	2a	Mieszkania oddane do użytkowania na 1 000 ludności [2013]	3,77	2,91	12
	2b	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²) [2013] ³⁴	26,3	24,0	14
	2c	Zaległości w opłatach za mieszkania w spółdzielniach mieszkaniowych (w tys. zł) [2013] ³⁵	513945,10	17344,00	11
Wposażenie gospodarstw domowych ³⁶	3a	w telefon komórkowy (w % ogółu gospodarstw domowych) [2013]	93,5	90,6	15
	3b	w urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej (w % ogółu gospodarstw) [2013]	66,3	70,1	5

³⁴ Dane dotyczące przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę dotyczą 2013 r.

³⁵ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, dane roczne, gospodarka mieszkaniowa i komunalna, zasoby mieszkaniowe, zaległości w opłatach za mieszkania wg form własności, dane wraz z odsetkami za rok sprawozdawczy, BDL W-wa 2015 r. Dane dotyczące spółdzielni mieszkaniowych dotyczą mieszkań własnościowych (zajmowane na podstawie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego) lub lokatorskich (zajmowane na podstawie stosunku najmu).

³⁶ Oznacza wyposażenie gospodarstw domowych w niektóre przedmioty trwałego użytkowania. Za 100 % przyjęto ogólną liczbę gospodarstw domowych dla danego obszaru terytorialnego. Źródło: Dane zamieszczone pod adresem <http://www.stat.gov.pl>, Bank Danych Lokalnych, GUS w Warszawie, BDL Warszawa 2015 r.

	3c	w komputer osobisty (w % ogółu gospodarstw domowych) [2013]	71,5	71,2	6
	3d	w komputer osobisty z dostępem do Internetu (łączy stałe i szerokopasmowe, w % ogółu gospodarstw domowych) [2013]	68,8	67,6	6
Sieć handlowa	4a	Liczba mieszkańców na 1 sklep [2013]	109	126	15
	4b	Sprzedaż detaliczna towarów (w milionach złotych) [2013] ³⁷	685658,7	19697,6	11
	4c	Sprzedaż detaliczna w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w złotych) [2013]	17 808	9 253	14
Edukacja i kształcenie ³⁸	5a	Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności [2013]	402	295	13
	5b	Słuchacze studiów podyplomowych [2013]	163 628	4 513	11
	5c	Uczestnicy studiów doktoranckich [2013]	43 358	503	14
Dostępność kultury	6a	Liczba ludności na 1 miejsce na widowni w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych [2013]	469,92	1 391,70	16
	6b	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności [2013]	297,55	105,58	15
	6c	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych [2013]	141,64	169,18	8
	6d	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności [2013]	167	169	5
Ochrona zdrowia	7a	Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ogólnych [2013]	205	209	10
	7b	Ludność przypadająca na aptekę ogólnodostępną [2013]	3 150	3 385	14
Transport i komunikacja	8a	Samochody osobowe zarejestrowane na 1 000 ludności [2013]	504	446	15
	8b	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² (w km) [2013]	91,2	89,1	10
	8c	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe na 100 km ² (w km)	6,2	5,2	11
	8d	Telefoniczne łącza główne na 1000 ludności	151,4	125,6	12

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS w Warszawie, Bank Danych lokalnych <http://www.stat.gov.pl> BDL Warszawa 2015 r. oraz na podstawie druków zawartych tj. „Rocznik Statystyczny Województw 2014”, GUS, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa, Data publikacji 12 stycznia 2015 r.

1.3. Stan rozwoju przedsiębiorczości

Okresy koniunktury gospodarczej mogą wpływać na rozwój przedsiębiorczości, który jest związany z tworzeniem nowych miejsc pracy. W promocji zatrudnienia istotną rolę spełnia sektor średnich i dużych firm. Według stanu na koniec 2013 roku w województwie podkarpackim w rejestrze REGON³⁹ zarejestrowanych było 159 627 podmiotów gospodarczych (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) tj. o ok. 2,9 % więcej niż rok wcześniej (155 034) oraz o 24,3 % więcej niż w 2000 roku (128 399).

³⁷ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Dane roczne, handel i gastronomia, sprzedaż detaliczna, sprzedaż detaliczna towarów. Informacje o sklepach i stacjach paliw opracowano na podstawie sprawozdawczości. Informację o sprzedaży detalicznej i sprzedaży hurtowej podano na podstawie sprawozdania H-01s. Dane dotyczą pełnej zbiorowości. Wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności (płeć, grupy wieku) od 2010 roku zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2011. BDL, W-wa 2015 r.

³⁸ Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Bank Danych Lokalnych, Warszawa 2015 r.

³⁹ REGON – Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej. Dane nie obejmują działalności gospodarczej prowadzonej w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Firmy z Podkarpacia stanowiły 3,9 % ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju (według stanu na koniec 2012 roku również 3,9 %)⁴⁰.

Przeważająca liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON tj. 96,2 % (153 599) należała do sektora prywatnego i tylko 3,8 % (6 028) do publicznego. W podmiotach sektora prywatnego analizowanych wg aktualnych sekcji polskiej klasyfikacji działalności (PKD 2007) dominowały następujące: handel (hurtowy i detaliczny łącznie z naprawą pojazdów samochodowych) – 28,7 % ogółu firm w sektorze prywatnym, budownictwo (13,0 %), przetwórstwo przemysłowe (10,0 %) i działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (8,1 %). Znacznym udziałem w porównaniu do innych grup PKD w sektorze prywatnym charakteryzowała się również pozostała działalność usługowa ujęta łącznie z tzw. sekcją „T” – gospodarstwami domowymi zatrudniającymi pracowników oraz produkującymi wyroby i świadczącymi usługi na własne potrzeby (7,4 %) oraz firmy transportowe (6,9 %)⁴¹.

W zakładach zaliczanych do sektora publicznego, które w województwie stanowią mniejszy udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych, znaczną część obejmowały niżej wymienione sekcje: edukacja (53,8 % ogólnej liczby firm sektora publicznego), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (14,2 %) oraz administracja publiczna i obrona narodowa łącznie z obowiązkowymi zabezpieczeniami społecznymi (10,7 %), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (7,1 %) oraz działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (5,6 %)⁴².

Wśród podmiotów zaliczanych do sektora prywatnego większość tj. 78,7 % (120,9 tys.) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, głównie: handlową (29,9 %), budowlaną (15,0 %), związaną z przetwórstwem przemysłowym (10,2 %), oraz działalność profesjonalną, naukową i techniczną (9,1 %). Ponad ¾ osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stanowiły tzw. mikroprzedsiębiorstwa. W urzędowym rejestrze REGON odnotowano również 10 235 zarejestrowanych spółek cywilnych oraz 9 513 spółek handlowych w tym:

- 243 spółek akcyjnych,
- 7 404 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością,
- 110 spółek partnerskich,
- 1 400 spółek jawnych.

⁴⁰ Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl>, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, BDL Warszawa 2015 r.

⁴¹ Ibidem. Transport zawarty zgodnie z sekcjami Polskiej Klasyfikacji Działalności łącznie z gospodarką magazynową,

⁴² Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl>, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, BDL Warszawa 2015 r.

Ponadto 6 318 stowarzyszeń i organizacji społecznych, 2 477 wspólnot mieszkaniowych, 799 spółdzielni oraz 342 fundacji. W końcu 2013 r. w województwie funkcjonowały 2 przedsiębiorstwa państwowe tj. tyle samo, co w roku poprzednim. Było to o 57 mniej niż w roku 2000, gdzie odnotowano 59 takich przedsiębiorstw⁴³.

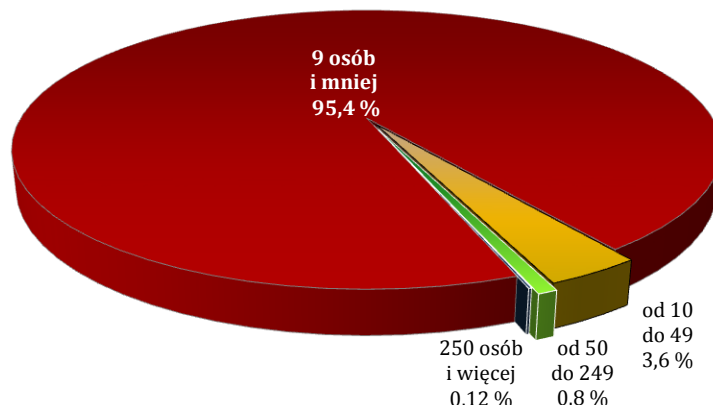
Podmioty według liczby zatrudnionych. W województwie podkarpackim przeważają przedsiębiorstwa małe, które dostarczają produkty na rynek regionalny. Pod koniec 2013 r. według danych pochodzących z rejestru REGON 95,4 % zarejestrowanych podmiotów gospodarczych zatrudniało 9 i mniej pracowników. Mniejszość tj. 3,6 % stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób oraz 0,8 % zatrudniało od 50 do 249 pracowników. Podmioty duże zatrudniające od 250 do 999 pracowników stanowiły 0,1 %, a zatrudniające 1000 pracowników i więcej już tylko ok. 0,02 % firm⁴⁴.

Tabela 7. Struktura podmiotów gospodarczych według liczby zatrudnionych, stan na 31. 12. 2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Podmioty o liczbie pracujących				
		9 i mniej	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
1	2	3	4	5	6	7
Polska	4 070 259	3 890 686	145 425	29 637	3 736	775
(%)	100,0	95,6	3,6	0,7	0,1	0,02
Województwo Podkarpackie	159 627	152 333	5 824	1 276	164	30
(%)	100,0	95,4	3,6	0,8	0,1	0,02

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUS. Bank Danych lokalnych <http://www.stat.gov.pl>, BDL Warszawa 2015 r.

Wykres 10. Struktura podmiotów gospodarczych według liczby zatrudnionych w województwie podkarpackim, stan na 31. 12. 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUS. Bank Danych lokalnych <http://www.stat.gov.pl>, BDL Warszawa 2015 r.

⁴³ Źródło: „Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w województwie podkarpackim. Stan na koniec 2013 roku, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, opracowania sygnalne, Rzeszów luty 2014 r.

⁴⁴ Największa liczba zatrudnionych kumuluje się w tzw. podmiotach mikro. Dane GUS dostępne na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl>, Bank Danych lokalnych, BDL Warszawa 2015 r.

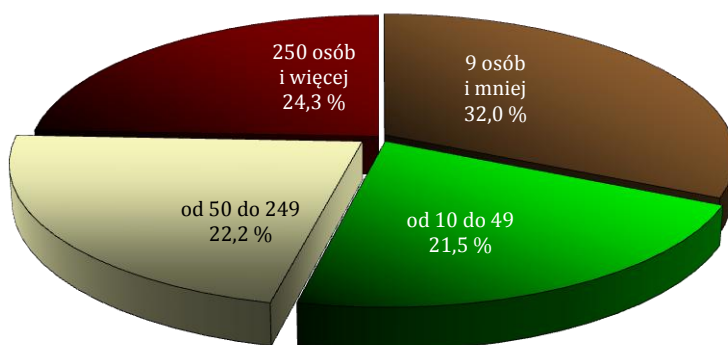
Najwięcej tj. 32,0 % ogółu pracujących na Podkarpaciu było zatrudnionych w podmiotach związanych z najmniejszą liczbą pracujących tj. do 9 osób lub mniej. Następną grupę wg rozkładu procentowego stanowiły firmy sektora publicznego lub prywatnego zatrudniające 250 osób i więcej – 24,3 %. W firmach zatrudniających od 50 do 249 osób – 22,2 % ogólnej liczby pracujących w województwie oraz w firmach o liczbie pracowników od 10 do 49 pracowało 21,5 % osób pracujących.

Tabela 8. Struktura pracujących w podmiotach zarejestrowanych w rejestrze REGON w województwie podkarpackim według stanu na 31. 12. 2013 r.

Ogółem	podmioty o liczbie pracujących			
	9 i mniej	10-49	50-249	250 i więcej
1	2	3	4	5
100,0 %	32,0	21,5	22,2	24,3

Źródło: „Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w województwie podkarpackim. Stan na koniec 2013 roku”, opracowanie sygnałne, luty 2014 r., Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014 r.

Wykres 11. Struktura pracujących w podmiotach wpisanych do rejestru REGON w województwie podkarpackim według stanu na 31. 12. 2013 r.

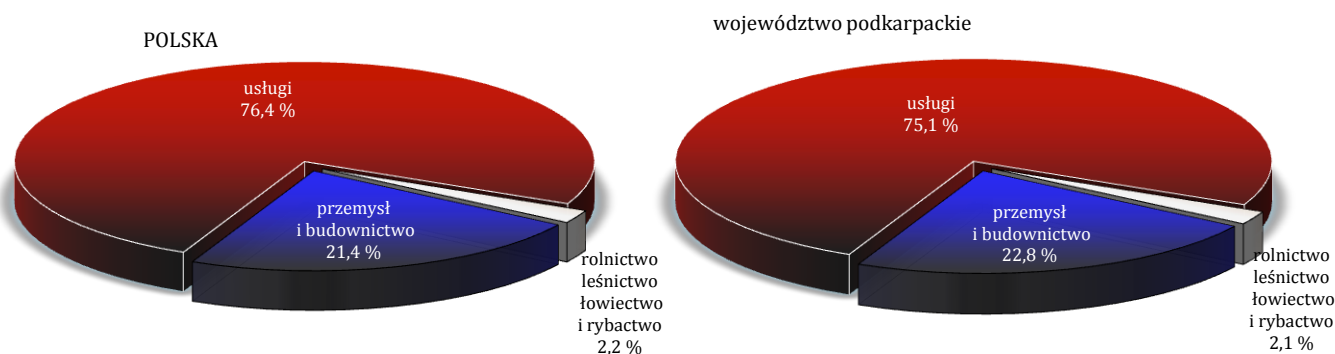

Źródło: „Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w województwie podkarpackim. Stan na koniec 2013 roku”, opracowanie sygnałne, luty 2014 r., Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów luty 2014 r.

Podmioty według sektorów oraz rodzaju działalności. Na koniec 2013 r. w województwie podkarpackim odnotowano zbliżoną do kraju strukturę podmiotów gospodarki według głównych sektorów, na które tradycyjnie dzielą się gospodarki poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej, a w mniejszej skali samych regionów. Cechą charakterystyczną współczesnej gospodarki rozwijającej się jest dążenie do dominacji sektora usługowego i kumulacji różnego rodzaju ofert dotyczących działalności usługowej lub bardziej zaawansowanych technologii nad pozostałymi dziedzinami ludzkiej wytwórczości tj. sektorem produkcji materiałów słabo przetworzonych masowej produkcji

przemysłowej elementów typowych i powtarzalnych czy historycznie rzecz ujmując bardziej pierwotnej i tradycyjnej działalności związanej z produkcją żywności i przetwórstwem rolno-przemysłowym oraz zawodami związanymi z gospodarką leśną i wodną /łowiectwem, zbieractwem, rybactwem i rybołówstwem/.

Wykres 12. Podmioty gospodarcze według głównych sektorów gospodarki w 2013 r. Porównanie województwa w stosunku do udziałów w kraju (wg REGON)*.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych liczbowych opublikowanych przez GUS, <http://www.stat.gov.pl>, Bank Danych Lokalnych, BDL Warszawa 2015 r. Skrót REGON oznacza Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej.

Najwięcej podmiotów zarejestrowanych na Podkarpaciu działało w usługach tj. 75,1 % ogółu podmiotów gospodarczych, a w kraju – 76,4 %. W przemyśle do którego zaliczono również budownictwo odpowiednio: w województwie 22,8 %, w kraju 21,4 %. W rolnictwie działało 2,1 % podmiotów (wartość dla kraju to 2,2 %).

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności większość pracodawców zarejestrowanych w województwie podkarpackim według stanu na koniec 2013 r. zakwalifikowanych zostało do następujących sekcji: „handel i naprawy” 44 025 podmiotów gospodarczych (tj. 27,6 % ogółu) oraz „budownictwo” 19 955 podmiotów (12,5 %). Firmy należące do sekcji „przetwórstwo przemysłowe” stanowiły 9,7 % (15 444), a do sekcji „działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, która obejmowała 7,9 % ogółu zakładów należało 12 620 podmiotów.

Tabela 9. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD. Stan na 31.12.2013 r.

Lp.	Sekcje według Polskiej Klasyfikacji Działalności	Polska		woj. podkarpackie	
		liczba podmiotów	% /w ogółem/	liczba podmiotów	% /w ogółem/
1	2	3	4	5	6
1	(A) Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	90 350	2,2	3 404	2,1
2	(B) Górnictwo i wydobywanie	4 396	0,1	245	0,2
3	(C) Przetwórstwo przemysłowe	367 005	9,0	15 444	9,7
4	(D) Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów	7 820	0,2	201	0,1

	klimatyzacyjnych				
5	(E) Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	13 771	0,3	482	0,3
6	(F) Budownictwo	477 925	11,7	19 955	12,5
7	(G) Handel (hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle)	1 074 744	26,4	44 025	27,6
8	(H) Transport i gospodarka magazynowa	252 909	6,2	10 577	6,6
9	(i) Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	126 582	3,1	4 542	2,8
10	(J) Informacja i komunikacja	116 971	2,9	3 587	2,2
11	(K) Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	131 039	3,2	4 284	2,7
12	(L) Działalność związana z obsługą rynku Nieruchomości	218 142	5,4	4 223	2,6
13	(M) Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	371 498	9,1	12 620	7,9
14	(N) Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	110 429	2,7	3 512	2,2
15	(O) Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	27 033	0,7	1 926	1,2
16	(P) Edukacja	144 319	3,5	6 800	4,3
17	(Q) Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	211 949	5,2	8 878	5,6
18	(R) Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	71 233	1,8	3 510	2,2
19	(S) Pozostała działalność usługowa oraz (T) Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby *	251 927	6,2	11 410	7,1
21	(U) Organizacje i zespoły eksterytorialne	217	0,01	2	0,001
22	Ogółem	4 070 259	100,0	159 627	100,0

* Dane dostępne na stronie GUS łącznie dla sektorów S „Pozostała działalność usługowa” i T „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Bank Danych Lokalnych <http://www.stat.gov.pl> BDL Warszawa 2015 r.

Przestrzenne zróżnicowanie podmiotów gospodarczych. Najwięcej firm działa na terenie z rozwiniętą infrastrukturą i zdobytymi rynkami zbytu dla produkowanych towarów lub usług. Nie bez znaczenia jest również dostępność kadry posiadającej odpowiednie kwalifikacje, także tam, gdzie jest niski koszt i brak barier w korzystaniu z specjalistycznych ofert. Dostępność niskooprocentowanego kredytu i możliwość aplikacji o odpowiednie środki stanowią również o korzystnych warunkach dla rozwoju działalności gospodarczej. Występują one najczęściej na obszarach intensywnie zurbanizowanych. Na koniec 2013 r. najwięcej podmiotów gospodarczych będących w rejestrze REGON odnotowano w: Rzeszowie (23 703) i powiatach rzeszowskim (11 147), mieleckim (10 301) oraz dębickim (8 968). Najmniej natomiast na terenie powiatów: bieszczadzkiego (2 165), leskiego (2 861) i lubaczowskiego (3 163).

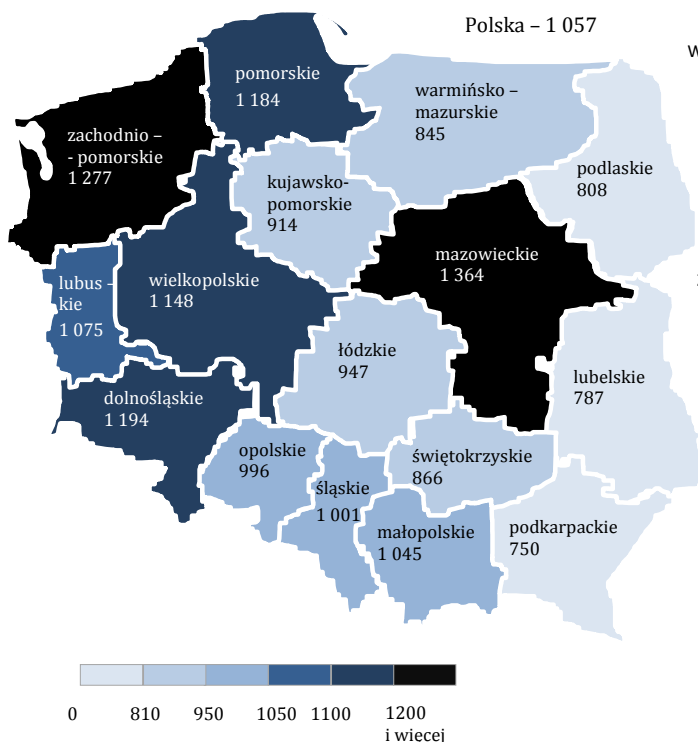
W stosunku do stanu z końca 2012 roku odnotowano wzrost ogółem o 4 593 podmiotów gospodarczych. W przypadku wszystkich powiatów w województwie odnotowano wzrosty. Największe w: Rzeszowie (wzrost o 1 297 podmiotów gospodarczych),

powiecie rzeszowskim (459), powiecie mieleckim (361), dębickim (315), ropczycko-sędziszowskim (180), przemyskim (173), jarosławskim (172) i strzyżowskim (164).

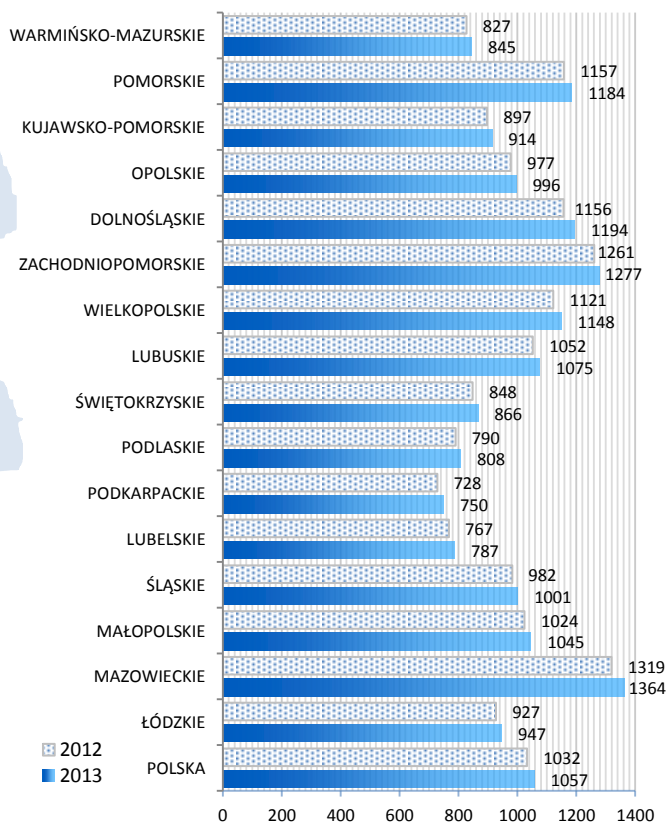
Wzrosty liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON nastąpiły również w : powiecie krośnieńskim (wzrost o 157), powiecie łańcuckim (143), leskim (130), brzozowskim (129) i w powiecie jasielskim (115)⁴⁵.

Za wskaźnik przedsiębiorczości dla celów porównawczych przyjmuje się często liczbę przedsiębiorstw w stosunku do liczby ludności mieszkającej na danym obszarze lub w przeliczeniu na odpowiednie wskaźniki analizy statystycznej (grupy ludności, dane ekonomiczne itp.). Poniżej zaprezentowano wartości wskaźnika w stosunku do liczby ludności dla Polski i według poszczególnych województw. W przeliczeniu na powyższe wielkości związane z liczbą ludności mieszkającej na danym obszarze najwięcej przedsiębiorstw wpisanych było do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tysięcy ludności w województwach: mazowieckim (1 364), zachodniopomorskim (1 277), dolnośląskim (1 194), pomorskim (1 184). Również w województwach wielkopolskim, lubuskim, małopolskim i śląskim wartość wskaźnika była powyżej 1000.

Mapa 2. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru KRUPGN – REGON przypadających na 10 tysięcy ludności według województw, stan na koniec 2013 roku, GUS BDL.

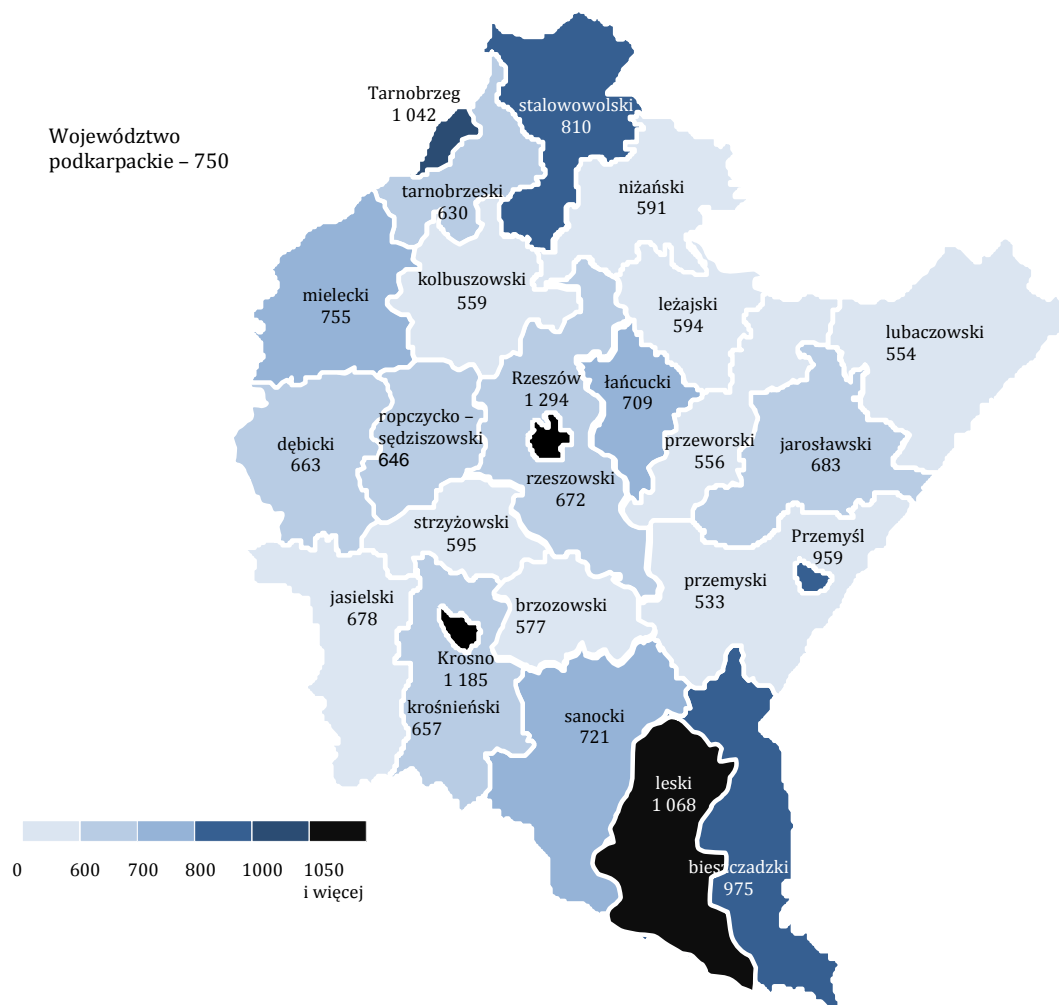
Wykres 13. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru KRUPGN – REGON przypadających na 10 tysięcy ludności według województw, GUS, BDL. 31.12.2012 r. – 31.12.2013 r.

⁴⁵ Wartości liczbowe zawarte na stronie internetowej GUS <http://www.stat.gov.pl>, zakładka Bank Danych Regionalnych, BDL Warszawa 2015 r. – dane według stanu na 31.12.2013 r.

W przedziale poniżej 1000 do 900 przedsiębiorstw na 10 tys. ludności znalazły się trzy województwa: opolskie, łódzkie i kujawsko pomorskie. Następnie mniej niż 900 do 800 świętokrzyskie, warmińsko – mazurskie i podlaskie. Na końcu zestawienia o najmniejszej liczbie podmiotów przypadających na 10 tys. ludności znalazły się takie województwa jak: lubelskie i na końcu rankingu województwo podkarpackie (750 przedsiębiorstw na 10.000 ludności). Rozkład przedsiębiorstw na 10 tys. ludności w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego zamieszczono poniżej.

Mapa 3. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru KRUPGN-REGON przypadających na 10 tysięcy ludności według powiatów województwa podkarpackiego, stan na koniec 2013 roku, GUS BDL.

W poniższej tabeli zawarto szereg danych odnoszących się do nominalnej ilości podmiotów gospodarczych, jak również ich struktury. Zestawienie zawiera również odpowiednie wskaźniki w przeliczeniu na wyodrębnione grupy ludności w przekroju powiatów województwa podkarpackiego. Poszczególne wartości liczbowe prezentują ogólną

liczbę zarejestrowanych podmiotów według stanu na koniec 2013 r. oraz odpowiadającą im liczbę jednostek przypadających na 10 tys. mieszkańców⁴⁶.

Tabela 10. Podmioty gospodarcze według powiatów w województwie podkarpackim według stanu na 31.12.2013 r.

Powiaty	Liczba podmiotów gospodarczych wg REGON ⁴⁷	z kolumny 2			Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym***
		Rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo	Przemysł i budownictwo	Usługi		
1	2	3	4	5	6	7
Polska **	4 070 259	90 350	870 917	3 108 992	1 057	12,1
Województwo podkarpackie*	159 627	3 404	36 327	119 896	750	8,9
bieszczadzki	2 165	356	415	1 394	975	12,0
brzozowski	3 827	99	1 240	2 488	577	7,5
dębicki	8 968	148	2 146	6 674	663	8,0
jarosławski	8 336	143	1 737	6 456	683	7,9
jasielski	7 828	134	1 828	5 866	678	8,3
kolbuszowski	3 508	89	1 117	2 302	559	7,0
krośnieński	7 352	218	2 011	5 123	657	8,5
leski	2 861	312	494	2 055	1 068	13,6
leżajski	4 154	69	1 230	2 855	594	7,3
lubaczowski	3 163	147	792	2 224	554	6,6
łańcucki	5 661	113	1 388	4 160	709	9,2
mielecki	10 301	137	2 782	7 382	755	9,0
niżański	3 993	116	1 244	2 633	591	7,3
przemyski	3 957	226	904	2 827	533	6,5
przeworski	4 406	79	1 096	3 231	556	6,8
ropczycko-sędziszowski	4 750	90	1 275	3 385	646	8,3
rzeszowski	11 147	200	3 306	7 641	672	8,6
sanocki	6 927	321	1 420	5 186	721	8,5
stałowowolski	8 803	124	1 765	6 914	810	9,4
strzyżowski	3 696	86	1 131	2 479	595	7,6
tarnobrzegi	3 395	79	838	2 478	630	7,6
Krosno	5 598	20	968	4 610	1 185	13,6
Przemyśl	6 105	21	744	5 340	959	9,9
Rzeszów	23 703	63	3 525	20 115	1 294	13,5
Tarnobrzeg	5 023	14	931	4 078	1 042	12,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Regionalnych <http://www.stat.gov.pl>, BDL Warszawa 2015 r.

*** Wartość wskaźnika zaprezentowano bez zaokrąglenia do liczby całkowitej.

⁴⁶ Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, BDL Warszawa 2014 r.

⁴⁷ Dane o liczbie podmiotów gospodarczych są ujmowane w tablicach według sekcji i działów Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Jednostki wpisane (od 1999 – Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej) w układzie sektorów (sektor publiczny, prywatny) oraz w układzie sekcji Klasyfikacji Działalności od 2000 r. Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) z podziałem na ww. dwa sektory gospodarki narodowej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. Dane dla miejscowości statystycznych z rejestru REGON podawane są według adresu zamieszkania (dla osób fizycznych z krajowym adresem zamieszkania) lub adresu siedziby dla pozostałych jednostek tj. osób fizycznych z adresem zamieszkania poza terytorium RP, osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz jednostek lokalnych.

Eksplorując wskaźnik, jakim jest liczba podmiotów przypadających na 10 tys. ludności, należy stwierdzić, iż najkorzystniejszą sytuację w tym zakresie (wyższa wartość od średniej liczby dla województwa podkarpackiego – 750) odnotowano w powiatach o znacznym stopniu urbanizacji tj. obszarach mieszczących się w sąsiedztwie dużych aglomeracji miejskich i w granicach administracyjnych miast: Rzeszowie (1 294), Krośnie (1 185) i powiecie leskim (1 068)⁴⁸. Średnia dla kraju przyjęła wartość 1 057 podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności i tylko w nielicznych jednostkach administracyjnych w województwie i miastach na prawach powiatu Rzeszowie i Krośnie wartość ta była wyższa od średniej dla Polski.

Pozostałymi powiatami lub miastami na prawach powiatów, gdzie odnotowano wskaźnik na poziomie wyższym od średniej w województwie były następujące: Tarnobrzeg (1 042), powiat bieszczadzki (975), Przemyśl (959), powiat stalowowolski (810) i mielecki (755). Najmniej korzystną wartość (znacznie niższą od średniej dla województwa podkarpackiego) odnotowano w przypadku powiatów: przemyskiego (533), lubaczowskiego (554), przeworskiego (556), kolbuszowskiego (559), brzozowskiego (577), niżańskiego (591), leżajskiego (594) i strzyżowskiego (595).

Porównując liczbę podmiotów gospodarki narodowej przypadającej na 10 tys. ludności z wielkością tego wskaźnika w przekroju województw należy podkreślić, iż pomimo corocznego wzrostu liczby podmiotów gospodarczych województwo podkarpackie zajmuje nadal 16 miejsce w kraju (gdzie w Polsce przypada średnio 1 057 podmiotów na 10 tys. ludności, a na Podkarpaciu 750)⁴⁹.

Ciekawych danych może również dostarczyć analiza liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik zawarty w tabeli nr 10). Najwyższa wartość wskaźnika dotyczyła: powiatu leskiego i Krosna (po 13,6), Rzeszowa (13,5), miasta Tarnobrzega (12,1) i powiatu bieszczadzkiego (12,0). Powyższe dane zestawione według powiatów lub miast na prawach powiatów związane z wyższą wartością wskaźnika pokazują korzystniejszą sytuację w tym zakresie od pozostałych, jak również charakteryzowały się znaczną wartością wskaźnika niejednokrotnie wyższą od średniej wojewódzkiej (8,9) lub nawet w niektórych przypadkach od średniej krajowej (12,1).

⁴⁸ W powiecie leskim odnotowano jedną z najniższych w województwie liczbę ludności, a jednocześnie w porównaniu z powiatem bieszczadzkim większą liczbę działających firm z powodu lepszej infrastruktury komunikacyjnej z pozostałą częścią województwa i braku funkcjonowania obszarów będących pod specjalną ochroną przyrodniczą tj. wyłączonych z możliwości prowadzenia poważniejszej działalności, która nie zawsze jest związana z degradacją środowiska naturalnego.

⁴⁹ Źródło: Główny Urząd Statystyczny <http://www.stat.gov.pl>, zakładka Bank Danych Lokalnych, BDL Warszawa 2015 r.

1.4. Aktywność zawodowa i struktura zatrudnienia

Aktywność zawodowa. Liczba ludności aktywnej zawodowo w województwie podkarpackim w IV kwartale 2013 r. wynosiła 963 tys. Aktywność zawodowa ludności różnicowała się w zakresie zdefiniowanych w metodzie badań BAEL zmiennych niezależnych respondentów tj. płci, wieku i wykształcenia jak też i dla podziału terytorialnego (miasto – wieś). W okresie IV kwartału 2013 r. współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 56,8 %. Współczynnik aktywności zawodowej był wyższy w populacji mężczyzn (64,6 %) niż kobiet (49,4 %), mieszkańców wsi (57,3 %) niż miast (56,1 %), osób w wieku 35 – 44 lat (87,5 %) i 25 – 34 lat (85,3 %) aniżeli w pozostałych kategoriach wiekowych. W grupie 45 – 54 lat współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 80,8 %, 15 - 24 lat 33,6 %, a w grupie 55 lat i więcej – 24,1 %.

Współczynnik aktywności zawodowej wg wykształcenia. Najwyższą wartość omawianego współczynnika odnotowano wśród osób posiadających wykształcenie wyższe tj. 82,3 %. Wysokiemu współczynnikowi aktywności zawodowej w tej grupie towarzyszył również wysoki wskaźnik zatrudnienia, który wynosił 73,8 %. Najniższy współczynnik aktywności zawodowej (18,9 %), a także wskaźnik zatrudnienia (14,7 %) dotyczył osób posiadających niskie kwalifikacje zawodowe tj. wykształcenie gimnazjalne (podstawowe lub niepełne podstawowe) oraz bez wykształcenia szkolnego (szczegółowe dane porównawcze na ten temat zawarte zostały w aneksie statystycznym zamieszczonym pod koniec opracowania, tablica nr 21)⁵⁰.

Tabela 11. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie podkarpackim według płci i miejsca zamieszkania. Dane na koniec IV kwartału danego roku.

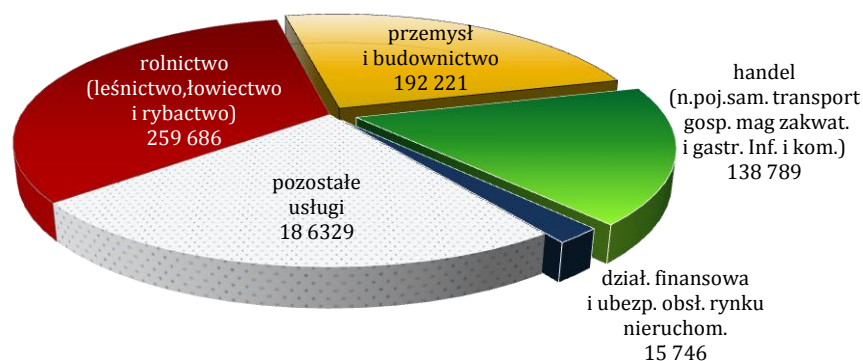
Wyszczególnienie/ lata	Ogółem dla województwa podkarpackiego	Miasto	Wieś	Kobiety	Mężczyźni
	1	2	3	4	5
2000	55,9	54,3	57,0	50,8	61,7
2004	54,9	52,0	56,8	48,3	62,1
2005	54,1	52,5	55,2	49,3	59,4
2006	53,8	52,4	54,8	46,9	61,3
2007	55,5	51,8	58,0	48,7	62,4
2008	55,8	52,0	58,6	62,7	49,4
2009	55,9	53,1	57,8	63,6	48,6
2010	56,1	54,8	56,9	62,1	50,4
2011	57,2	55,8	58,2	64,1	50,5
2012	56,5	55,3	57,4	63,6	49,6
2013	56,8	56,1	57,3	49,4	64,6

Źródło: Roczniki statystyczne województwa podkarpackiego z lat 2002-2008 oraz Aktywność ekonomiczna ludności w województwie podkarpackim IV kwartał w latach: 2009, 2010, 2011, 2012 i 2013 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów marzec 2009, 2010, 2011, 2012 i 2013 r.

⁵⁰ Wskaźnik zatrudnienia jest udziałem osób pracujących w liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) ogółem lub w danej grupie wieku. Aktywność ekonomiczna ludności w województwie podkarpackim IV kwartał 2013 roku, opracowanie sygnałowe, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów marzec 2014 r. oraz Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych <http://www.stat.gov.pl>, BDL Warszawa 2015 r.

Pracujący⁵¹. W 2013 r. na terenie województwa podkarpackiego pracowało ogółem 792 771 osób, co stanowiło 5,7 % pracujących w Polsce. Z ogólnej liczby pracujących w sektorze prywatnym zatrudnionych była większość osób tj. 639 536 – 80,7 % osób pracujących ogółem. W sektorze publicznym odnotowano 153 235 pracujących (19,3 %). W ogólnej grupie pracujących kobiety (381 967) stanowiły ok. 48,2 %⁵².

Wykres 14. Pracujący w województwie podkarpackim wg rodzaju działalności zawodowej /w okresie 2013 r./

Źródło: „Pracujący w gospodarce narodowej w 2013 r.”, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014 r.

Pracujący według sekcji PKD. W sektorze rolnictwa (łącznie z leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) pracowało ogółem 259 686 osób (32,8 %), w sektorze przemysłowym 154 768 (19,5 %), w budownictwie 37 453 osób (4,7 %). Działalność produkcyjna w zakresie przemysłu i budownictwa stanowiła łącznie 24,2 %.

W usługach pracowało łącznie 340 864 osoby tj. 43 % ogółu osób pracujących, w tym :

- w handlu i naprawach pojazdów samochodowych – 94 371 osób, co obejmowało 11,9 % ogółu pracujących,
- transporcie i gospodarce magazynowej – 27 788 – 3,5 %,
- zakwaterowaniu i gastronomii – 9 075 – 1,1 %,
- informacji i komunikacji – 7 555 – 1,0 %,
- w działalności finansowej i ubezpieczeniach – 9 803 – 1,2 %,

⁵¹ Bez pracujących w jednostkach budżetowych w obronie narodowej i bezpieczeństwie publicznym. Dane zawierają pracujących w rolnictwie indywidualnym. Pracujących ujęto wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności firmy.

W kategorii „Przemysł i budownictwo” zawarto: górnictwo i wydobywanie, przetwórstwo przemysłowe, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, dostawę wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywację i budownictwo.

W kategorii „Pozostałe usługi” zawarto również działalność profesjonalną, naukową i techniczną, administrowanie i działalność wspierającą; administrację publiczną i obronę narodową, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukację; Opiekę zdrowotną i pomoc społeczną; działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz pozostałą działalność usługową.

⁵² Publikacja GUS „Pracujący w gospodarce narodowej w 2013 r.”, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014 r.

- obsłudze rynku nieruchomości – 5 943 – 0,7 %,
- działalności profesjonalnej naukowej i technicznej – 15 570 – 2,0 %,
- administrowaniu i działalności wspierającej – 17 524 – tj. 2,2 %,
- administracji publicznej i obronie narodowej, obowiązkowych zabezpieczeniach społecznych – 31 933 – tj. 4,0 %,
- edukacji – 57 170 – 7,2 %,
- opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 45 735 – tj. 5,8 %,
- działalności związanej z kulturą rozrywką i rekreacją – 6 622 – 0,8 %,
- oraz w tzw. „pozostałej działalności usługowej” 11 775 – 1,5 %.

Jak wynika z badania BAEL realizowanego przez GUS w porównaniu do innych województw w kraju, poziom zatrudnienia w sektorze usługowym w województwie podkarpackim jest na niskim poziomie, co stanowiło 10 lokatę wśród województw i 4,6 % średniej dla kraju pracowników zatrudnionych w usługach, pomimo liczbowo znacznej ilości podmiotów gospodarczych działających w tym sektorze⁵³.

Warto także wspomnieć o tradycyjnym rodzaju działalności gospodarczej w regionie jakim jest sektor rolnictwa. Wzmacniany jest proces w zakresie poprawy efektywności i jakości produkcji w sektorze rolnictwa powiązany z przetwórstwem przemysłowym. Następuje modernizacja gospodarowania na wsi, co jest warunkowane między innymi przez zakup nowych maszyn i urządzeń służących dla nowoczesnej produkcji rolnej. Następuje proces powstawania i wspierania już funkcjonujących grup producenckich. W roku 2010 GUS zrealizował powszechny spis rolny. Wyniki tego spisu świadczą o wzroście ilości gospodarstw o zwiększonej powierzchni użytków rolnych. Proces ten dopiero się rozpoczyna i zależy od wielu czynników zarówno świadomościowych jak i twardych determinantów ekonomicznych⁵⁴.

Jednakże w większości powiatów województwa utrzymuje się nadal rozdrobnienie produkcji rolnej, co jest związane z występowaniem bezrobocia ukrytego na wsi⁵⁵.

⁵³ Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie Bank Danych Lokalnych <http://www.stat.gov.pl> Warszawa 2015 r. Kategoria – rynek pracy, grupa – aktywność ekonomiczna ludności /dane średnioroczne/, Podgrupa: pracujący wg sektorów ekonomicznych i płci, sektory ekonomiczne.

⁵⁴ Do sektora rolniczego zaliczono również: leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

⁵⁵ Nadmieniamy, iż efektywność sektora produkcji rolnej uzależniona jest również od czynników naturalnych (głównie jakości gleby i warunków atmosferycznych). Dopiero korzystna interakcja wielu czynników stymuluje wzrost produkcji rolnej. W ostatnich latach na sytuację w rolnictwie wpłynął wzrost standardów jakości, zmiana nawyków żywieniowych u osób młodych, a także nowoczesne sposoby żywienia i hodowli zwierząt gospodarskich. Analizując sytuację w zakresie wielkości gospodarstw rolnych w kraju warto odnotować znaczny spadek o ponad ¼ gospodarstw najmniejszych o powierzchni 0 – 5 ha użytków rolnych, spadek liczby gospodarstw o powierzchni od 5 do 20 ha – o 17 % oraz utrzymanie się na zbliżonym poziomie liczby gospodarstw z grupy obszarowej od 20 do 50 ha. Znaczny wzrost gospodarstw największych o powierzchni 50 ha i więcej – o ponad 34%. Podkreślić przy tym należy, że opisane wyżej procesy zmian następują wolno tj. w dłuższym przedziale czasowym. Odsetek gospodarstw o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej wynosi zaledwie 9%, podczas gdy odsetek gospodarstw najmniejszych (0-5 ha), wynosi prawie 70%. Województwa południowo – wschodnie charakteryzują się dużą liczbą drobnych gospodarstw rolnych, podczas gdy w województwach północnych występują gospodarstwa powierzchniowo

Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego o powierzchni powyżej 1 hektara użytków rolnych w województwie podkarpackim (2013 r.) wynosiła 5,0 hektara, przy czym dla kraju wartość ta wynosiła 10,7 hektarów. Daje to analogicznie jak w 2012 r. przedostatnie tj. 15 miejsce w przekroju województw⁵⁶.

Pomimo funkcjonowania kilku klastrów technologicznych w województwie, do niekorzystnych zjawisk i tendencji należy zaliczyć zbyt małą liczbę podmiotów gospodarczych w tych dziedzinach gospodarki regionalnej, które charakteryzują się wysokim stopniem nasycenia nowoczesną myślą techniczną i innowacją zarówno w sposobie produkcji jak i tzw. produktową.

Proces ten ma także wpływ na poziom emigracji z naszego regionu wysokokwalifikowanych kadr. Chodzi tutaj głównie o osoby młode często z wyższym wykształceniem o wysokim stopniu mobilności zawodowej i przestrzennej, posiadające ponadto znaczne zdolności przystosowania się do nowych, trudnych warunków bytowania za granicą kraju. Podejmują oni wielokrotnie znaczne wyzwania w postaci zatrudnienia poza granicami Polski w zawodach, przy wykonywaniu których nie jest potrzebny wysoki poziom wykształcenia czy praktycznych umiejętności mistrzowskich tj. przy tzw. „pracach prostych” w przemyśle lub usługach, a także w sezonowym zatrudnieniu w rolnictwie.

W 2013 r. nakłady na działalność badawczo – rozwojową w cenach bieżących wyniosły na Podkarpaciu ogółem 793,7 mln. zł (7 lokata), co w przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu daje wartość 373 zł i (4 lokata). Jednakże należy zaznaczyć, iż wskaźnik ten jest silnie uzależniony od liczby mieszkańców. W kraju w tym samym okresie wydatkowano na ten cel ogółem 14 423,8 mln. zł, per capita 375 zł. Analizując nakłady na działalność B+R ogółem (w mln. zł) w województwie podkarpackim były to lokaty w: 2000 r. – 10, 2005 r. – również 10 lokata, 2010 r. – 7 lokata, 2011 r. – 8 lokata i 2012 r. – również 8 lokata⁵⁷.

Istotnym elementem rozwoju jest także stadium zaawansowania nowoczesnej działalności innowacyjnej. W 2013 r. nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle

największe. Rozdrobnienie agrarne gospodarstw indywidualnych wraz z sytuacją na rynku pracy wpływa na strukturę osób pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych w Polsce nie przekracza 7 ha i jednocześnie gospodarstwa do 7 ha stanowią znaczącą większość, bo aż ¾ ogólnej liczby gospodarstw rolnych w kraju. W gospodarstwach tych ulokowane jest ⅔ ogółu osób wnoszących jakiegokolwiek wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu roku. Fakt zatrudniania pracowników najemnych nabiera istotnego znaczenia dopiero w gospodarstwach o powierzchni od 30 ha użytków rolnych (zarówno w gospodarstwach prowadzonych przez osoby fizyczne jak i prawne). Źródło: GUS, Grupa Robocza do spraw Powszechnego Spisu Rolnego 2010 rok, A. Łączyński (red.) „Raport z wyników, powszechny spis rolny 2010 r.”, GUS Warszawa 2011 r. s. 22 – 25.

⁵⁶ Gospodarstwo powyżej 1 hektara fizycznych użytków rolnych spełnia definicję gospodarstwa rolnego. Rocznik Statystyczny Województw 2013 s. 63, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2015 r. Publikacja elektroniczna zamieszczona na stronie GUS <http://www.stat.gov.pl>. Na podstawie danych pochodzących z powszechnych spisów rolnych 30 VI 2010 r. według siedziby użytkownika gospodarstwa.

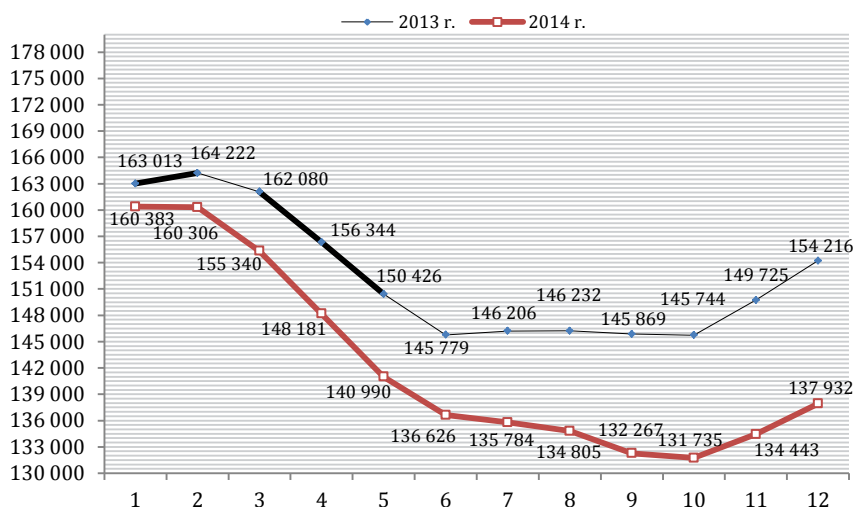
⁵⁷ Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2014 s. 56. Publikacja w postaci elektronicznej, zamieszczona na stronie GUS <http://www.stat.gov.pl>. Nakłady ujęte zostały bez amortyzacji środków trwałych. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową obejmują nakłady bieżące poniesione na badania podstawowe, stosowane, przemysłowe i prace rozwojowe a także nakłady inwestycyjne na środki trwałe związane z działalnością sektora B+R niezależnie od źródła pochodzenia środków finansowych.

w zakresie innowacji produktowych i procesowych wyniosły w województwie podkarpackim ogółem 1069,1 mln zł, co określa 8 lokatę w przekroju województw. W kraju wydatkowano na ten cel ogółem 19520,7 mln zł. Analizując nakłady (w mln. zł) na działalność innowacyjną zarówno w zakresie innowacji produktowej jak i w procesie produkcji w województwie były to lokaty: 2005 r. – 8 lokata, 2010 r. – 8 i 2011 r. – 7 i 2012 r. również 7 lokata⁵⁸.

2. Bezrobotni na rynku pracy

Na koniec 2014 r. w województwie podkarpackim było zarejestrowanych 137 932 bezrobotnych. W porównaniu do stanu z końca grudnia 2013 roku, gdzie odnotowano ogółem 154 216 bezrobotnych (ten stan zostaje przyjęty za 100 %) liczba osób bezrobotnych w okresie 2014 r. spadła ogółem o 16 284 osób (tj. o 10,6 %). Zjawisko sezonowości przyjętych wielkości, które są wartościami mierzalnymi powiązanymi ze zmianą pór roku dotyczy również poziomu bezrobocia rejestrowanego, którego zmiany są widoczne cyklicznie w skali roku. Sezonowość warunkowaną przez charakter działalności gospodarczej odnotowano również w latach wcześniejszych. W poszczególnych miesiącach 2014 r. występowały takie zmiany, które wynikały z okresowych fluktuacji w ewidencji osób bezrobotnych – tzw. „napływów” i „odpływów”, mając wpływ na ilość zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy według stanu na koniec poszczególnych miesięcy. W styczniu, lutym i marcu 2014 r. liczba bezrobotnych była wyższa od stanu wyjściowego (koniec grudnia 2013 roku). Od kwietnia do grudnia 2014 r. była na niższym poziomie.

Wykres 15. Zmiany liczby bezrobotnych w okresie 2014 r. /por. 2013 r./

Dane dotyczą województwa podkarpackiego. Opracowano na podstawie sprawozdań o rynku pracy MPiPS-01.

⁵⁸ Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2014 s. 493. Publikacja w postaci elektronicznej, zamieszczona na stronie GUS <http://www.stat.gov.pl>.

W końcu 2014 r. w porównaniu z grudniem roku poprzedniego (zmiany w okresie 2014 roku) spadki odnotowano w przypadku wszystkich 21 powiatów i 4 miast na prawach powiatu. Największy spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy odnotowano w następujących: jasielskim (spadek o 1 511 bezrobotnych), stalowowolskim (1 285), krośnieńskim (1 143). W poniższej tabeli zamieszczamy stany osób bezrobotnych z podziałem na powiaty tzw. „grodzkie” i „ziemskie” zawarte w granicach administracyjnych województwa podkarpackiego.

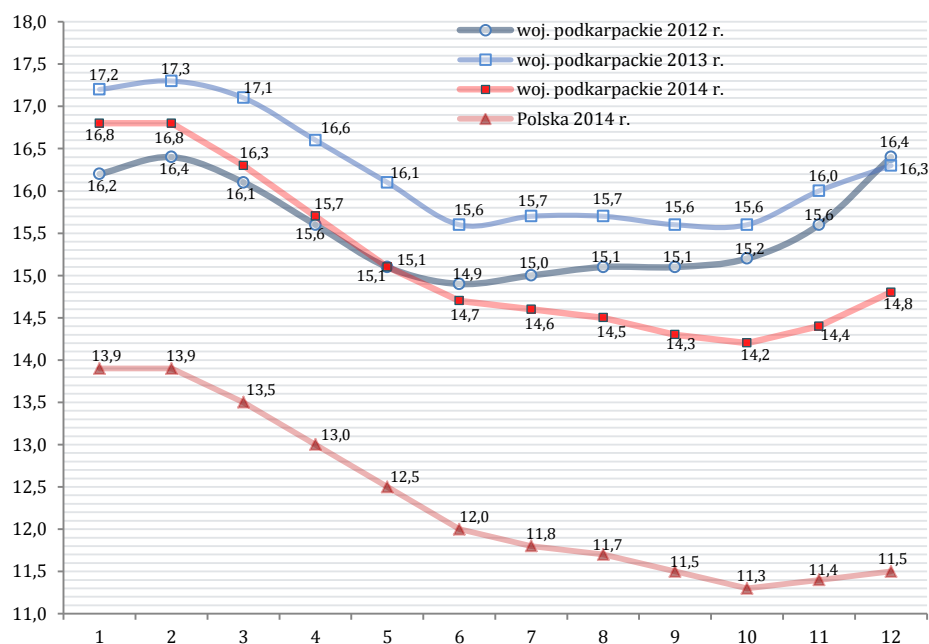
Tabela 12. Liczba bezrobotnych według powiatów

POWIAT	Liczba bezrobotnych ogółem według statystyki PUP		wzrost/ spadek w 2014 r.
	stan na koniec grudnia 2013 r.	stan na koniec grudnia 2014 r.	kol. 3-2 /liczba/
1	2	3	4
Bieszczadzki	2 046	1 874	-172
Brzozowski	7 342	6 700	-642
Dębicki	8 312	7 443	-869
Jarosławski	10 044	9 220	-824
Jasielski	10 015	8 504	-1 511
kolbuszowski	4 180	3 652	-528
Krośnieński	7 137	5 994	-1 143
Leski	2 878	2 668	-210
Leżajski	5 585	5 315	-270
Lubaczowski	4 409	3 925	-484
Łańcucki	6 391	5 800	-591
Mielecki	7 693	7 325	-368
Niżański	6 237	5 477	-760
Przemyski	6 400	5 470	-930
Przeworski	6 809	5 971	-838
Ropczycko - sędziszowski	6 344	5 431	-913
Rzeszowski	10 011	9 421	-590
Sanocki	5 798	5 228	-570
Stalowowolski	6 745	5 460	-1 285
Strzyżowski	6 530	5 869	-661
Tarnobrzeski	3 293	2 892	-401
Krosno	2 604	2 123	-481
Przemyśl	5 071	4 706	-365
Rzeszów	9 380	8 715	-665
Tarnobrzeg	2 962	2 749	-213
Województwo	154 216	137 932	-16 284

Źródło: Sprawozdania o rynku pracy MPiPS – 01.

Stopa bezrobocia rejestrowanego, obliczana przez GUS w Warszawie w końcu grudnia 2014 r. wynosiła w województwie podkarpackim 14,8 % (w kraju – 11,5 %). Rok wcześniej wskaźnik przyjął wartość wg stanu na koniec 2013 r. 16,3 % (w kraju 13,4 %).

Wykres 16. Stopa bezrobocia rejestrowanego I–XII 2014 r. (porównanie 2013, 2012 r.) województwo podkarpackie, Polska 2014 rok, dane w procentach

Dane zostały zamieszczone na stronie internetowej GUS w Banku Danych Lokalnych. Dane krótkookresowe, rynek pracy, bezrobocie rejestrowane, stopa bezrobocia rejestrowanego (dane miesięczne) ostatnia aktualizacja: 2015-01-28. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo (ogółem) tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Stopa bezrobocia rejestrowanego zawiera uwzględnienie osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników: w latach 2004 do listopada 2010 r. - Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, a od grudnia 2010 r. - PSR 2010. Liczby na osi x1-12 to poszczególne miesiące tj. styczeń, luty itd. w danym roku kalendarzowym. Źródło wartości liczbowych: GUS w Warszawie, Bank Danych Lokalnych, Warszawa 2015 r.

Struktura powiatowa stopy bezrobocia. Rozpiętość między najwyższą, a najniższą stopą bezrobocia wg stanu na koniec grudnia 2014 r. wyniosła 16,6 pkt. proc. (w grudniu 2013 r. 17,7 pkt. proc). Najwyższą stopę bezrobocia pod koniec analizowanego roku odnotowano w powiatach: niżańskim (23,3 %), brzozowskim (22,6 %), leskim (22,2 %), strzyżowskim (21,9 %), i bieszczadzkim (20,6 %). Najniższą natomiast w: Krośnie (6,7 %), Rzeszowie (7,8 %) i w powiatach: mieleckim (11,4 %), stalowowolskim (12,3 %) i dębickim oraz sanockim (po 12,6 %). Stopę bezrobocia wyższą od średniej w województwie odnotowano w 16 powiatach (szczegółowe dane w rozkładzie powiatowym zawiera tablica nr 2 zamieszczona w aneksie statystycznym, na końcu opracowania)⁵⁹.

Płynność bezrobocia. Analizując „napływ” i „odpływ” osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy należy stwierdzić, iż w okresie 12 miesięcy 2014 r. zarejestrowało się ogółem 160 950 bezrobotnych (w 2013 r. 171 300 osób). Tradycyjnie, większość zarejestrowanych w PUP stanowiły osoby powracające do ewidencji

⁵⁹ Dane dla Polski zawarte są na stronie GUS pod adresem : <http://www.stat.gov.pl/>.

po raz kolejny, czyli już wcześniej zarejestrowane w urzędach pracy tj. 132 197 osób (82,1 %). Po raz pierwszy w statystykach PUP odnotowano 28 753 osoby (17,9 % ogólnego napływu do ewidencji PUP). Powtórne rejestracje dotyczyły głównie tych osób, które po okresie krótkotrwałego zatrudnienia (w tym także subsydiowanego ze środków Funduszu Pracy) powracały do ewidencji urzędów pracy, gdyż pracodawcy nie dysponowali możliwościami zatrudnienia zarówno okresowego jaki i na dłużej⁶⁰.

Wśród ogólnej liczby osób zarejestrowanych (tzw. „napływu” – 160 950):

- kobiety stanowiły 46,5 % (74 825 kobiet),
- zamieszkali na wsi 62,0 % (99 810 osób),
- poprzednio pracujący 76,0 % (122 300 osób),
- bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki 14,1 % (22 709 osób),
- zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy 4,5 % (7 304 osób),
- cudzoziemcy 0,1% tj. 177 bezrobotnych.

Najwięcej bezrobotnych zarejestrowało się w następujących powiatach:

- rzeszowskim (10 406 osób),
- Rzeszowie (10 136),
- mieleckim (9 998),
- jarosławskim (9 975),
- jasielskim (9 827),
- dębickim (9 016).

Najmniej bezrobotnych zarejestrowało się w powiatach:

- bieszczadzkim (2 245 osób),
- Krośnie (2 921),
- leskim (3 002),
- Tarnobrzegu (3 605),
- tarnobrzeskim (3 902).

Drugim elementem wpływającym na zmianę poziomu bezrobocia jest liczba osób, które utraciły status bezrobotnego. W 2014 r. z ewidencji urzędów pracy wyrejestrowano

⁶⁰ „Napływ” obejmuje liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w analizowanym okresie w urzędach pracy, a „odpływ” określa liczbę osób wyłączonych z ewidencji powiatowych urzędów pracy, co następuje w tym samym okresie, co analizowany napływ.

ogółem 177 234 bezrobotnych (w 2013 roku 170 891) z tego 46,8 % (82 860 osób) z tytułu podjęcia pracy (w 2013 r. 47,6 % tj. 81 379 osób). Z ogólnej liczby osób wyłączonych z powodu podjęcia zatrudnienia (12 813 osób) 15,5 % stanowili wyrejestrowani z przyczyny podjęcia zatrudnienia w ramach miejsc pracy subsydiowanej ze środków Funduszu Pracy (w 2013 r. 11 481 osób tj. 14,1 %).

Największą liczbę wyrejestrowanych z ewidencji bezrobotnych odnotowano w następujących powiatach:

- jasielskim (11 338),
- rzeszowskim (10 996),
- Rzeszowie (10 801),
- jarosławskim (10 799),
- mieleckim (10 366 osób),
- dębickim (9 885).

Najmniej natomiast w powiatach:

- bieszczadzkim (2 417 osoby),
- leskim (3 212),
- Krośnie (3 402),
- Tarnobrzegu (3 818),
- tarnobrzeskim (4 303).

Częstym powodem wyrejestrowania z ewidencji było niepotwierdzenie przez bezrobotnych ustawowego obowiązku potwierdzenia gotowości do podjęcia pracy. Z tego powodu wyłączono 47 071 osób tj. 26,6 % ogólnej liczby wyrejestrowanych (w 2013 r. 26,1 %). W okresie 2014 r. „odpływ” bezrobotnych był wyższy niż „napływ” ogółem o 16 284 osoby. Występujące na rynku pracy procesy dostosowania do standardów UE, uzyskania odpowiedniego poziomu kompetencji i rozwoju kapitału społecznego podczas realizacji unijnych polityk zasobów ludzkich oraz związane z tym zjawiskiem niedopasowanie, łagodzone w pewnym zakresie przez działania powiatowych urzędów pracy, które miały na celu odpowiednią interwencję na rynku pracy i z tej przyczyny efektywniejszą aktywizację bezrobotnych w ramach różnorodnych form promocji zatrudnienia.

W wyniku spożytkowania przeznaczonych na ten cel ograniczonych środków pochodzących z Funduszu Pracy w celu realizacji prac interwencyjnych skierowano 3 125 bezrobotnych (w 2013 r. 3 488). Przy robotach publicznych zatrudniono 1 930 osób (2013 r. 1 619), na szkolenia (lub przekwalifikowania) zostało skierowanych 5 103 bezrobotnych (w okresie 2014 r. 5 585), na staż 16 197 (w 2013 r. 15 880), na przygotowanie zawodowe dorosłych 5 osób (w 2013 r. 48). W celu odbycia prac społecznie użytecznych skierowano 1 288 bezrobotnych (w 2013 r. 1 471). Refundacje kosztów zatrudnienia osoby bezrobotnej otrzymało 4 313 pracodawców (w 2013 r. 3 144), a dotacje na uruchomienie własnej działalności gospodarczej 3 076 bezrobotnych (w 2013 r. 3 037)⁶¹.

2.1. Bezrobotni z prawem do zasiłku

Z ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych na koniec grudnia 2014 r. – 137 932, 15 501 osób posiadało prawo do pobierania zasiłku. Uprawnieni do zasiłku dla bezrobotnych stanowili 11,2 % ogółu zarejestrowanych. W porównaniu do stanu z końca grudnia 2013 r. (17 978) liczba zasiłkobiorców zmniejszyła się o 2 477 osób.

Tabela 13. Procentowy udział bezrobotnych uprawnionych do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych. Stan na 31. 12. 2014 r.

POWIAT	Liczba bezrobotnych ogółem	w tym: Liczba bezrobotnych zasiłkobiorców	% zasiłkobiorców w ogólnej liczbie bezrobotnych
1	2	3	4
Bieszczadzki	1 874	299	16,0
Brzozowski	6 700	1 081	16,1
Dębicki	7 443	849	11,4
Jarosławski	9 220	770	8,4
Jasielski	8 504	769	9,0
Kolbuszowski	3 652	321	8,8
Krośnieński	5 994	795	13,3
Leski	2 668	485	18,2
Leżajski	5 315	463	8,7
Lubaczowski	3 925	442	11,3
Łańcucki	5 800	602	10,4
Mielecki	7 325	902	12,3
Niżański	5 477	780	14,2
Przemyski	5 470	365	6,7
Przeworski	5 971	535	9,0
Ropczycko – sędziszowski	5 431	803	14,8
Rzeszowski	9 421	1 061	11,3
Sanocki	5 228	562	10,7

⁶¹ Na podstawie art. 46 ustawy O promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 r. z późniejszymi zmianami, ust. 1 pkt. 1 i 1a oraz ust. 1a ogólnie określające zasady refundacji pracodawcom kosztów utworzenia nowego miejsca pracy dla osoby bezrobotnej w zakresie posiadanych przez PUP środków finansowych. Natomiast ust. 1 pkt. 2 ww. ustawy określa zasady rozpoczęcia działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy.

Stalowowolski	5 460	543	9,9
Strzyżowski	5 869	861	14,7
Tarnobrzesci	2 892	330	11,4
Krosno	2 123	276	13,0
Przemyśl	4 706	314	6,7
Rzeszów	8 715	977	11,2
Tarnobrzeg	2 749	316	11,5
Województwo podkarpackie	137 932	15 501	11,2

Źródło: Na podstawie sprawozdań o rynku pracy MPiPS-01.

Najwyższy udział zasiłkobiorców w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w następujących powiatach:

- leskim (18,2 %),
- brzozowskim (16,1 %),
- bieszczadzkim (16,0 %),
- ropczycko – sędziszowskim (14,8 %),
- strzyżowskim (14,7 %),
- niżańskim (14,2 %),
- krośnieńskim (13,3 %),
- Krośnie (13,0 %),
- mieleckim (12,3 %).

Najniższy natomiast w powiatach (lub miastach na prawach powiatów) :

- Przemyślu i powiecie przemyskim (po 6,7 %),
- jarosławskim (8,4%),
- leżajskim (8,7 %),
- kolbuszowskim (8,8%),
- przeworskim i jasielskim (po 9,0 %),
- stalowowolski (9,9 %),
- łańcuckim (10,4 %),
- sanockim (10,7 %),
- Rzeszowie (11,2 %),
- lubaczowskim i rzeszowskim (po 11,3 %),
- dębickim i tarnobrzescim (po 11,4 %),
- Tarnobrzegu (11,5 %).

2.2. Bezrobotni zamieszkali na wsi

Na koniec grudnia 2014 r. spośród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych 87 071 osób mieszkało na terenach wiejskich, co stanowiło 63,1 % ogółu bezrobotnych. Kobiety zamieszkałe na wsi (44 142 osoby) stanowiły 50,7 % ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich.

W porównaniu stanu na 31 grudnia 2014 roku w stosunku do 31 grudnia 2013 roku, gdzie odnotowano ogółem 97 537 bezrobotnych zamieszkałych na wsi, liczba ta spadła w okresie 2014 roku ogółem o 10 466 osób.

Tabela 14. Udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych.
Stan na 31. 12. 2014 r.

POWIAT	Liczba bezrobotnych /ogółem/	w tym: Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi	% udział zamieszkałych na wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych
1	2	3	4
Bieszczadzki	1 874	1 118	59,7
Brzozowski	6 700	6 116	91,3
Dębicki	7 443	4 420	59,4
Jarosławskim	9 220	5 720	62,0
Jasielski	8 504	5 920	69,6
Kolbuszowski	3 652	3 171	86,8
Krośnieński	5 994	5 373	89,6
Leski	2 668	2 191	82,1
Leżajski	5 315	3 973	74,8
Lubaczowski	3 925	2 577	65,7
Łańcucki	5 800	4 717	81,3
Mielecki	7 325	3 816	52,1
Niżański	5 477	3 641	66,5
Przemyski	5 470	5 470	100,0
Przeworski	5 971	4 465	74,8
Ropczycko – sędziszowski	5 431	3 954	72,8
Rzeszowski	9 421	7 762	82,4
Sanocki	5 228	2 972	56,8
Stalowowolski	5 460	2 256	41,3
Strzyżowski	5 869	5 172	88,1
Tarnobrzegi	2 892	2 267	78,4
Krosno	2 123	0	0,0
Przemyśl	4 706	0	0,0
Rzeszów	8 715	0	0,0
Tarnobrzeg	2 749	0	0,0
Województwo	137 932	87 071	63,1

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS– 01.

Najwyższy udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi odnotowano w następujących powiatach:

- przemyskim (100,0 %),

- brzozowskim (91,3 %),
- krośnieńskim (89,6 %),
- strzyżowskim (88,1 %),
- kolbuszowskim (86,8 %).

Najniższy w następujących powiatach:

- stalowowolskim (41,3 %),
- mieleckim (52,1 %),
- sanockim (56,8 %),
- dębickim (59,4 %),
- bieszczadzkim (59,7 %) ⁶².

Wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi 11,1 % osób (na koniec 2013 roku – 11,8 %) posiadało prawo do zasiłku dla bezrobotnych, a 13,9 % ogółu osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi (na koniec 2013 roku – 13,4 %) posiadało gospodarstwo rolne, którego powierzchnia nie przekraczała 2 ha przeliczeniowych.

Tabela 15. Udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi, uprawnionych do pobierania zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkałych na wsi. Stan na 31. 12. 2014 r.

POWIAT	Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi	w tym: Liczba zasiłkobiorców zamieszkałych na wsi	% udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkałych na wsi
1	2	3	4
Bieszczadzki	1 118	152	13,6
Brzozowski	6 116	978	16,0
Dębicki	4 420	496	11,2
Jarosławski	5 720	476	8,3
Jasielski	5 920	518	8,8
Kolbuszowski	3 171	260	8,2
Krośnieński	5 373	695	12,9
Leski	2 191	415	18,9
Leżajski	3 973	327	8,2
Lubaczowski	2 577	261	10,1
Łańcucki	4 717	497	10,5
Mielecki	3 816	427	11,2
Niżański	3 641	487	13,4
Przemyski	5 470	365	6,7
Przeworski	4 465	400	9,0
Ropczycko – sędziszowski	3 954	566	14,3
Rzeszowski	7 762	871	11,2
Sanocki	2 972	309	10,4

⁶² W powiecie przemyskim za wyjątkiem Przemyśla, wyłączonego na prawach powiatu grodzkiego brak jest innych miast w granicach administracyjnych powiatu ziemskiego. Z tej przyczyny liczba osób bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich w ramach powiatu przemyskiego wynosi 100 %, co stanowi wyjątek. W pozostałych powiatach ziemskich liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi jest zróżnicowana i zawiera się w przedziale procentowym od 44,6 % wartość najniższą (powiat stalowowolski) do 91,3 % dla powiatu brzozowskiego.

Stalowowolski	2 256	177	7,8
Strzyżowski	5 172	762	14,7
Tarnobrzegi	2 267	264	11,6
Krosno	0	0	---
Przemyśl	0	0	---
Rzeszów	0	0	---
Tarnobrzeg	0	0	---
województwo	87 071	9 703	11,1

Źródło: Dane na podstawie sprawozdania o rynku pracy MPiPS– 01.

Bezrobotni zamieszkali na wsi to przede wszystkim osoby:

- młode w wieku do 34 lat – 52,4 % ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich,
- posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (33,1 % ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi) oraz policealne i średnie zawodowe (25,3 %) – razem obie powyższe kategorie stanowiły 58,5 % bezrobotnych zamieszkałych na wsi.

Jak wynika z dokumentów przedłożonych powiatowym urzędem pracy w województwie podkarpackim bezrobotni zarejestrowani jako zamieszkujący na terenach wiejskich posiadają również niewielkie udokumentowane doświadczenie zawodowe. Tylko 39,9 % spośród nich posiadało staż pracy maksymalnie do 5 lat, a 23,4 % dotychczas w ogóle jeszcze nie pracowało. Osoby zamieszkałe na wsi stosunkowo długo pozostawały w ewidencji urzędów pracy tj. 44,9 % bezrobotnych zamieszkałych na wsi pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy, z tego 28 % powyżej 24 miesięcy.

2.3. Bezrobotni wg płci

Na koniec 2014 r. bezrobotne kobiety stanowiły 51 % (tj. 70 305) ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (w 2013 roku – 50,2 %). W porównaniu do stanu z końca grudnia 2013 r. ich liczba uległa zmniejszeniu o 7 110 kobiet. Mężczyźni stanowili na koniec 2014 r. 49 % ogółu osób zarejestrowanych – 67 627 osób (w 2013 roku 49,8 %).

Tabela 16. Udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych.
Stan na 31. 12. 2014 r.

POWIAT	Liczba bezrobotnych ogółem	w tym liczba bezrobotnych kobiet	% udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych
1	2	3	4
Bieszczadzki	1 874	958	51,1
Brzozowski	6 700	3 546	52,9
Dębicki	7 443	4 152	55,8
Jarosławski	9 220	4 457	48,3

Jasielski	8 504	4 633	54,5
Kolbuszowski	3 652	1 771	48,5
Krośnieński	5 994	3 174	53,0
Leski	2 668	1 245	46,7
Leżajski	5 315	2 556	48,1
Lubaczowski	3 925	1 773	45,2
Łańcucki	5 800	2 709	46,7
Mielecki	7 325	3 834	52,3
Niżański	5 477	2 751	50,2
Przemyski	5 470	2 627	48,0
Przeworski	5 971	3 091	51,8
Ropczycko - sędziszowski	5 431	2 864	52,7
Rzeszowski	9 421	4 581	48,6
Sanocki	5 228	2 690	51,5
Stalowowolski	5 460	2 923	53,5
Strzyżowski	5 869	3 057	52,1
Tarnobrzeski	2 892	1 555	53,8
Krosno	2 123	1 125	53,0
Przemyśl	4 706	2 415	51,3
Rzeszów	8 715	4 417	50,7
Tarnobrzeg	2 749	1 401	51,0
Województwo	137 932	70 305	51,0

Źródło: Dane na podstawie sprawozdania o rynku pracy MPiPS-01.

Udział bezrobotnych kobiet pozostających w ewidencji PUP według stanu na 31.12. 2014 r. był większy niż 50,0 % w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych ujętych według tego samego stanu PUP w następujących powiatach i miastach na prawach powiatu:

- dębickim (55,8 %),
- jasielskim (54,5 %),
- tarnobrzeskim (53,8 %),
- stalowowolskim (53,5 %),
- miasto Krosno i powiecie krośnieńskim (po 53,0 %),
- brzozowskim (52,9 %),
- ropczycko-sędziszowskim (52,7 %),
- mieleckim (52,3 %),
- strzyżowskim (52,1 %),
- przeworskim (51,8 %),
- sanockim (51,5 %),
- Przemyślu (51,3 %),
- powiecie bieszczadzkim (51,1 %),
- Tarnobrzegu (51,0 %),
- Rzeszowie (50,7 %),

- niżańskim (50,2 %).

W pozostałych 8 powiatach lub miastach na prawach powiatów omawiany udział był niższy jak 50,0 %. Były to następujące: jarosławski, kolbuszowski, leski, leżajski, lubaczowski, łańcucki, przemyski, rzeszowski. Natomiast wyższy jak ½ odsetek kobiet dotyczył również miasta Rzeszowa.

Sytuacja kobiet na rynku pracy nie jest korzystna, i co warto zaznaczyć, w większym stopniu trudniejsza niż mężczyzn. Bezrobotne kobiety stanowią z reguły ponad połowę ogólnej liczby osób bezrobotnych. Najczęściej są osobami młodymi (w wieku od 18 do 34 lat) – 52,5 % ogółu bezrobotnych kobiet, stosunkowo długo pozostające bez zatrudnienia (48,8 % ogółu zarejestrowanych kobiet pozostaje w ewidencji urzędów pracy powyżej 12 miesięcy z tego 32,1 % dłużej niż 2 lata). Trudności tych nie eliminuje wyższy poziom wykształcenia bezrobotnych kobiet. Wykształcenie wyższe posiadało 18,8 % bezrobotnych kobiet i 8,7 % bezrobotnych mężczyzn. Policealne i średnie zawodowe 29,1 % kobiet i 21,8 % mężczyzn, a średnie ogólnokształcące 12,9 % kobiet i 7,6 % mężczyzn. Bezrobotni mężczyźni przeważali natomiast wśród osób posiadających niższy poziom wykształcenia. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 36,0 % bezrobotnych mężczyzn i 24,4 % kobiet, a gimnazjalne i poniżej 25,9 % zarejestrowanych mężczyzn i 14,8 % kobiet⁶³.

2.4. Bezrobotni według wieku

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat (30,2 %). Drugą, co do liczebności, w wieku od 35 do 44 lat (21,1 %). Obie grupy stanowiły 51,3 % ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Dla porównania bezrobotne kobiety w wieku od 25 do 34 lat stanowiły 33,9 %, a w wieku 35 do 44 lat 23 % (łącznie 56,9 %). Bezrobocie wśród osób będących w wieku produkcyjnym jest zjawiskiem niekorzystnym, którego negatywne skutki wpływają na poziom rozwoju gospodarczego w regionie.

Tabela 17. Bezrobotni według wieku. Stan na 31. 12. 2014 r.

Wiek w latach	Bezrobotni ogółem	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
1	2	3	4	5
18-24	26 570	19,3%	13 047	18,6%
25-34	41 704	30,2%	23 832	33,9%
35-44	29 108	21,1%	16 174	23,0%
45-54	24 769	18,0%	12 207	17,4%
55-59	11 699	8,5%	4 736	6,7%

⁶³ Udziały zostały obliczone oddzielnie w grupie bezrobotnych kobiet i mężczyzn w stosunku do wartości ogółem dla danej grupy podzielonej dychotomicznie na płeć. Odsetki prezentują rozkład wykształcenia dla danej zmiennej w zakresie gradacji poziomów edukacji.

60-64	4 082	3,0%	309	0,4%
ogółem	137 932	100,0%	70 305	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 – załącznik 1, bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

Dodatkowo sytuację pogarsza fakt, że często pierwszym doświadczeniem absolwentów na rynku pracy po ukończeniu szkoły jest rejestracja w powiatowym urzędzie pracy. Stąd też istotnym zadaniem urzędów pracy są działania na rzecz promocji zatrudnienia oraz przeciwdziałania negatywnym skutkom bezrobocia wśród nie tylko absolwentów, ale i osób młodych.

2.5. Bezrobotni według poziomu wykształcenia

W grupie bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy najliczniejszy udział stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (30,1 %) oraz policealne i średnie zawodowe (25,5 %). Wykształcenie gimnazjalne i poniżej posiadało 20,2 % ogółu bezrobotnych. Natomiast najmniejsza grupa osób – 13,9 % ogółu bezrobotnych legitymowało się wykształceniem wyższym. Od kilku lat odnotowujemy wzrost tej grupy bezrobotnych (na koniec 2004 roku stanowili oni 5,5%, w 2005 r. (6,2%), w 2006 r. (6,9%), w 2007 r. (7,8%), w 2008 r. (9,2%), w 2009 (10,2%), w 2011 r. (12,8 %), w 2012 r. (13,1 %). Na koniec 2013 r. osoby bezrobotne z wykształceniem wyższym stanowiły 13,7 % ogółu bezrobotnych.

Niejednokrotnie bezrobotni posiadający niski poziom umiejętności zawodowych pomimo posiadania wykształcenia (gimnazjalne i poniżej, zasadnicze zawodowe) stanowili razem 50,3 % ogółu bezrobotnych. Osoby te również powyżej 12 miesięcy pozostają w ewidencji powiatowych urzędów pracy i stanowiły według omawianego stanu ponad ½ w grupie bezrobotnych długoterminowo.

Tabela 18. Bezrobotni wg wykształcenia. Stan na 31. 12. 2014 r.

Poziomy wykształcenia	Bezrobotni ogółem	% w bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
1	2	3	4	5
wyższe	19 134	13,9%	13 238	18,8%
policealne i średnie zawodowe	35 164	25,5%	20 435	29,1%
średnie ogólnokształcące	14 213	10,3%	9 070	12,9%
zasadnicze zawodowe	41 493	30,1%	17 151	24,4%
gimnazjalne i poniżej	27 928	20,2%	10 411	14,8%
Ogółem	137 932	100,0%	70 305	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 – załącznik 1, bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

2.6. Bezrobotni według Polskiej Klasyfikacji Działalności

Na koniec 2014 r. liczba bezrobotnych, którzy pracowali przed zarejestrowaniem się w urzędach pracy wynosiła 108 259 osób, tj. ok. 78,5 % ogółu zarejestrowanych. W porównaniu do stanu z końca 2013 roku (118 438) ich liczba spadła o 10 179 osób.

Wśród bezrobotnych poprzednio pracujących:

- 84 095 osób (77,7 %) pracowało wcześniej w zakładach sektora prywatnego,
- 15 764 osób (14,6 %) w zakładach sektora publicznego,
- 8 400 osób (7,8 %) w zakładach o niezidentyfikowanym rodzaju działalności (brak dokładnych danych na temat miejsca pracy w dokumentach przedłożonych do rejestracji w powiatowych urzędach pracy).

Jak wynika z danych PUP osoby dotychczas niepracujące stanowiły ok. 21,5 % ogółu bezrobotnych /wg stanu na 31 grudnia 2014 r. ogół osób bezrobotnych wynosił 137 932 osoby/.

Tabela 19. Bezrobotni poprzednio pracujący przed rejestracją w PUP /wg PKD/.
Stan na 31. 12. 2014 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Bezrobotni poprzednio pracujący	%	w tym: ze zwolnień z przyczyn dot. zakładu pracy	Oferty pracy zgłoszone w 2013 r.
1	2	3	4	5	6
---	Ogółem w tym wybrane sekcje:	108 259	100,0	5 823	60 027
1	Przetwórstwo przemysłowe	22 911	21,2	1 781	9 552
2	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa poj. samochodowych i motocykli	20 770	19,2	1 339	11 304
3	Budownictwo	13 354	12,3	664	5 206
4	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	5 778	5,3	65	5 860
5	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4 681	4,3	131	5 425
6	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3 937	3,6	198	2 463
7	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 800	3,5	117	467
8	Transport i gospodarka magazynowa	3 156	2,9	321	2 749
9	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3 105	2,9	160	3 387
10	Edukacja	3 050	2,8	123	3 007

11	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2 520	2,3	129	3 236
12	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 212	1,1	123	1 183

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01 załącznik 2 Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy, poszukujący pracy oraz wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej.

* Według sprawozdań MPiPS-01 w 2014 roku pracodawcy zgłosili do powiatowych urzędów pracy 60 555 ofert pracy. Liczba ofert pracy podana w powyższym zestawieniu została pomniejszona o oferty, z realizacji których pracodawcy zrezygnowali.

Od kilkunastu lat specyfika regionalnego zatrudnienia bezrobotnych w ostatnim miejscu pracy pozostaje niezmienna i dominują takie same sekcje odnotowane jako miejsce pracy wykonywanej bezpośrednio przez rejestracją w powiatowym urzędzie pracy. Według stanu na 31 grudnia 2014 r. najwięcej bezrobotnych pracowało poprzednio w zakładach pracy należących do następujących sekcji PKD: przetwórstwo przemysłowe (21,2 %), handel i naprawy (19,2 %) i budownictwo (12,3 %). Następnie w zakładach zaliczanych do sekcji administracji publicznej i obrony narodowej (5,3 %), działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (4,3 %), działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (3,6 %), rolnictwie (łowiectwie, leśnictwie i rybactwie) (3,5 %), transporcie i gospodarce magazynowej (2,9 %), jak również w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (2,9 %), w sektorze edukacji (2,8 %), opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (2,3 %), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (1,1 %).

Najmniej w zakładach pracy zaliczanych do sekcji: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (0,2 % ogółu bezrobotnych poprzednio pracujących) górnictwo i wydobywanie (0,3 %), informacji i komunikacji oraz działalności powiązanej z obsługą rynku nieruchomości (po 0,7 %), działalności związanej z kulturą rozrywką i rekreacją (0,8 %) dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej (0,8 %).

2.7. Bezrobotni według zawodów

Na koniec 2014 r. odnotowano największą liczbę bezrobotnych w następujących grupach zawodów i specjalnościach (w 1 cyfrowych kodów zawodów)⁶⁴:

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 33 098 osób (29,7 %) ogółu bezrobotnych posiadających zawód,
- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – 21 027 (18,8 %),

⁶⁴ Udział procentowy obliczono w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych posiadających określony zawód.

- technicy i inny średni personel – 18 881 (16,9 %),
- specjaliści – 15 458 (13,9 %),
- pracownicy przy pracach prostych – 9 224 (8,3 %).

Warto nadmienić, iż znaczną zbiorowość wśród bezrobotnych tj. 26 322 osoby stanowili zarejestrowani bez określonego zawodu, co obejmowało 19,1 % ogółu zarejestrowanych w PUP według stanu na koniec 2014 r. Najmniej osób bezrobotnych odnotowano w następujących grupach zawodów:

- siły zbrojne – 31 osób (0,03 %) ogółu bezrobotnych posiadających zawód,
- parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy – 495 (0,4 %),
- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy – 2 347 (2,1 %),
- pracownicy biurowi – 4 348 (3,9 %),
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 6 701 (6,0 %).

Tabela 20. Bezrobotni według grup zawodów. Stan na koniec grudnia 2014 r.

Grupy zawodów	kody zaw.	stan na 31.12. 2014 r. /liczba/	Rozkład procentowy*
1	2	3	4
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	495	0,4
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i dyrektory generalni	11	82	16,6
Kierownicy ds. zarządzania i handlu	12	166	33,5
Kierownicy ds. produkcji i usług	13	139	28,1
Kierownicy w branży hotelarskiej, handlu i innych branżach usługowych	14	108	21,8
Specjaliści	2	15 458	13,9
Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	21	2 923	18,9
Specjaliści ds. zdrowia	22	840	5,4
Specjaliści nauczania i wychowania	23	2 882	18,6
Specjaliści ds. ekonomicznych i zarządzania	24	4 866	31,5
Specjaliści ds. technologii informacyjno – komunikacyjnych	25	302	2,0
Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	26	3 645	23,6
Technicy i inny średni personel	3	18 881	16,9
Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	31	9 144	48,4
Średni personel ds. zdrowia	32	3 142	16,6
Średni personel ds. biznesu i administracji	33	4 737	25,1
Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	34	1 049	5,6
Technicy informatycy	35	809	4,3
Pracownicy biurowi	4	4 348	3,9
Sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	41	1 597	36,7
Pracownicy obsługi klienta	42	923	21,2
Pracownicy ds. finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	43	1 585	36,5
Pozostali pracownicy obsługi biura	44	243	5,6
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	21 027	18,8

Pracownicy usług osobistych	51	9 505	45,2
Sprzedawcy i pokrewni	52	10 409	49,5
Pracownicy opieki osobistej i pokrewni	53	545	2,6
Pracownicy usług ochrony	54	568	2,7
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	2 347	2,1
Rolnicy produkcji towarowej	61	1 750	74,6
Leśnicy i rybacy	62	459	19,6
Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	63	138	5,9
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	33 098	29,7
Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	71	8 424	25,5
Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	72	11 203	33,8
Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	73	1 640	5,0
Elektrycy i elektronicy	74	2 095	6,3
Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	75	9 736	29,4
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	6 701	6,0
Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	81	3 112	46,4
Monterzy	82	762	11,4
Kierowcy i operatorzy pojazdów	83	2 827	42,2
Pracownicy przy pracach prostych	9	9 224	8,3
Pomoce domowe i sprzątaczk	91	1 844	20,0
Robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	92	341	3,7
Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	93	5 220	56,6
Pracownicy pomocniczy przygotowujący posiłki	94	488	5,3
Sprzedawcy uliczni i pracownicy świadczący usługi na ulicach	95	19	0,2
Ładowacze nieczystości i inni pracownicy przy pracach prostych	96	1 312	14,2
Siły zbrojne	0	31	0,0
Oficerowie sił zbrojnych	01	3	9,7
Podoficerowie sił zbrojnych	02	1	3,2
Żołnierze szeregowi	03	27	87,1
Bez zawodu **	A	26 322	19,1
Razem posiadający zawód**	B	111 610	80,9
Bezrobotni ogółem	AB	137 932	100,0

Źródło: Sprawozdanie MPIPS-01 o rynku pracy załącznik 3 Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności.

* W jednocyfrowych grupach zawodów odsetek obliczono w stosunku do liczby bezrobotnych ogółem, posiadających dany zawód (tj. do bezrobotnych w zawodach). Wartości procentowe odpowiadające zawodom dwucyfrowym obliczone zostały wewnątrz danej grupy, prezentując ich rozkład w poszczególnych grupach (w stosunku do danej grupy jednocyfrowej).

** W tym przypadku obliczono udział osób bezrobotnych bez zawodu w ogólnej liczbie bezrobotnych (bezrobotni ogółem) zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w województwie podkarpackim według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku. Według tego samego sposobu został obliczony odsetek bezrobotnych z zawodem tj. w stosunku do kategorii „bezrobotni ogółem”.

W porównaniu do stanu z końca grudnia 2013 r. nie odnotowano wzrostu liczby bezrobotnych w żadnej dużej grupie zawodów. W przypadku tylko jednej grupy zawodowej (wg 1-cyfrowego kodu) odnotowano taką samą liczbę bezrobotnych tj. 31 osób, co dotyczyło grupy „siły zbrojne”. Spadek nastąpił we wszystkich pozostałych grupach jednocyfrowych, w tym największy w niżej wymienionych:

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – spadek o 4 266 osób,
- technicy i inny średni personel – o 2 300,

- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – o 1 965,
- specjaliści – o 1 681,
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – o 965,
- pracownicy przy pracach prostych – o 898,
- pracownicy biurowi – o 566.

Odnotowano również spadek liczby bezrobotnych posiadających zawód o 12 903 osoby, jak i w grupie bezrobotnych nie posiadających zawodu o 3 381 osób, co warunkowało spadek ogółem o 16 284 bezrobotnych.

Tabela 21. Zmiany liczby bezrobotnych według grup zawodowych.

Grupy zawodów	kody zaw.	Bezrobotni ogółem:		Wzrost lub spadek w stos. do 31.12 2013 r.
		2013 r.	2014 r.	
1	2	3	4	5
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	513	495	-18
Specjaliści	2	17 139	15 458	-1 681
Technicy i inny średni personel	3	21 181	18 881	-2 300
Pracownicy biurowi	4	4 914	4 348	-566
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	22 992	21 027	-1 965
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	2 591	2 347	-244
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	37 364	33 098	-4 266
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	7 666	6 701	-965
Pracownicy przy pracach prostych	9	10 122	9 224	-898
Siły zbrojne	0	31	31	0
Bez zawodu	A	29 703	26 322	-3 381
Z zawodem	B	124 513	111 610	-12 903
Razem	AB	154 216	137 932	-16 284

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy załącznik 3 Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności.

2.8. Bezrobotni według stażu pracy

W końcu 2014 roku wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych 21,5 % nie posiadało jeszcze dotychczas żadnego udokumentowanego stażu zawodowego. Krótki staż pracy tj. do 5 lat posiadało łącznie 39,6 % ogółu osób bezrobotnych. W grupie bezrobotnych kobiet brakiem stażu pracy legitymowało się 24,3 %, a staż pracy do 5 lat posiadało 40,8 %.

Bezrobotni nie posiadający doświadczenia zawodowego lub posiadający krótki staż pracy stanowili łącznie 61,1 % ogólnej liczby bezrobotnych. Jeszcze większym stopniu opisana trudna sytuacja dotyczyła grupy bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy z niewielkim stażem pracy lub bez stażu pracy, które to stanowiły 65,1 % w swojej grupie.

Brak doświadczenia zawodowego wpływa negatywnie na możliwość podjęcia zatrudnienia. Pracodawcy przy rekrutacji wymagają posiadania przez potencjalnych pracowników (jako warunek niezbędny i konieczny) praktycznego doświadczenia zawodowego oraz umiejętności podejmowania dodatkowych zadań i kreatywności. Osoby młode często nie posiadają takiego potencjału, co wymaga czasu na uzyskanie praktycznych umiejętności zawodowych.

Tabela 22. Bezrobotni według stażu pracy. Stan na 31. 12. 2014 r.

staż pracy w latach	Bezrobotni ogółem	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
1	2	3	4	5
do 1	24 274	17,6%	13 473	19,2%
od 1-5	30 282	22,0%	15 207	21,6%
od 5-10	18 867	13,7%	9 540	13,6%
od 10-20	19 241	13,9%	9 651	13,7%
od 20-30	11 694	8,5%	4 331	6,2%
30 i więcej	3 901	2,8%	1 044	1,5%
bez stażu pracy	29 673	21,5%	17 059	24,3%
Ogółem	137 932	100,0%	70 305	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 załącznik 1 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomowi wykształcenia i stażu pracy.

2.9. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowili łącznie na koniec grudnia 2014 roku 44,8 % ogółu bezrobotnych (z tego 28 % pozostawało bez pracy powyżej 24 m-cy). W grupie bezrobotnych kobiet 48,9 % oczekiwało na uzyskanie zatrudnienia ponad rok (z tego 32,1 % bezrobotnych kobiet powyżej 24 miesięcy).

Tabela 23. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31. 12. 2014 r.

czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Bezrobotni ogółem	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
1	2	3	4	5
do 1	11 982	8,7%	4 765	6,8%
od 1 do 3	23 973	17,4%	10 989	15,6%
od 3 do 6	19 940	14,5%	10 301	14,7%
od 6 do 12	20 137	14,6%	9 910	14,1%
od 12 do 24	23 240	16,8%	11 798	16,8%
powyżej 24	38 660	28,0%	22 542	32,1%
Ogółem	137 932	100,0%	70 305	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 – załącznik 1 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomowi wykształcenia i stażu pracy.

Bezrobocie, w szczególności długotrwałe związane jest ze zjawiskiem bierności zawodowej, co jest niekorzystnie skorelowane z aktywnością ekonomiczną ludności. Powyższe procesy w zestawieniu z przedłużającym się okresem pozostawania bez pracy są

przyczyną różnorodnych niekorzystnych zjawisk społecznych. Jest to tym bardziej sytuacja niepożądana, ponieważ w grupie bezrobotnych powyżej 12 miesięcy odnotowujemy znaczną ilość bezrobotnych od 25 do 34 roku życia – 31,1 % dla bezrobotnych od 12 do 24 miesięcy i 26,6 % dla bezrobotnych powyżej 24 miesięcy. Bezrobotni w wieku od 18 do 34 lat stanowili 38,3 % ogółu bezrobotnych długoterminowych.

Wśród bezrobotnych długotrwale znajdują się także osoby posiadające niski poziom wykształcenia lub będące w sytuacji gdy posiadane przez nich umiejętności czy kwalifikacje nie odpowiadają aktualnym wymogom rynku pracy i uległy dezaktualizacji. Powyżej ½ tj. 57,4 % bezrobotnych ponad 12 miesięcy stanowią osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej. Długotrwale bezrobotni dość często nie posiadają doświadczenia zawodowego lub legitymują się stosunkowo krótkim stażem pracy tj. do 5 lat (ok. 58,2 % z nich to bezrobotni bez stażu pracy lub z doświadczeniem bardzo krótkiego zatrudnienia). Wśród bezrobotnych długo pozostających bez pracy pierwszą lokatę zajmują bezrobotni w wieku od 25 do 34 roku życia pozostające bez pracy ponad 12 miesięcy (28,3 % bezrobotnych powyżej 12 miesięcy)⁶⁵.

2.10. Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy na koniec grudnia 2014 r. odnotowano również grupy osób bezrobotnych zdefiniowane przez ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy /art. 49/ jako będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy⁶⁶.

Tabela 24. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Stan na koniec grudnia 2014 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA BEZRO- BOTNYCH OGÓŁEM	%*	KOBIETY	%**	MĘŻCZYŹNI	%**
1	2	3	4	5	6	7
Bezrobotni do 25 roku życia	26 570	19,3	13 047	9,5	13 523	9,8
Długotrwale bezrobotni	84 843	61,5	45 830	33,2	39 013	28,3

⁶⁵ Dla porównania w grupie 35–44 lat 24,8 % - 2 lokata i w grupie wieku od 45–54 lat – 22,2 % - 3 lokata. Por: M. Malinkowski (red.) „Badanie wykluczenia społecznego w województwie podkarpackim” powiat stalowowolski, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów 2010/2011 s.5. Publikacja współfinansowana przez UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Większość osób bezrobotnych długotrwale korzysta z pomocy socjalnej. Według fragmentarycznych danych MPiPS za 2009 rok w województwie podkarpackim objęto pomocą społeczną 80,4 tys. rodzin tj. ponad 280 tys. osób korzystało z pomocy socjalnej.

⁶⁶ Dz.U.2014 poz. 598, Źródło: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000598>. Ustawodawca zdefiniował nową grupę osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. bezrobotnych wychowujących co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia. Zakres pozostałych trzech grup będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy pozostał bez zmian, co dotyczyło następujących: bezrobotnych długotrwale, bezrobotnych powyżej 50 roku życia i bezrobotnych niepełnosprawnych. Ustawodawca zrezygnował z uznania grupy wcześniej wymienionej jako będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. Aktualnie w świetle nowych unormowań prawnych grupa ta nie jest uznawana jako posiadająca szczególny status na rynku pracy, czyli sam fakt braku kwalifikacji zawodowych lub doświadczenia zawodowego nie jest wystarczający do uzyskania statusu osoby będącej w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Obniżenie wieku opieki nad dzieckiem nastąpiło wobec zjawiska akceleracji i odpowiedniej zmiany w systemie kształcenia.

Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka ⁶⁷	---	---	18 524	26,3	---	---
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	28 442	20,6	11 038	8,0	17 404	12,6
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	35 848	26,0	17 739	12,9	18 109	13,1
Bezrobotni bez doświadczenia Zawodowego	39 906	28,9	22 582	16,4	17 324	12,6
Bezrobotni bez wykształcenia średniego	69 421	50,3	27 562	20,0	41 859	30,3
Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 r. życia	7 838	5,7	6 477	4,7	1 361	1,0
Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	1 877	1,4	69	0,05	1 808	1,3
Bezrobotni niepełnosprawni ⁶⁸	6 445	4,7	3 052	2,2	3 393	2,5
Bezrobotni po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego	412	0,30	305	0,22	107	0,08

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS– 01, grudzień 2014 r.

*Dane dotyczące udziału ogółu osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy obliczone zostały w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

**Dane dotyczące udziału bezrobotnych kobiet oraz mężczyzn będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy wyliczone zostały również w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

Najbardziej licznymi kategoriami w ogólnej strukturze osób bezrobotnych były następujące:

- osoby długotrwale bezrobotne 61,5 % ogólnej liczby bezrobotnych (w 2013 r. 58,7 %),
- bezrobotni bez wykształcenia średniego 50,3 % (w 2013 r. 50,7 %),
- bezrobotni bez doświadczenia zawodowego 28,9 % (w 2013 r. 30,0 %),
- bezrobotni do 25 roku życia 19,3 % (w 2013 r. 21,2 %),
- bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych 26,0 % (w 2013 r. 25,4 %),
- bezrobotne kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka tj. 26,3 % (w 2013 r. 24,8 %) ⁶⁹,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia 20,6 % (w 2013 r. 19,1 %).

⁶⁷ W przypadku tej grupy bezrobotnych odsetki zostały zaprezentowane w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w PUP województwa podkarpackiego, która w tym przypadku stanowi całą grupę odniesienia dotyczącą bezrobocia rejestrowanego (N = 70 305=100%). We wszystkich pozostałych subpopulacjach bezrobotnych n_{1,2,3...}, N = 137 932=100 %.

⁶⁸ Według ostatnich dostępnych danych statystycznych osoby niepełnosprawne stanowią mniej niż 1/6 populacji ludności w województwie. Według danych GUS na podstawie NSP z 2002 r. w województwie podkarpackim było 316 146 osób niepełnosprawnych, co stanowiło 15 % ludności województwa oraz 5,8 % ogółu niepełnosprawnych w kraju. Osób niepełnosprawnych z orzeczoną stopniem o niepełnosprawności odnotowano w województwie podkarpackim 248 221 osób. Powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności tylko w 2009 i 2010 roku wydały łącznie 95 400 orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. Źródło: Diagnoza do strategii województwa podkarpackiego 2007–2020 s. 13. Obserwatorium Integracji Społecznej. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie.

⁶⁹ Odsetki w przypadku grupy bezrobotnych kobiet obliczono w stosunku do ogółu bezrobotnych kobiet. Pozostałe udziały dotyczące bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy zostały wykazane w stosunku do liczby bezrobotnych ogółem.

3. Pozostałe grupy osób ujmowane w statystykach urzędów pracy

W ewidencji powiatowych urzędów pracy naszego województwa na koniec grudnia 2014 r. odnotowano również następujące grupy osób:

- 2 517 poszukujących pracy, w tym 1 339 niepełnosprawnych i nie pozostających w zatrudnieniu (na koniec 2013 analogicznie 2 535 i 1 273),
- 11 cudzoziemców z krajów Unii Europejskiej z prawem do zasiłku (2013 r. – 12 cudzoziemców),
- 5 823 bezrobotnych poprzednio pracujących, zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy (w 2013 r. – 6 074),
- 8 468 osób bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (w 2013 roku – 10 496).

Tabela 25. Zestawienie pozostałych grup bezrobotnych odnotowanych w statystykach powiatowych urzędów pracy.
Stan na 31 grudnia 2014 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA BEZRO- BOTNYCH OGÓŁEM	%*	KOBIETY	%**	MĘŻCZYŹNI	%**
1	2	3	4	5	6	7
Bezrobotni poprzednio pracujący, zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	5 823	4,2	3 028	2,2	2 795	2,0
Bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki w tym:	8 468	6,1	4 700	3,4	3 768	2,7
Bezrobotni, którzy ukończyli szkołę wyższą do 27 roku życia	2 689	1,9	1 936	1,4	753	0,5

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 za grudzień 2014 r.

* Dane dotyczące udziału ogółu osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy obliczone zostały w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

**Dane dotyczące udziału bezrobotnych kobiet oraz mężczyzn będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy obliczone zostały również w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.
Odsetki nie zawsze sumują się do 100,0 z powodu zastosowania elektronicznej metody obliczania. Dopuszczalne różnice zawarte są w przedziale 0,1÷ 0,2 %.

4. Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej

W przedziale czasowym od 2004 r. do 2014 r. największą ilość ofert pracy w województwie podkarpackim odnotowano w 2014 r. – 60 555, co jest dominantą w badanym zbiorze. W latach 2005 – 2008 na rynku pracy naszego województwa następował wzrost liczby wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej⁷⁰. W 2009 r. odnotowano ich

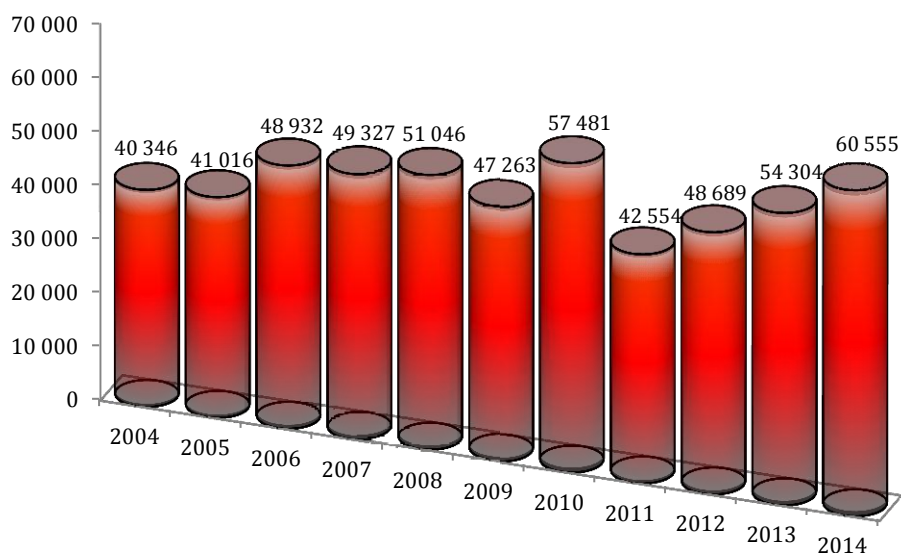
⁷⁰ Oferta pracy czyli wolne miejsce pracy i aktywizacji zawodowej oznacza zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej (tj.

spadek w porównaniu do trzech poprzednich lat, największy w porównaniu 2009 r. do 2008 r. tj. o 3 783 oferty pracy. W 2014 r. nastąpiła kumulacja ofert w badanym przedziale czasowym podobnie jak w 2010 roku. W okresie 2014 r. w porównaniu do 2010 roku (gdzie 2010 rok = 100%) nastąpił wzrost o 3 074 oferty pracy (5,3 %). Możliwe, iż sytuacja taka mogła zaistnieć w związku ze stabilizującym się rynkiem pracy w nowych krajach członkowskich UE i pozytywnym efektem działań podjętych w państwach „starej unii”.

W 2014 r. pracodawcy zgłosili do powiatowych urzędów pracy łącznie 60 555 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, z których 27 292 (45,1 %) było ofertami pracy subsydiowanej (w 2013 r. oferty pracy subsydiowanej stanowiły 48,0 % ogółu wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej). Spośród ogólnej liczby ofert zgłoszonych w 2014 r. – 11 310 tj. 18,7 % pochodziło z sektora publicznego, a 659 tj. 1,1 % wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej stanowiły oferty dla osób, którym nie upłynął okres 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki.

Niewielka ilość wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej dotyczyła osób z orzeczoną grupą niepełnosprawności, zdolnych jednocześnie do podjęcia pracy – 3 111 ofert pracy tj. 5,1 % ogółu ofert adresowanych było dla tej grupy osób pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Wykres 17. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej (oferty pracy) zgłoszone do PUP w latach 2004–2014.

Źródło: Zestawienie na podstawie sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy za poszczególne lata.

wykonywanie określonej pracy lub usługi w wyniku zawarcia przez strony określonej umowy cywilnoprawnej) dla uzyskania fachowej pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika. Wolne miejsca pracy lub aktywizacji zawodowej (oferta pracy) jest to również miejsce aktywizacji zawodowej zgłoszone przez osoby zainteresowane do PUP i przyjęte do realizacji (staż, przygotowanie zawodowe osób dorosłych, prace społecznie użyteczne). Źródło definicji: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. „O promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy” Dz. U. Nr 99 poz. 1001, z późniejszymi zmianami.

Tabela 26. Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według powiatów.

Liczba ofert pracy /wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej/					
POWIATY	zgłoszonych w okresie		z rubryki 3		Wzrost/ spadek w porównaniu do 2013 r.
	2013 r.	2014 r.	liczba ofert zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej	miejsca aktywizacji zawodowej	
1	2	3	4	5	6
Bieszczadzki	791	730	370	360	-61
Brzozowski	1463	1 415	632	783	-48
Dębicki	2694	4 048	3 387	661	1 354
Jarosławski	3198	3 244	2 205	1 039	46
Jasielski	2245	1 793	1 083	710	-452
Kolbuszowski	1245	1 707	1 202	505	462
Krośnieński	1258	1 121	804	317	-137
Leski	589	644	219	425	55
Leżajski	1832	1 804	839	965	-28
Lubaczowski	1431	1 631	840	791	200
Łańcucki	1300	2 010	1 384	626	710
Mielecki	4667	5 606	4 677	929	939
Niżański	1551	1 643	928	715	92
Przemyski	847	787	440	347	-60
Przeworski	2198	2 527	987	1 540	329
Ropczycko-sędziszowski	1601	1 980	1 089	891	379
Rzeszowski	2865	2 676	2 170	506	-189
Sanocki	1768	1 805	1 261	544	37
Stalowowolski	2721	3 236	2 332	904	515
Strzyżowski	1570	2 263	1 363	900	693
Tarnobrzeski	1477	1 782	1 203	579	305
Krosno	2181	2 045	1 639	406	-136
Przemyśl	1940	1 769	1 164	605	-171
Rzeszów	9418	10 678	9 682	996	1 260
Tarnobrzeg	1454	1 611	1 007	604	157
Województwo	54 304	60 555	42 907	17 648	6 251

Źródło: Na podstawie sprawozdań o rynku pracy MPiPS– 01.

Pomimo wzrostu w stosunku do roku poprzedniego liczby ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy, potrzeby w tym zakresie są dalekie od sytuacji w pełni stabilnego rynku i odnotowanej na nim równowagi, a nawet lekkiej przewagi nadwyżki nad deficytem w zakresie dostępnych miejsc pracy. Na powyższy deficyt pracy wpływa również niestabilność zatrudnienia i znaczne przestrzenne zróżnicowanie ilości ofert zgłaszanych do publicznego pośrednictwa pracy w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego. W okresie 2014 r. w większości PUP odnotowano wzrost liczby wolnych miejsc pracy

i miejsc aktywizacji zawodowej, co dotyczyło 16 powiatów lub miast na prawach powiatów. Największy wzrost ofert zatrudnienia lub aktywizacji zawodowej nastąpił w:

- powiecie dębickim (wzrost o 1 354 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej),
- rzeszowskim (1 260),
- mieleckim (939),
- łańcuckim (710),
- strzyżowskim (693),
- stalowowolskim – 515.

Warto wspomnieć również o mniej licznych spadkach liczby ofert pracy w następujących powiatach:

- jasielskim (spadek o 452 wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej)
- rzeszowskim (189),
- mieście Przemyślu (171),
- powiecie krośnieńskim (137).

W roku 2014 r. najwięcej wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej zgłosili pracodawcy z terenu następujących powiatów lub miast na prawach powiatów:

- Rzeszowa – 10 678 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej,
- mieleckiego – 5 606,
- dębickiego – 4 048,
- jarosławskiego – 3 244,
- stalowowolskiego – 3 236,
- rzeszowskiego – 2 676,
- przeworskiego – 2 527.

Najmniej zaś z powiatów:

- leskiego – 644 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej,
- bieszczadzkiego – 730,
- przemyskiego – 787,
- krośnieńskiego 1 121,

- brzozowskiego – 1 415,
- miasta Tarnobrzega – 1 611.

Tabela 27. Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej subsydiowane z Funduszu Pracy.

POWIAT	Liczba wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej zgłoszonych w okresie 2014 r.	w tym:	% udział subsydiowanych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w ogółem /kol. 3:2/
		wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej subsydiowane z funduszu pracy	
1	2	3	4
bieszczadzki	730	472	64,7
brzozowski	1 415	1 182	83,5
dębicki	4 048	1 408	34,8
jarosławski	3 244	1 909	58,8
jasielski	1 793	1 219	68,0
kolbuszowski	1 707	739	43,3
krośnieński	1 121	595	53,1
leski	644	558	86,6
leżajski	1 804	1 174	65,1
lubaczowski	1 631	1 196	73,3
łańcucki	2 010	1 250	62,2
mielecki	5 606	1 588	28,3
niżański	1 643	1 174	71,5
przemyski	787	639	81,2
przeworski	2 527	1 925	76,2
ropczycko-sędziszowski	1 980	1 283	64,8
rzeszowski	2 676	732	27,4
sanocki	1 805	1 009	55,9
stałowowolski	3 236	1 195	36,9
strzyżowski	2 263	1 129	49,9
tarnobrzegi	1 782	942	52,9
Krosno	2 045	693	33,9
Przemyśl	1 769	1 115	63,0
Rzeszów	10 678	1 315	12,3
Tarnobrzeg	1 611	851	52,8
województwo	60 555	27 292	45,1

Źródło: Na podstawie sprawozdań o rynku pracy MPiPS– 01 za 2014 r.

Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej, które zostały subsydiowane ze środków Funduszu Pracy łagodziły, w pewnym zakresie trudną sytuację na rynku pracy w poszczególnych powiatach. W 2014 r. największy udział ofert subsydiowanych w ogólnej liczbie wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej (wyższy niż ½) odnotowano w następujących powiatach:

- leskim – 86,6 % zasiłkobiorców w ogólnej liczbie osób bezrobotnych,
- brzozowskim – 83,5 %,
- przemyskim – 81,2 %,

- przeworskim – 76,2 %,
- lubaczowskim – 73,3 %,
- nizańskim – 71,5 %,
- jasielskim – 68,0 %,
- leżajskim – 65,1 %,
- ropczycko-sędziszowskim – 64,8 %,
- bieszczadzkim – 64,7 %,
- Przemyślu – 63,0 %,
- łańcuckim – 62,2 %,
- jarosławskim – 58,8 %,
- sanockim – 55,9 %,
- krośnieńskim – 53,1 %,
- tarnobrzeskim – 52,9 %,
- Tarnobrzegu – 52,8 %.

Najniższy zaś w niżej wymienionych powiatach „ziemskich” lub „grodzkich”:

- m. Rzeszowie – 12,3 %,
- powiecie rzeszowskim – 27,4 %,
- mieleckim – 28,3 %,
- Krośnie – 33,9 %,
- dębickim – 34,8 %,
- stalowowolskim – 36,9 %,
- kolbuszowskim – 43,3 %,
- strzyżowskim – 49,9 %.

W województwie podkarpackim w 2014 r. na jedno wolne miejsce pracy i miejsce aktywizacji zawodowej przypadało średnio 28 bezrobotnych (w 2013 roku – 34 bezrobotnych). W 16 powiatach wspomniana średnia była wyższa lub równa wartości dla województwa podkarpackiego. W pozostałych 9 powiatach (z rozróżnieniem na tzw. powiaty ziemskie lub grodzkie) była niższa. Najkorzystniejszą sytuację w tym zakresie możemy odnotować w następujących: Rzeszowie gdzie na 1 miejsce zatrudnienia przypadało 10 bezrobotnych oraz w Krośnie (14), powiecie mieleckim (15) i tarnobrzeskim (21). Natomiast znacznie bardziej niekorzystna w powiatach: przemyskim (88), krośnieńskim (69), jasielskim

(61), brzozowskim (57), leskim (47), rzeszowskim (43), niżańskim (42), sanockim (36) oraz w powiatach ropczycko – sędziszowskim, jarosławskim, łańcuckim i leżajskim gdzie przypadało średnio w 2014 r. po 35 osób bezrobotnych na 1 ofertę pracy⁷¹.

Tabela 28. Średnia liczba bezrobotnych przypadających na 1 wolne miejsce pracy i aktywizacji zawodowej w okresie 2014 r.

POWIAT	średnia liczba bezrobotnych (w m-cu)	średnia liczba wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej (w m-cu)	średnia liczba bezrobotnych przypadających na jedno wolne miejsce pracy i aktywizacji zawodowej (w m-cu)*
1	2	3	4
bieszczadzki	1 856	61	31
brzozowski	6 678	118	57
dębicki	7 722	337	23
jarosławski	9 576	270	35
jasielski	9 142	149	61
kolbuszowski	3 813	142	27
krośnieński	6 463	93	69
leski	2 524	54	47
leżajski	5 255	150	35
lubaczowski	3 812	136	28
łańcucki	5 908	168	35
mielecki	7 184	467	15
niżański	5 694	137	42
przemyski	5 778	66	88
przeworski	6 156	211	29
ropczycko - sędziszowski	5 849	165	35
rzeszowski	9 532	223	43
sanocki	5 388	150	36
stalowowolski	5 995	270	22
strzyżowski	5 843	189	31
tarnobrzegi	3 110	149	21
Krosno	2 380	170	14
Przemyśl	4 861	147	33
Rzeszów	9 040	890	10
Tarnobrzeg	2 841	134	21
województwo	142 399	5 046	28

Źródło: Na podstawie sprawozdań o rynku pracy MPiPS– 01 za okres 2014 r.

* Wartości dotyczące średniej liczby osób bezrobotnych przypadających na jedno wolne miejsce pracy lub miejsce aktywizacji zawodowej w poszczególnych jednostkach administracyjnych zostały zaokrąglone do jednego miejsca po przecinku ponieważ dotyczą ilości osób.

Analizując zgłoszone w 2014 r. wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według Polskiej Klasyfikacji Działalności należy podkreślić, że największą ich liczbę zgłosili pracodawcy z następujących sekcji:

⁷¹ Opis wskaźnika liczbowego dotyczącego średniej liczby bezrobotnych na 1 ofertę pracy ma charakter jedynie ilościowy. Należy pamiętać o trudnej sytuacji na rynku pracy w tym zakresie, również w kontekście wielu zachodzących procesów społeczno-ekonomicznych.

- handlu hurtowego i detalicznego (w tym naprawy pojazdów samochodowych i motocykli) – 11 304 (tj. 18,8 % ogółu zgłoszonych w okresie 2014 r. ofert pracy według polskiej klasyfikacji działalności),
- przetwórstwa przemysłowego – 9 552 (15,9 %),
- administracji publicznej i obrony narodowej; obowiązkowych zabezpieczeń społecznych – 5 860 (9,8 %),
- działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca – 5 425 (9,0 %),
- budownictwa – 5 206 (8,7 %),
- działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – 3 387 (5,6 %).

Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej adresowane były najczęściej do osób bezrobotnych z następujących grup zawodów:

- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – 15 958 (tj. 26,6 % ogółu zgłoszonych ofert pracy⁷²),
- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 11 178 (18,6 %),
- pracownicy biurowi – 7 976 (13,3 %),
- technicy i inny średni personel – 7 205 (12,0 %),
- pracownicy przy pracach prostych – 6 236 (10,4 %),
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 5 555 (9,3 %),
- specjaliści – 5 192 (8,6 %).

Tabela 29. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej wg grup zawodów.

Grupy zawodów	kody zaw.	zgłoszone w 2013 r.	zgłoszone w 2014 r.	Wzrost/spadek /liczba/	Rozkład procentowy* /w proc./
1	2	3	4	5	6
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	366	404	38	0,7
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i dyrektory generalni	11	19	24	5	5,9
Kierownicy ds. zarządzania i handlu	12	161	176	15	43,6
Kierownicy ds. produkcji i usług	13	143	140	-3	34,7
Kierownicy w branży hotelarskiej, handlu i innych branżach usługowych	14	43	64	21	15,8
Specjaliści	2	4 636	5 192	556	8,6
Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	21	900	1 117	217	21,5
Specjaliści ds. zdrowia	22	800	790	-10	15,2
Specjaliści nauczania i wychowania	23	1 054	940	-114	18,1

⁷² Ogół zgłoszonych ofert pracy oznacza wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej zgłoszone przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy zarówno w określonych grupach zawodowych lub zawodach jak i wśród ofert pracy bez określonego przez zgłaszającego zawodu w okresie 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r.

Specjaliści ds. ekonomicznych i zarządzania	24	1 202	1 468	266	28,3
Specjaliści ds. technologii informacyjno – komunikacyjnych	25	203	270	67	5,2
Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	26	477	607	130	11,7
Technicy i inny średni personel	3	6 595	7 205	610	12,0
Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	31	1 201	1 319	118	18,3
Średni personel ds. zdrowia	32	985	1 041	56	14,4
Średni personel ds. biznesu i administracji	33	3 195	3 491	296	48,5
Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	34	1 002	1 108	106	15,4
Technicy informatycy	35	212	246	34	3,4
Pracownicy biurowi	4	7 541	7 976	435	13,3
Sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	41	4 521	4 236	-285	53,1
Pracownicy obsługi klienta	42	677	1 038	361	13,0
Pracownicy ds. finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	43	1 656	2 049	393	25,7
Pozostali pracownicy obsługi biura	44	687	653	-34	8,2
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	15 397	15 958	561	26,6
Pracownicy usług osobistych	51	6 450	6 545	95	41,0
Sprzedawcy i pokrewni	52	7 864	8 349	485	52,3
Pracownicy opieki osobistej i pokrewni	53	483	593	110	3,7
Pracownicy usług ochrony	54	600	471	-129	3,0
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	270	322	52	0,5
Rolnicy produkcji towarowej	61	164	225	61	69,9
Leśnicy i rybacy	62	106	97	-9	30,1
Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	63	0	0	0	0,0
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	9 147	11 178	2 031	18,6
Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	71	2 990	3 233	243	28,9
Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	72	3 146	4 326	1 180	38,7
Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	73	297	357	60	3,2
Elektrycy i elektronicy	74	845	1 038	193	9,3
Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	75	1 869	2 224	355	19,9
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	4 302	5 555	1 253	9,3
Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	81	1 721	1 761	40	31,7
Monterzy	82	440	774	334	13,9
Kierowcy i operatorzy pojazdów	83	2 141	3 020	879	54,4
Pracownicy przy pracach prostych	9	5 673	6 236	563	10,4
Pomoce domowe i sprzątaczk	91	1 550	1 497	-53	24,0
Robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	92	65	218	153	3,5
Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	93	2 268	2 576	308	41,3
Pracownicy pomocniczy przygotowujący posiłki	94	867	1 018	151	16,3
Sprzedawcy uliczni i pracownicy świadczący usługi na ulicach	95	16	13	-3	0,2
Ładowacze nieczystości i inni pracownicy przy pracach prostych	96	907	914	7	61,1
Siły zbrojne	0	0	0	0	0,0
Oficerowie sił zbrojnych	01	0	0	0	---
Podoficerowie sił zbrojnych	02	0	0	0	---
Żołnierze szeregowi	03	0	0	0	---
Oferty pracy „bez zawodu” **	A	8	1	-7	0,0
Razem oferty z zawodem	B	53 927	60 026	6 099	100,0
Oferty ogółem	AB	53 935	60 027	6 092	---

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy załącznik 3 Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności.

- * W jednocyfrowych grupach zawodów odsetek obliczono w stosunku do liczby ofert pracy ogółem, posiadających dany zawód (razem posiadający zawód). Natomiast wartości procentowe odpowiadające grupom dwucyfrowym obliczono dla danej grupy, prezentując rozkład wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w ramach grupy. Odsetki dotyczą ofert pracy zgłoszonych w 2014 r. Udział ofert pracy z zawodem i bez zawodu obliczono w ogólnej liczbie ofert pracy.
- ** Oferty pracy bez zawodu oznaczają iż pracodawca podczas zgłoszenia do PUP wolnego miejsca pracy lub miejsca aktywizacji zawodowej poszukuje pracownika bez konieczności posiadania świadectwa (dyplomu) ukończenia kształcenia szkolnego lub kursowego oraz bez konieczności posiadania udokumentowanej ciągłości pracy w okresie przez minimum 6 miesięcy w tym samym zawodzie.
W przypadku „ofert bez zawodu” obliczono udział ofert pracy bez zawodu w ogólnej liczbie ofert (oferty ogółem) zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w województwie podkarpackim w okresie 2014 r. Według sprawozdań MPiPS-01 w okresie 2014 r. zgłoszono łącznie 60 555 ofert pracy. Liczba ofert pracy zamieszczona w powyższym zestawieniu tabelarycznym (60 027) zmniejszona została o oferty, z realizacji których zrezygnowali pracodawcy.

W porównaniu liczby ofert pracy zgłoszonych w okresie 2014 roku (do 2013 r.) w przypadku większości grup zawodów tj. znacznie ponad $\frac{3}{4}$ (9 na 11) odnotowano wzrost liczby ofert pracy. W przypadku jednej grupy zawodów odnotowano ten sam poziom wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej. Spadek ilości ofert odnotowano tylko w jednej grupie, dotyczącej pracowników nie posiadających zawodu.

Największe wzrosty dotyczyły następujących grup zawodów⁷³:

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – wzrost o 2 031 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej,
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 1 253,
- technicy i inny średni personel – 610,
- pracownicy przy pracach prostych – 563,
- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – 561,
- specjaliści – 556,
- pracownicy biurowi – 435,
- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy – 52.

Nieznaczne spadki liczby ofert pracy odnotowano w przypadku kategorii „bez zawodu” tj. o 7 ofert pracy w skali roku⁷⁴.

⁷³ W grupie „siły zbrojne” nie odnotowano ofert pracy.

⁷⁴ Zarówno zmniejszenie się liczby ofert pracy bez zawodu w analizowanym okresie jak i skala samego spadku kwalifikuje omawianą kategorię statystyczną do bardzo niskich praktycznie pomijalnych wartości analitycznych. W grupie zawodów „siły zbrojne” odnotowano bardzo małą liczbę ofert pracy zgłoszonych do PUP w ramach publicznego pośrednictwa pracy. Sektor ten jest związany z pewną specyfiką, a nawiązanie stosunku pracy niejednokrotnie odbywane jest na innych zasadach niż ma to miejsce wśród pracodawców prywatnych i firm sektora publicznego. Sam stosunek pracy jest w tym przypadku normowany na podstawie odrębnych przepisów szczegółowych. W statystyce rynku pracy odnotowano niewielkie liczebnie ilości osób bezrobotnych będących w zawodach należących do grupy „siły zbrojne”.

Tabela 30. Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według grup zawodów zgłoszone w latach 2013–2014.

Grupy zawodów	kody zaw.	Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej zgłoszone w okresie :		Wzrost / spadek w porównaniu do 2013 r.
		2013 r.	2014 r.	
1	2	3	4	5
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	366	404	38
Specjaliści	2	4 636	5 192	556
Technicy i inny średni personel	3	6 595	7 205	610
Pracownicy biurowi	4	7 541	7 976	435
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	15 397	15 958	561
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	270	322	52
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	9 147	11 178	2 031
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	4 302	5 555	1 253
Pracownicy przy pracach prostych	9	5 673	6 236	563
Siły zbrojne	0	0	0	0
oferty „bez zawodu”	00	8	1	-7
oferty w zawodach	---	53 927	60 026	6 099
oferty ogółem	99	53 935	60 027	6 092

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy, załącznik 3 Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności.

Z analizy ofert zgłoszonych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy dotyczących wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej wynika, iż podobnie jak w latach ubiegłych firmy za pośrednictwem urzędów pracy częściej poszukiwały pracowników do prac, które nie wymagają posiadania specjalistycznych umiejętności czy wysokiego poziomu wykształcenia. Urzędy pracy zajmowały się głównie osobami bezrobotnymi lub poszukującymi pracy posiadającymi kwalifikacje w zakresie grup zawodowych związanych z usługami i handlem czy robotnikami przemysłowymi i rzemieślnikami. Stąd też z uwagi na dużą podaż bezrobotnych mogących pracować w powyższych profesjach jest to najbardziej dogodny sposób uzyskania pracowników spełniających kryteria danego pracodawcy.

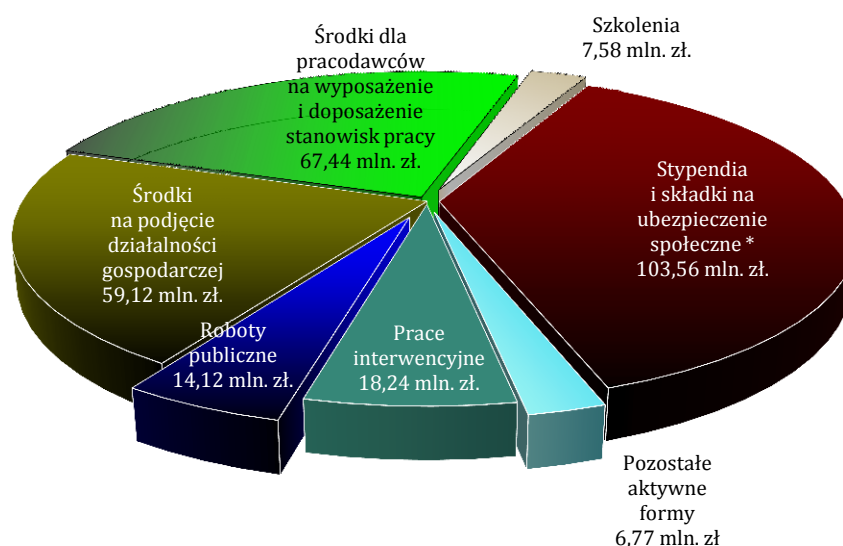
5. Wydatki z Funduszu Pracy na aktywne formy promocji zatrudnienia

W 2014 r. środki z Funduszu Pracy na aktywne formy promocji zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu przekazywane były bezpośrednio samorządom powiatowym według ustalonego przez MPiPS algorytmu. Na działania w tym zakresie wydatkowano z Funduszu Pracy łącznie 276,84 mln. zł. (w 2013 – 246,80 mln. zł). Z tej kwoty:

- 103,56 mln. zł. (tj. 37,4 % ogółu wydatków na aktywne formy) przeznaczono na stypendia,

- 67,44 mln. zł. (tj. 24,4 %) środków w ramach refundacji pracodawcom kosztów zatrudnienia osoby bezrobotnej,
- 59,12 mln. zł. (tj. 21,4 %) środków na podjęcie przez bezrobotnych działalności gospodarczej,
- 18,24 mln. zł. (tj. 6,6 %) na prace interwencyjne,
- 14,12 mln. zł. (tj. 5,1 %) na roboty publiczne,
- 7,58 mln. zł. (tj. 2,7 %) na szkolenia,
- 6,77 mln. zł. (tj. 2,4 %) obejmowały pozostałe aktywne formy promocji zatrudnienia.

Wykres 18. Struktura wydatków z Funduszu Pracy w 2014 r. (w %).

Źródło: Sprawozdanie o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy MPiPS– 02.

Tabela 31. Wydatki z Funduszu Pracy w 2013 i 2014 roku /w mln. zł/.

Lp.	Kategorie wydatków	2013	%	2014	%
1	2	5	6	5	6
1	Prace interwencyjne	16,7	6,8	18,24	6,6
2	Roboty publiczne	13,20	5,3	14,12	5,1
3	Dotacje na podjęcie działalności gospodarczej	56,80	23,0	59,12	21,4
4	Refundacja na wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy	45,40	18,4	67,44	24,4
5	Na szkolenia	8,40	3,4	7,58	2,7

6	Na stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne (w tym staż, przygotowanie zawodowe oraz aktywizację zawodową za okres nauki)	94,90	38,5	103,56	37,4
7	Pozostałe aktywne formy	11,40	4,6	6,77	2,4
8	Ogółem	246,80	100,0	276,84	100,0

Źródło: Sprawozdania MPiPS-02 o dochodach i wydatkach Funduszu Pracy.

6. Zwolnienia z przyczyn niedotyczących pracowników

W okresie 2014 r. zgłoszenia przez pracodawców zamiaru dokonania zwolnień z przyczyn niedotyczących pracowników były na niższym poziomie niż w roku poprzednim. Zamiar zwolnienia z tych przyczyn zgłosiło ogółem 23 zakłady planujące zwolnienie 1 311 pracowników (w 2013 roku 38 zakładów i 2 106 pracowników).

Wypowiedzenia umów o pracę z przyczyn niedotyczących pracowników w 2014 r. otrzymało 651 osób (z tego 20 pracowników z 5 zakładów sektora publicznego oraz 631 pracowników z 41 zakładów sektora prywatnego). Ponadto na koniec grudnia 2014 r. na dalsze wypowiedzenia oczekiwało jeszcze ogółem 433 pracowników z 8 zakładów pracy, co dotyczyło sektora prywatnego.

W analogicznym okresie porównawczym (tj. w 2013 r.) wypowiedzenia umów o pracę z przyczyn niedotyczących pracowników otrzymało 1 235 osób (z tego 212 pracowników z 19 zakładów sektora publicznego oraz 1 023 pracowników z 51 zakładów sektora prywatnego). Ponadto na koniec grudnia 2013 r. na dalsze wypowiedzenia oczekiwało jeszcze ogółem 296 pracowników z 8 zakładów pracy (tj. 4 z sektora publicznego i 4 z prywatnego)⁷⁵.

Osoby zwolnione z przyczyn niedotyczących pracowników stanowiły ok. 4,2 % ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w województwie podkarpackim według stanu na koniec grudnia 2014 roku (2013 r. – ok. 3,9 %). Z łącznej liczby nowo zarejestrowanych bezrobotnych w 2014 roku – 160 950, 7 304 osoby tj. ok. 4,5 % przed zarejestrowaniem w powiatowym urzędzie pracy było uprzednio zwolnionych z przyczyn leżących po stronie zakładu pracy (w okresie 2013 r. 4,6 %).

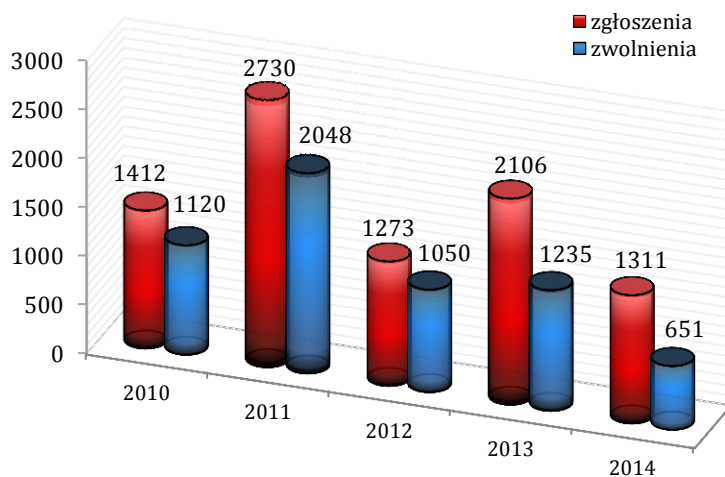
⁷⁵ Źródło: Sprawozdania o rynku pracy MPiPS-01 za 2013 rok. Dane dotyczą kumulatywnych zwolnień w roku, ujętych w drugiej części tabeli zawartej w dziale czwartym sprawozdania.

Tabela 32. Zgłoszenia zwolnień z przyczyn nie dotyczących pracowników w poszczególnych powiatach w okresie 2014 r.

POWIAT	Ogółem pracowników	z kol. 2	
		Pracowników z zakładów z sektora publicznego	Pracowników z zakładów z sektora prywatnego
1	2	3	4
bieszczadzki	59	0	59
brzozowski	0	0	0
dębicki	112	0	112
jarosławski	53	0	53
jasielski	83	0	83
kolbuszowski	0	0	0
krośnieński	48	0	48
leski	0	0	0
leżajski	0	0	0
lubaczowski	0	0	0
łańcucki	0	0	0
mielecki	19	0	19
niżański	0	0	0
przemyski	0	0	0
przeworski	78	0	78
ropczycko - sędziszowski	0	0	0
rzeszowski	21	0	21
sanocki	1	0	1
stalowowolski	19	0	19
strzyżowski	0	0	0
tarnobrzesci	230	0	230
Krosno	444	244	200
Przemyśl	0	0	0
Rzeszów	144	0	144
Tarnobrzeg	0	0	0
województwo	1 311	244	1 067

Źródło: Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy za 2014 rok.

Wykres 19. Osoby zgłoszone oraz zwolnione z przyczyn nie dotyczących pracowników w województwie podkarpackim w latach 2010–2014 r.

Źródło: Sprawozdania o rynku pracy MPiPS-01.

PODSUMOWANIE

W okresie 2014 r. uwzględniając szereg trudnych i niekorzystnych czynników występujących na rynku pracy nastąpił spadek liczby bezrobotnych. Należy jednocześnie pamiętać, że w niniejszym opracowaniu bierzemy pod uwagę poziom bezrobocia wynikający z rejestracji osób bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy. I tak w stosunku do roku poprzedniego (2013 r.) liczba osób bezrobotnych spadła o 16 284 osoby. Poziom fluktuacji klientów przez instytucje powiatowych urzędów pracy był zróżnicowany. Zarówno poziom rejestracji jak i wyrejestrowań warunkuje wzrost lub spadek liczby bezrobotnych. Napływ był na poziomie niższym jak w 2013 r. a odpływ na wyższym, co spowodowało wyżej wymieniony spadek liczby bezrobotnych. Szerzej zagadnienia dotyczące zmian w ewidencji bezrobotnych w połączeniu ze strukturą powiatową opisano w podrozdziale dotyczącym fluktuacji osób bezrobotnych.

Stopa bezrobocia w granicach administracyjnych województwa podkarpackiego w okresie 2014 r. spadła o 1,5 % w województwie podkarpackim (16,3% grudzień 2013 r. i 14,8% grudzień 2014 roku). Na terenie Polski w okresie 2014 r. stopa bezrobocia rejestrowanego spadła o 1,9 % (13,4 % grudzień 2013 i 11,5 % grudzień 2014 roku). Dane porównawcze są po korekcie GUS w odpowiednich wartościach procentowych dotyczących stopy bezrobocia rejestrowanego według stanu na 31 grudnia 2013 r. Poniżej scharakteryzowano główne tendencje na regionalnym rynku pracy.

Specyfika rynku pracy w zakresie poziomu bezrobocia i głównych tendencji społecznych, w tym promocji zatrudnienia w 2014 r. była następująca :

- Powyżej ½ ogólnej populacji bezrobocia rejestrowanego stanowiły kobiety tj. 51 % wg stanu na 31. 12. 2014 roku, podczas gdy rok wcześniej – 50,2 %. Bezrobotne kobiety to nadal głównie osoby młode w wieku od 18 do 34 lat (52,5 % ogółu bezrobotnych kobiet). Częściej niż mężczyźni posiadają wyższy poziom wykształcenia, a pomimo to obejmują znaczną część wśród ogółu długotrwale bezrobotnych. Według stanu na koniec 2014 r. bezrobotne kobiety stanowiły 48,9 % osób długotrwale bezrobotnych (rok wcześniej 55,6 %).
- Utrzymujący się od dłuższego czasu wysoki poziom bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich. Bezrobotni zamieszkali na wsi stanowili 63,1 % bezrobotnych ogółem. Były to głównie osoby młode w wieku do 34 lat – 52,4 % ogółu

bezrobotnych zamieszkałych na wsi, posiadające niskie wykształcenie tj. gimnazjalne i poniżej lub zasadnicze zawodowe – 33,1 % ogółu bezrobotnych na wsi. Bezrobotni z terenów wiejskich z powodu większych trudności podjęcia zatrudnienia w pobliżu miejsca zamieszkania posiadają krótki staż zawodowy (39,9 % z nich posiadało staż do 5 lat, a 23,4 % przed rejestracją w urzędzie pracy w ogóle jeszcze nie pracowało). Nieznacznie mniej niż ½ tj. 44,9 % bezrobotnych zamieszkałych na wsi pozostaje bez pracy przez okres powyżej 12 miesięcy.

- Odnotowano wzrost liczby osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy. Znaczna grupa osób długo oczekiwała na możliwość podjęcia zatrudnienia. Osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 61,5 % ogólnej liczby bezrobotnych (w 2013 r. – 58,7 % ogółu)⁷⁶.
- Ponad ½ bezrobotnych tj. 50,3 % posiadała również niski poziom wykształcenia: zasadnicze zawodowe – 30,1 % oraz gimnazjalne i poniżej – 20,2 % ogółu bezrobotnych. Wykształcenie wyższe posiadało 13,9 % zarejestrowanych i wielkość ta ulega zwiększeniu, wraz ze wzrostem kompetencji i kwalifikacji odnotowanym w ogólnej strukturze ludności.
- Osoby młode, tj. w wieku od 18 do 34 lat stanowiły 49,5 % ogółu bezrobotnych (z tego 19,3 % w wieku od 18 do 24 lat). Podkreślić również należy, iż bezrobotni w wieku mobilnym (do 44 lat) stanowią prawie ¾ ogólnej liczby bezrobotnych.
- Brak jakiegokolwiek doświadczenia zawodowego lub jego dezaktualizacja obejmowała znaczną część bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy tj. 61,1 % w tym: 21,5 % bezrobotnych przed zarejestrowaniem się jeszcze nie pracowało, a 39,6 % posiadało krótki staż pracy tj. do 5 lat. W przypadku wymagań stawianych przez pracodawców związanych z posiadaniem ugruntowanego doświadczenia zawodowego jego brak jest przeszkodą w efektywnym wykorzystaniu potencjału ludzkiego w regionie.

⁷⁶ Rozpatrywano wielkość bezrobotnych pozostających bez pracy w okresie powyżej 12 miesięcy w czasie ostatnich dwóch lat, jest to tzw. szersza kategoria bezrobotnych w sprawozdawczości rynku pracy pod względem czasu pozostawania bez pracy w dłuższym czasie. Źródło: Sprawozdanie MPIPS-01 O rynku pracy cz. 1.1 wiersz 12. Jest to stan na koniec 2014 roku.

W okresie 2014 roku na rynku pracy województwa podkarpackiego odnotowano również:

- Większą liczbę wyrejestrowanych z ewidencji w powiatowych urzędach pracy (177 234) niż zarejestrowanych (160 950) osób bezrobotnych, co wpłynęło na spadek liczby bezrobotnych (o 16 284 osób). Z powodu podjęcia pracy wyłączono 82 860 bezrobotnych tj. 46,8 % ogółu osób wyłączonych z ewidencji w okresie 2014 r.
- Odnotowywany od dłuższego czasu, wysoki napływ do urzędów pracy osób już wcześniej posiadających status bezrobotnego w PUP tj. rejestrujących się po raz kolejny. Osoby te stanowiły 82,1 % ogólnej liczby napływu w okresie 2014 r. do statystyk osób bezrobotnych (w 2013 – 80,8 %),
- Na wysokim poziomie utrzymująca się ilość bezrobotnych, którzy nie potwierdzali w urzędach pracy swojej gotowości do podjęcia zatrudnienia. Stanowili oni 26,6 % (tj. 47 071 osób) ogółu wyrejestrowanych bezrobotnych w ciągu roku (w 2013 roku – 26,1 %).
- Spadek udziału bezrobotnych uprawnionych do pobierania zasiłku (z 11,7 % na koniec 2013 r. do 11,2 % według stanu na koniec 2014 r.),
- Niższy jak w roku wcześniejszym poziom zwolnień grupowych tj. z przyczyn leżących po stronie pracodawcy (w 2014 roku wypowiedzenia umów o pracę z ww. powodów otrzymało łącznie 651 pracowników z 46 zakładów, a w 2013 r. odpowiednio 1 235 – 70),
- Nadal znikomą w stosunku do potrzeb liczbę zgłaszanych do powiatowych urzędów pracy wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, W okresie 2014 r. liczba zgłoszonych wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej wynosiła 60 555 tj. była o 6 251 wyższa od ilości ofert dla 2013 r. – 54 304. Należy jednakże zaznaczyć, iż wielkości te obejmują również miejsca aktywizacji zawodowej łącznie z zatrudnieniem lub inną pracą zarobkową.
- W 2014 r. odnotowano 42 907 miejsc zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej (2013 r. – 36 585) tj. więcej o 6 322 w stosunku do 2013 r. W okresie 2014 r. odnotowano 17 648 miejsc aktywizacji zawodowej (2013 r. – 17 719) tj. mniej o 71 miejsc w stosunku do 2013 r. Zarejestrowany w ogółem wzrost liczby wolnych miejsc pracy ujętych łącznie z miejscami aktywizacji zawodowej w porównaniu do 2013 r. wynikał ze wzrostu miejsc zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

- W okresie 2014 r. nastąpił spadek ofert pracy subsydiowanej w postaci udziałów procentowych. Odsetek ofert pracy subsydiowanej w ogólnej liczbie zgłoszonych wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej wynosił 45,1 % (w 2013 r. 48 %). W 2014 r. odnotowano 27 292 ofert pracy subsydiowanej (w 2013 r. – 26 050).
- Utrzymujące się duże zainteresowanie bezrobotnych dotacjami na uruchomienie własnej działalności gospodarczej, a także wśród pracodawców, którzy zamierzają zatrudniać osoby bezrobotne w ramach refundacji kosztów na wyposażenie i doposażenie stanowisk pracy. W 2014 r. przydzielono dotacje dla 3 076 osób bezrobotnych oraz dla 4 313 pracodawców (w 2013 r. odpowiednio: 3 037 i 3 144).

Powyższe uwarunkowania charakteryzujące specyfikę bezrobocia w regionie w znacznym stopniu wpływały na aktualną sytuację na rynku pracy w województwie podkarpackim. Podkreślić należy, że skuteczność działań podejmowanych z zakresu promocji zatrudnienia i zawartych w programach przeciwdziałania bezrobociu były skorelowane z aktualnym stanem rozwoju zatrudnienia w sektorze publicznym i prywatnym oraz z postępowaniem procesów społeczno – gospodarczych.

Na minimalizację negatywnych skutków bezrobocia mają również wpływ rozwój sieci komunikacyjnej, osadniczej i przedsiębiorczości w rejonie południowo-wschodniej Polski. Stan regionalnego rynku pracy zależy również od aktywności wszystkich partnerów działających na podkarpackim rynku pracy. Stąd też ważnym wyzwaniem jest promowanie i kontynuowanie rozpoczętych już działań w zakresie pobudzania aktywności zawodowej heterogenicznych grup docelowych. Realizowane one były przez instytucje, organizacje i osoby fizyczne podejmujące działania dla rozwoju rynku pracy.

Rok 2014 był jednocześnie pierwszym z okresu realizacji nowej perspektywy finansowej w latach 2014–2020. Jednocześnie był to termin zakończenia realizacji komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013. Sposób finansowania działań w pierwszym roku realizacji nowej perspektywy finansowej wzorem lat ubiegłych przebiegał podobnie jak w ramach subwencji Europejskiego Funduszu Społecznego przy współudziale środków lokalnych.

W celu promocji zatrudnienia i łagodzenia negatywnych skutków bezrobocia samorząd województwa kontynuował wiele uprzednio rozpoczętych i realizowanych kompleksowych i wieloaspektowych działań. Podejmowane inicjatywy miały na celu z jednej strony pozyskanie i odpowiednią alokację dodatkowych środków finansowych, a z drugiej

promocję regionalnej wiedzy z zakresu możliwości aplikowania o środki. Uzyskane dotacje miały duże znaczenie w zakresie realizowanych różnorodnych działań, w tym w praktycznych zastosowaniach innowacji nauk ścisłych i humanistycznych.

W wyniku działań inicjowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie podejmowano czynności mające na celu przygotowanie programu operacyjnego dotyczącego rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego zarządzania, który to powstał pierwotnie w formule grupy roboczej. Rok 2014 był również początkiem realizacji nowych zadań zawartych w programie operacyjnym „Wiedza Edukacja Rozwój”, które to wynikały z założonych planów pełnienia przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie roli instytucji pośredniczącej w województwie podkarpackim dla realizacji różnorodnych inicjatyw mających na celu sprawną realizację tego programu.

Podejmowane wysiłki dotyczyły rozwoju rynku pracy, minimalizacji negatywnych skutków bezrobocia, szczególnie w grupie osób młodych do 30 roku życia i realizowane były w formie działania osi I pod nazwą „Osoby młode na rynku pracy”, co dotyczy w perspektywie uruchamiania wieloaspektowych programów dla osób młodych do 30 roku życia, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET⁷⁷). Działania przyczyniające się do zwiększenia możliwości zatrudnienia osób młodych są realizowane od początku 2015 roku przy współpracy z organizacjami rynku pracy, w tym Ochotniczymi Hufcami Pracy, partnerami społecznymi oraz organizacjami pozarządowymi i niepublicznymi agencjami zatrudnienia.

⁷⁷ Not in employment, education or training co oznacza osoby, które nie są nigdzie zatrudnione, nie uczą się ani nie doszkalają.

Aneks statystyczny